

MAP DOET OOK

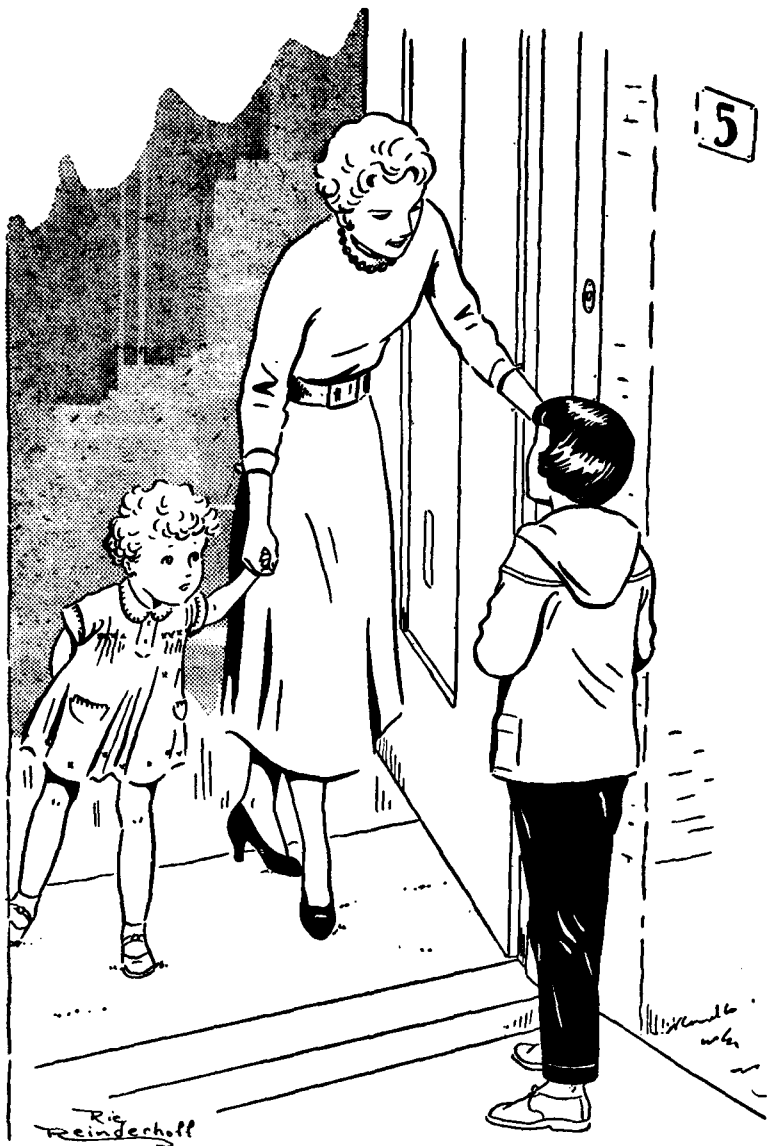
MEE

MAX DE LANGE- PRAAMSMA

Rie
Reinderhoff

MAP DOET OOK MEE

MAP DOET OOK MEE

DOOR

MAX DE LANGE-PRAAMSMA

MET TEKENINGEN VAN RIE REINDERHOFF

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

I. HET PLAN

„Ma-ap! Ma-ap!!”

Map van Gilst, die, blij dat het haar gelukt is zo lekker vlug, als een van de eersten, het volle schoolplein af te komen en net op haar fiets wil stappen, kijkt een beetje ongeduldig om. Ze wil zo graag opschieten en nu . . . Wie moet er nu weer wat van haar?

Maar dan lacht ze opeens, want ze heeft ontdekt wie haar hebben moet. Nog maar steeds „Ma-ap! Ma-ap!” roepend komt Geertrui Oranje, haar donkerblauwe jopper los, haar gebreid, rood mutsje met de lange kwast die er dwaas bijbunzelt, scheef op haar verwarde, blonde krullebol, haar uitpuilende boekentas onder haar arm, achter haar aan gerend. Het is zo'n grappig gezicht die korte, dikke Geertrui, die zich in de regel niet al te veel haast, nu zo te zien hollen, dat ze wel lachen moet.

Zelf is ze uitgesproken klein en tenger voor haar twaalf jaren. En heel vlug. Ze ziet er leuk uit en in haar mais-geel jack met capuchon en haar lange bruine broek, die zo goed kleuren bij haar donker haar en diep-bruine ogen.

Haar moeder heeft het hele stelletje zelf genaaid. Maar daarvoor heeft ze dan ook twee prachtige diploma's. Ze hangen ingelijst op vader en moeders slaapkamer. Het ene vertelt dat ze costumière en het andere dat ze coupeuse is. O zo. Wie doet je wat?

Map is daar niet weinig trots op. Even trots als op haar vader, die, als chauffeur op een grote truck, maar overal naar toe rijdt. Niet alleen kris-kras ons eigen land door, maar ook wel naar België en Luxemburg. En soms zelfs naar Frankrijk. Af en toe is hij een hele week achtereen weg. Dat is natuurlijk nu niet bepaald gezellig, maar het feest dat moeder dan steevast maakt met een lekker maaltje en allerlei bijzonderheden als vader dan weer veilig thuisgekomen is — veilig op z'n basis is teruggekeerd, zoals vader zelf altijd deftig, gekscherend zegt — vergoedt een heleboel.

Ze heeft intussen haar hand naar Geertrui opgestoken, ten teken dat ze haar gehoord heeft. Nu zet ze haar ene voet alvast op de trapper van haar oude karretje, om straks zo te kunnen wegsputten. Maar

ze blijft wachten. Geertrui, die dat ziet, doet het meteen wat kalmer aan.

Verschillende klasgenootjes en andere mede-leerlingen van de grote Industrie- en Huishoudschool, passeren haar en ook Map onder-tussen. Map, die opeens vol aandacht naar een paar grote meisjes uit de Vormingsklas, die vlak bij haar druk aan 't redeneren zijn, staat te kijken — dat leuke kind van Wijngaarden dat ze heimelijk diep bewondert is er ook bij, weet je — let er niet op. Maar dan dringt het plotseling tot haar door dat al maar meer meisjes haar voorbij lopen of fietsen en op hetzelfde moment keert ze zich, op-nieuw ongeduldig, om. Waar blijft Geertrui nu toch! . . .

Die is, nog na-puffend van de voor haar zo ongewone renpartij van daareven, nu net het hek genaderd en schiet — als ze Maps ont-stemd gezicht ziet, heel vlug voor haar doen, achter een paar „hul-pen” aan — dat door en het trottoir over.

„Hè, hè, is me dat hollen,” hijgt ze, als ze dan ten slotte eindelijk naast Map staat.

Map lacht alweer.

„'t Was anders een prachtig gezicht. Jammer dat je je zelf niet kon zien,” kan ze niet nalaten even te plagen.

„Maar wat is er nu eigenlijk?” laat ze er meteen op volgen.

Geertrui zet een heel deemoedig gezicht.

„Of ik heel asteblijft bij je achterop mag,” komt ze dan op een kinderachtig toontje. „'t Is zo'n eind naar ons huis. En jij fietst er bijna langs.”

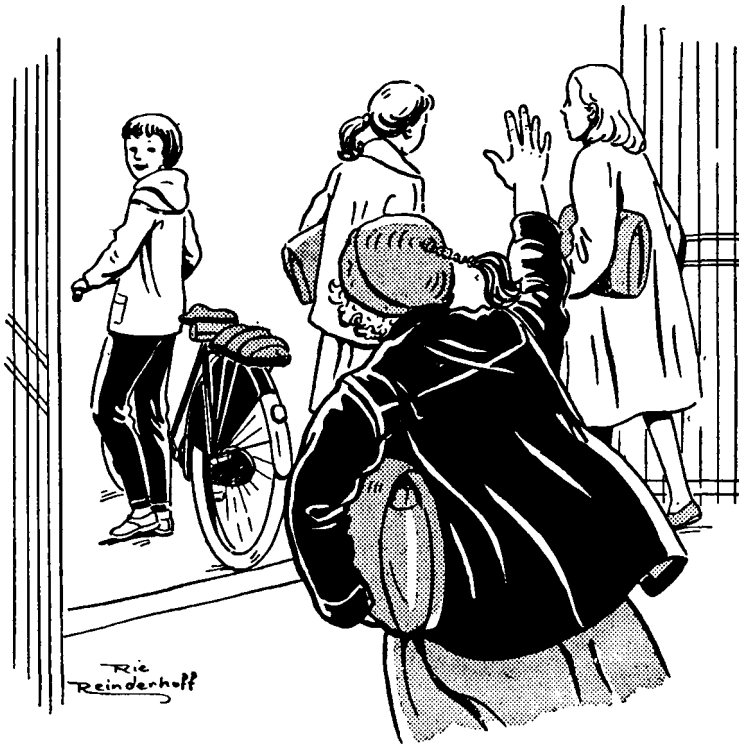
„Schooier,” lacht Map. „Nu, vooruit dan maar. Omdat je het zo netjes vraagt.” En in één adem er achteraan: „Is je eigen karretje weer 's kapoet?”

Geertrui schudt haar hoofd.

„Nee, gejat,” vertelt ze dan verontwaardigd. „Toen ik 'm van-middag uit het schuurtje wou pakken was ie poter. Heeft m'n lieve broertje Pieter natuurlijk weer gedaan. Dat levert ie me wel vaker de laatste tijd. Vast en zeker als ze zwemmen hebben, De Overdekte is meneer te ver, snap je.”

„Nou, 't is ook een end bij jullie vandaan,” vindt Map. Ze is intussen opgestapt. En terwijl ze langzaam start, weet Geertrui handig op de bagagedrager te springen. Map houdt haar stuur, dat even een paar verdachte zwiebel-bewegingen maakt, stevig in haar kleine handen. Dan is alles weer in evenwicht en rijden ze weg.

„Net of het naar onze school niet nog veel verder is,” zet Geertrui,

zichtbaar beledigd dat Map het nu ook nog min of meer voor haar broertje opneemt, het gesprek ondertussen voort. „Poeh. Maar ik zal 'm wel krijgen, die apekop. Wacht maar. Vanavond strooi ik op z'n minst een kilo grauwe erwten onder z'n onderlaken. Dat ligt zo lekker. En een luiwagen leg ik aan 't voeteneind. Bij wijze van kruik. Daar zeurt ie tegenwoordig weer zo vaak om. 't Is net zo'n koukleum. Wat zal ie schreeuwen. Als een mager varken, reken daar maar op. 'k Heb er nu al zin in.”

Ze is haar beledigd zijn al pratend helemaal vergeten. Haar ogen twinkelen van de voorpret. Ze is ruim een jaar ouder dan Map, maar zit net als zij in klas rd van de primaire afdeling van de Huishoudschool.

Map schaterlacht.

„Goeie. Jij bent me d'r een, hoor. Als ik wat dichters in je buurt woonde, kwam ik vanavond vast luisteren.”

„Hè ja, jô. Dat moest kunnen. Zouden we nog ééns zoveel plezier hebben. Toe Map, doe het. Zeg tegen je moeder dat je een boek van

me moet lenen of zoiets." Geertrui is meteen enthousiast. Maar Map schudt haar hoofd.

„M'n moeder zal me zien aankomen, zeg. Bij donker nog 's twee keer dat eind langs het water zeker," zegt ze.

„Twee keer?" vraagt Geertrui nogal onnozel.

„Natuurlijk, snuggere Hannes. Ik moet toch zeker nog weer terug ook. Of dacht je dat ik gelijk maar bij jullie bleef logeren?"

„Zou ik best leuk vinden," komt Geertrui direct. „En 't zou zo gemakkelijk gaan als wat. Ik slaap prinsheerlijk alleen in een groot twee-persoonsledikant. Er is dus plaats genoeg voor je. Alleen heb je kans dat je dan morgenochtend aan 't ontbijt thee met zout in plaats van suiker en melk met mosterd krijgt, bijvoorbeeld."

„Brrr," griezelt Map. „Ik word alleen bij het idee al misselijk." Geertrui grinnikt.

„Pieter zou natuurlijk denken dat jij in het complot was en z'n wraak op ons allebei koelen."

Ze zijn intussen de rustige buitenwijk, waarin de mooie, nog nieuwe Huishoudschool staat, uit en rijden in de op dit uur van de dag overvolle winkelstraten. Bijna griezelig snel, maar behendig en secuur tegelijk, stuurt Map haar fiets door het drukke stadsverkeer. Ze zegt nu niet veel meer. Het blijft bij „ja" en „nee" en „o" en af en toe hoort ze zelfs maar amper wat Geertrui daar allemaal achter haar rug zit te tateren. Ze heeft eigenlijk al haar aandacht bij haar stuur en bij het verkeer nodig. En ze wil intussen opschieten ook. Als ze geen oponthoud krijgen, kan ze nog net de overweg gepasseerd zijn, voordat om twintig over vier de spoorbomen naar beneden gaan. Dat weet ze door dagelijkse ervaring. Maar ze moeten nog een stoplicht voorbij en een brug over. Ze weet niet of ze het deze keer wel zal redden. En vanmiddag wil ze het juist zo erg graag. Het deert Geertrui intussen blijkbaar niet in 't minst dat ze zo weinig spraakzaam is geworden. Ze voelt zich kennelijk zo veilig daar op Maps bagagedrager dat ze met een plezierig gezicht aan één stuk door tegen Map blijft ratelen en ondertussen ook nog af en toe een vrolijke groet zwaait naar de een of andere kennis, die ze voorbij fietsen.

Daar zet Map opeens nog meer vaart dan ze al had. Ze trapt en trapt. Ze naderen het stoplicht en dat staat op groen. Misschien . . . misschien halen ze het nog net. Maar ze halen het net niet. Als ze er bijna aan toe zijn springt de lamp op geel. Wie niet meer zo gauw stoppen kan, mag nog doorrijden.

Even wil Map doen alsof zij dat ook niet kan, net als de mooie slee,

die geruisloos vlak voor haar over het asfalt glijdt. Maar dan ziet ze, nog net bijtijds gelukkig, een politieagent op het trottoir vlak naast het stoplicht staan. Controle.

Ze staat meteen naast haar fiets, keurig achter de streep. Ze moet vooral geen bonnetje hebben. Boe, nee. Op hetzelfde moment floept de lamp op rood.

„Pech gehad,” zegt ze gelaten tegen Geertrui.

Die haalt een tikkeltje onverschillig haar schouders op.

„Wat geeft het,” vindt ze. „We hebben de tijd.”

„Maar ik niet,” komt Map meteen. „Ik wil alles zo graag gauw aan moeder vertellen. En aan Rinske. 'k Hoop zo dat die woensdag weer beter is.” En opeens weer helemaal vol van het plan dat door Geertruis verhaal en het op het verkeer moeten letten, even op de achtergrond gedrongen is, maar dat, sedert een van de leraressen het in de laatste les vanmiddag opperde, eigenlijk heel haar denken blij vervuld heeft: „Vind je het niet geweldig dat we nu iets kunnen doen?”

„Nou!” Geertrui is het roerend met haar eens. „Dat geldt dat we verleden week gegeven hebben, hadden we allemaal van onze vaders en moeders gekregen. Dat was dus eigenlijk als het er op aan kwam helemaal niet iets van ons zelf.”

Maar daar komt Map toch tegen op.

„Nou helemaal niet iets van ons zelf?” vraagt ze. „Sommigen hebben er hun hele spaarpot voor omgekeerd. Dat weet ik.”

Zij zelf immers ook. Er zat alleen maar zo akelig weinig in. Vader was pas jarig geweest. En ze had net dat kussenovertrek gekocht om het voor moeders Sinterklaas te maken.

„Nou goed, dat was dan voor de meisjes, die dat hebben gedaan een klein offertje,” geeft Geertrui toe. „Maar dit! . . .”

„Ja, dit is veel echter,” is Map weer even geestdriftig als vanmiddag, toen haar vinger het allereerst de lucht inging, nadat de jonge, blonde naailerares, juffrouw Haspels, in de klas gekomen was en het plannetje, dat zij samen met de kooklerares, juffrouw Vermooten, had gemaakt, uit de doeken gedaan en ten slotte gevraagd had: „Wie doet ermee?”

Heel die vreselijke zondag van vier november, die ze nooit en nooit en nooit van haar levensdagen weer vergeten zal, heeft zij immers gedacht: kon ik maar wat doen! Echt iets doen! Die ontzettende zondag, waarop moeder al maar weer zacht schreide en zei: „O, die arme,

arme mensen. Al die moeders met baby's en kleine kinderen. Al die zieken en hulpbehoevenden. Al die ouden van dagen. O, en allemaal," als ze door de radio de hartverscheurende kreten om hulp hoorden, uit dat zo lafhartig, mee door sommige van z'n eigen mensen, verraden arme Hongarije.

Die zondag, waarop vader telkens opnieuw z'n vuisten balde van machteloze woede en maar door de kamer liep te ijsberen en iedere keer maar weer kwam: „Maar we moeten toch iets dōen. We kunnen die arme tobberds daar toch niet alleen laten vechten. Bovendien doen ze het uiteindelijk ook nog voor ons.”

Ja, heel die afschuwelijke zondag, die in haar geheugen gegrift staat en ook al de dagen die daarop volgden, heeft zij al maar weer gedacht: kon ik toch maar iets doen. En nu kan ze dat. Ze kan haar vrije middag geven. Drie weken achtereen. En dan mag ze tegen op z'n minst vijftig cent per uur bij een mevrouw gaan werken in die tijd. En het geld dat ze daarmee verdient, gaat naar Hongarije.

Ze doen dat op meer Huishoudscholen in Nederland. En nu hebben juffrouw Haspels en juffrouw Vermooten bij hen op school voorgesteld dat goede voorbeeld na te volgen. Alle kinderen uit de klassen één en twee van de primaire afdeling mogen er aan meedoen als ze willen. Nu, dat zijn maar eventjes de kinderen uit acht klassen. Of ze in 1a en 1b en 1c en in de tweede klassen ook zo vol vuur waren als bij hen in 1d?

Bij hen was het reuze. Eigenlijk staken ze allemaal meteen spontaan hun vinger op. Behalve Mia Dijkstra vanzelf. Nu ja, die kun je niet rekenen. Die heeft altijd wat. En dan Christientje van Oord natuurlijk. Die praatte Mia vanzelf dadelijk na. Dat is toch altijd zo'n papegaai. Doodsbenauwd dat ze bij Mia uit de gunst zal raken vanzelf. De deftige Mia. Poeh. Ze zou voor nog zoveel niet met haar willen ruilen. Eén keer is ze 's met Mia mee naar huis geweest. Maar ze vond Mia's moeder helemaal niet aardig.

't Is haar eigen moeder trouwens niet eens, zegt Koosje Lans. Haar eigen moeder is vroeger weggelopen. Dat zal je toch gebeuren. Och, misschien is 't niet eens waar. Koosje heeft altijd van die gekke verhalen. Maar of 't nu Mia's eigen moeder is of niet, zij vond het net een . . . , een . . . , ja, een ijspegel. Zo verschrikkelijk koud en afgemeten. Bah. Nee, dan háár moeder.

„Drie keer een hele vrije middag,” zei Mia met haar vervelend pruimenmondje. „En dan werken bij een mevrouw. Dat vindt ma vast niet goed.”

Poeh. Voelt ze zich zeker te deftig voor, Mia Dijkstra uit het warenhuis Dévé, Dijkstra en Vries. Mia, die op z'n minst naar het Gymnasium had gemoeten, maar er niet op kon komen, omdat ze er te stom voor was.

Nu ja, als je niet leren kunt, dat kun je ten slotte niet helpen. Maar daarom hoef je toch nog niet altijd zo nesterig en eigenwijs te doen. En net of ze, als ze in de tweede klas zit, niet tien keer achtereen een hele morgen of middag bij een mevrouw zal moeten werken. Een hele morgen of middag voor vijfenzeventig cent. Dat is nog anders wat. Maar dat is toch zeker om te leren.

Enfin, dan laat Mia het maar. Als je je vrije middag nog niet eens een paar keer voor die arme stakkerds daar in Hongarije over hebt. Zij . . . , zij zou wel zes, wel tien middagen voor hen willen werken. Och heden ja, best. Nog wel meer ook. Eerlijk.

Wat is dat ten slotte nog helemaal vergeleken bij wat die mensen daar in Hongarije doormaken en lijden en wat daar jonge meisjes doen. Die Jutka uit Boedapest! Er stond een portret van haar in de krant. En een heel verhaal erbij. Jutka ging op een middelbare school. Een H.B.S. of een Gymnasium dus. Of op een Lyceum. Zo iets tenminste. De scholen zijn daar misschien wel een beetje anders dan hier. En ze was nog maar een jaar of vijftien, zestien. Ze had zich aangemeld als vrijwilligster om gewonden te verbinden, toen haar vaderland zich verzette tegen de overheersers. Hoeveel vrijheidsstrijders ze verbonden had wist ze niet, stond er in die krant. Maar de studenten die bij haar waren, vertelden dat het er heel veel waren geweest.

O, ze bewondert die Jutka. Ze heeft haar foto uitgeknipt en tegen de wand van haar kamertje geprikt, vlak bij haar bed. Dat portret was gemaakt toen ze in Oostenrijk was. Met een transport gewonden was ze daar op die zondag van vier november gekomen. Ze wilde proberen met een transport medicijnen en zo, naar Boedapest terug te reizen. Naar Boedapest, waar zo gevochten werd. Die zondag mislukte het. Of ze er later in geslaagd is?

O ja, ze bewondert Jutka. Ze moet geregeld weer naar haar foto kijken. Om zo dapper te zijn. Om zoveel voor je vaderland en voor je medemensen over te hebben. Zij . . . zij . . . Maar die Mia! En Christientje van Oord!

Juffrouw Haspels had hen anders meteen mooi te grazen. Map grinnikt bij de herinnering. Ze maakte zich helemaal niet kwaad. Je kon ook helemaal niet merken dat ze zich aan hen ergerde en dat

deed ze toch beslist, daar kent ze juffrouw Haspels wel voor. Nee. Ze zei alleen zo langs haar neus weg: „Natuurlijk mag je ook bij je eigen moeder gaan werken. Als die je dan ook maar twee kwartjes per uur geeft.”

Nou, dat zal Christientjes moeder nogal doen. Die is zo gierig als wat. Dat weet ze van Geertrui. Die is op dezelfde lagere school geweest als Christientje. Christientje bracht altijd het minste mee als de juffrouw of de meester jarig was of als er anders iets gegeven moest worden. Het minste of helemaal niets. En gerust niet omdat ze zo arm zijn daar bij Van Oord. O, heden nee. Haar vader verdient genoeg. Hij is vertegenwoordiger en rijdt in wat een mooie auto. Maar ze kunnen daar eenvoudig niets voor een ander missen.

Het stoplicht is intussen al lang weer op groen gefloept. Ze zijn al een brug gepasseerd. En nu, zo'n honderd meter voor de overweg, die gelukkig nog niet door de spoorbomen is afgesloten, rijdt Map opeens wat kalmer, om Geertrui, die hier ergens in een van de zijstraten woont, gelegenheid te geven onder het fietsen door van de bagagedrager te springen.

Het lukt wonderwel.

„Nou ajuus, hoor. Tot morgen,” roept Geertrui vanaf het trottoir. Map steekt haar hand op ten groet.

„Joe-oe. Tot morgen.” Ze spurt meteen weer verder.

„En bedankt vanzelf,” roept Geertrui haar dan nog achterna.

„Tot je dienst,” zegt Map keurig en dan kijkt ze over haar schouder achterom en lacht naar Geertrui, alsof ze zeggen wil: zei ik dat even netjes of niet?

En nu heeft Map geweldig geluk. Net als ze de overweg gepasseerd is, springen aan weerszijden ervan de stoplichten op rood en even later gaan de bomen naar beneden. Map merkt het aan de haastig afremmende autobestuurders en fietsers en met een zeer voldaan gevoel hierover, fietst ze verder.

Al gauw kan ze nu het brede ventpad, dat verderop versmalt tot fietspad, op schieten. Dat rijdt rustiger en veiliger.

In de winkels gaan de lampen aan. Kijk, daar flitsen de straatlantaarns ook aan. Een leuk gezicht is dat toch altijd weer.

Ze is nu al gauw buiten de stad. Er is geen wind. Het fietsen gaat heel gemakkelijk. Eigenlijk vanzelf.

Het is een mooie dag geweest voor november. De lucht was wel aldoor bewolkt, maar tussen de middag, toen de andere overblijfsers en zij hun meegebrachte boterhammen op hadden en nog even in het

park, dat in de buurt van de Huishoudschool ligt, heen en weer wandelden, werd het doffe grijs op sommige plaatsen gewoon zilve-
rig door het zonlicht dat er achter scheen. Zo mooi vond ze dat.
Ze heeft het tegen niemand gezegd trouwens. Jaike Biert was erbij.
En die maakt je altijd belachelijk als je zo iets zegt. Ze is al vijftien
en zit toch nog maar in de eerste klas. Gelukkig niet bij hen in rd.
Je weet nooit wat je aan haar hebt, vindt ze. Het ene ogenblik is
ze poeslief tegen je, als was je de dikste vriendinnen met haar en
het volgende moment zet ze je weer voor schut als ze denkt de lachers
daarmee op haar hand te krijgen. Nee, ze mag Jaike helemaal niet.
Ze blijft het liefst een beetje uit haar buurt en zeggen dat ze iets, zoals
dat van vanmiddag bijvoorbeeld, mooi vindt, laat ze wel, sedert
Jaike 's een keer, waarop ze dat óók deed, zei: „Nu moet je dat
sentimentele, dweperige wurm van Van Gilst toch 'r 's horen.”

Zij houdt intussen dol veel van de natuur en ze is zielsblij dat ze niet
in de stad woont, maar in hun eigen, kleine, witte huisje aan het
water, zo'n kwartier fietsen buiten de stad.

Dat vader en moeder dat toch hebben kunnen krijgen. Een reuze
bof is dat geweest. Een tante van moeder woonde er vroeger. Die is
toen in een rusthuis gegaan. Moeder hield helemaal niet van de stad.
En nog minder van het benauwde bovenhuisje waar zij geboren is.
En 't maakte vader weinig uit waar hij nu precies zat. Hij vond de
rust daar buiten trouwens ook wel heerlijk. Hij zat in z'n wagen
toch ook al geregeld meer in de drukte dan hem lief was. En dat
kwartiertje fietsen dat er nu zo af en toe voor hem aan vastzit — de
garage waar vader z'n truck stalt ligt gelukkig aan deze kant van
de overweg — is helemaal geen straf voor hem. Hij zit toch eigenlijk
al te veel binnen in die cabine, vindt hij zelf.

Map is intussen rechtsaf geslagen en fietst nu langs een vrij brede
vaart. Het is hier zo rustig. Af en toe passeert haar 's een fietser
of haalt een auto haar in, maar dat is dan ook alles. Hun huisje ligt
aan de overkant van het water. Over vijf minuten zal ze het al
kunnen zien. Fijn! Ze trapt nog harder.

Wat zal ze nu straks doen? Eerst naar Rinske gaan of naar huis? Ze
is het daarover nog niet met zich zelf eens.

Ah, daar is hun huisje. De lamp brandt al. Maar de gordijnen zijn nog
open. Natuurlijk. Die sluit moeder pas als zij straks binnen is. Map
krijgt een heel blij, warm gevoel van binnen.

Ze fietst nu tegenover haar huis en begint, als alle dagen, langzamer
te rijden en luid en aanhoudend te bellen. Ogenblikkelijk verschijnen

er drie gezichten voor de verlichte ramen. De gezichten van moeder en van Jasper en Dicky, haar broertjes. Ze wuiven alle drie naar haar. Map zwaait zo uitbundig terug, als was ze weken weg geweest inplaats van maar één enkele schooldag.

Dan fietst ze weer vlug door. Wat ziet hun huisje er toch gezellig uit. Heerlijk om daar straks binnen te gaan en in die veilige, lekker-warme, zo vertrouwde kamer te zitten en even met Jasper en Dicky te dollen en . . . Ze weet opeens heel zeker dat ze eerst naar huis gaat.

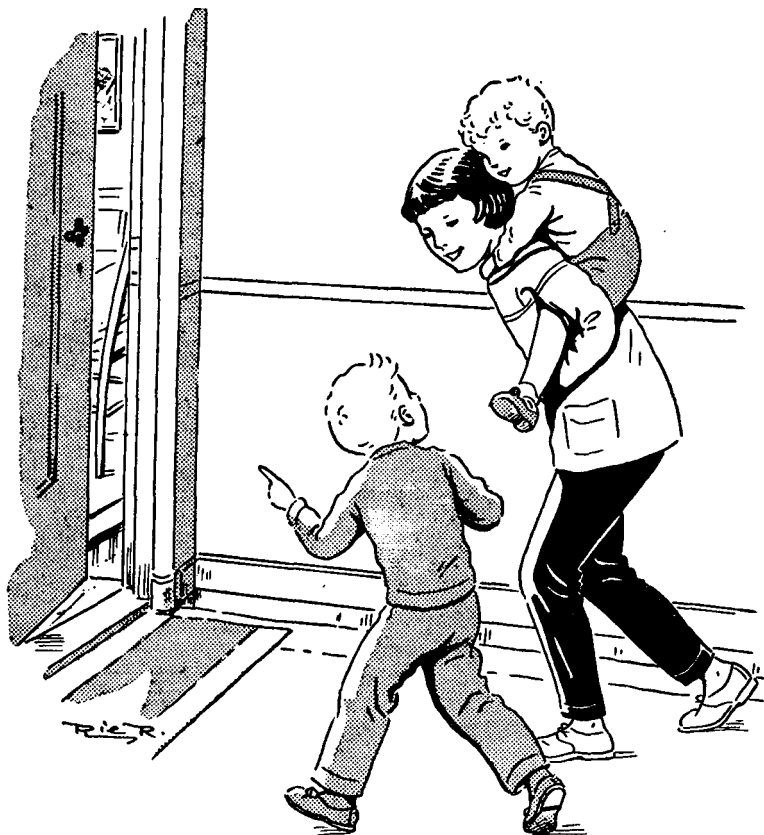
II. HOE HET VERDER GAAT

Een klein eindje verderop buigt de vaart naar links onder een vrij hoge, vaste brug door. Map moet die brug over en dan onmiddellijk rechtsaf, het weggetje op dat naar hun eigen huisje loopt. Ze zet even flink vaart en dan is ze op de brug en eigenlijk ook meteen in het gehuchtje, waarin ze nu woont. Het bestaat uit een paar boerderijen en enkele kleine, vrijstaande woningen. Dat is alles. Tien minuten lopen verder ligt het ook al niet grote dorp, waar onder andere een bakker en een slager en een kruidenier en zelfs een timmerman en een schilder en natuurlijk een smid wonen en waar ook de lagere school staat, waarop Map heeft gegaan en waar Jasper het volgend jaar ook naartoe mag.

De huisjes staan allemaal aan hetzelfde weggetje, als waaraan de familie Van Gilst woont. Het zijn er maar net precies vijf. Map woont in het laatste. Rinske Sulter, haar vriendinnetje, met wie ze anders altijd naar school gaat, maar die vanwege een lichte angina nu al een kleine week thuis heeft moeten blijven, in het tweede. Map moet haar huis dus voorbij eer ze thuis is. Rinske heeft zeker al naar haar zitten uitkijken, want ze staat voor het raam als Map passeert. Ze lacht en steekt haar hand naar haar op en wenkt dat Map binnen moet komen. Maar Map schudt zeer beslist haar hoofd. „Zo meteen,” roept ze, terwijl ze haar vaart een beetje inhoudt. „Ik moet eerst even naar huis.” En als ze ziet hoe teleurgesteld Rinske nu kijkt, belooft ze gauw: „Over een kwartiertje.”

Ze is nu in een ommezien thuis. Vlug rijdt ze haar fiets achterom, zet 'm in de schuur en glipt dan door de keuken naar binnen. De jongens hebben haar zien aankomen en vliegen haar tegemoet. Dicky van drie moet als iedere middag op haar rug naar de kamer teruggedragen worden. Jasper, die al bijna zes jaar is, steekt meteen een heel verhaal tegen haar af over een figuur dat hij gelegd heeft en dat zij nu dadelijk moet komen bewonderen. Moeder heeft de strijkplank in de steek gelaten en staat haar thee al in te schenken als ze gedrieën binnenkomen.

„Dag, moeder,” zegt Map al in de deuropening, terwijl ze zich vlak

daarop door haar knieën laat zakken om Dicky zo zonder ongelukken op de begane grond te kunnen zetten.

En dan, uit de grond van haar hart: „Hè, wat is 't hier lekker warm en gezellig.”

„Mapje,” lacht haar moeder blij. „Fijn dat je er weer bent, kind.” Pas dan ontdekt Map buurvrouw Sulter, die links van de deur bij 't raam zit.

„O, dag buurvrouw,” groet ze en ze doet vreselijk haar best om niet te laten merken dat ze het eigenlijk helemaal niet prettig vindt, dat die daar nu net zit. „Ik had geeneens erg in u.”

„Ach nee, de kleintjes ziet men over 't hoofd, hè?” komt die zuurzoet.

„Nou, de kleintjes,” vindt Map. Buurvrouw Sulter is een akelig-lange, magere lat. „Maar ik verwachtte u hier helemaal niet, omdat Rinske ziek is.”

„Ziek, ziek,” smaalt buurvrouw Sulter . . . Volgens mij had ze vanmorgen best weer naar school gekund. Maar haar vader wou het van zelf weer niet. Die verwent dat kind in de grond als je 't mij vraagt.” Er zweeft een brutaal weerwoord op het puntje van Maps tong. Zo'n hekel als ze toch aan die tante van Rinske heeft. Nooit is ze nu 's echt aardig en hartelijk voor Rinske. En dat terwijl ze geen moeder meer heeft. Stumperd. Ze zal moeder vragen of Rinske 's gauw weer op een zondag bij hen mag komen eten. Stakkerd. Niks mag ze thuis van dat akelige mens. 't Is altijd: „Pas op m'n kleed. Pas op m'n stoelen. Trek die vieze schoenen asjeblijft dadelijk uit. Je maakt m'n hele gang smerig.” Net of er ook maar iets in dat hele huis van haar is. Als zij Rinskes vader was had ze haar allang de deur uit gezet. O zo. Maar dat durft buurman Sulter natuurlijk niet. 't Is z'n bloed-eigen, oudste zuster. En hij zit helemaal bij haar onder de plak. Dat vinden vader en moeder en de andere burens ook. Dat heeft ze al lang begrepen, al zeggen ze dat natuurlijk nooit open en bloot in haar bijzijn. En nu laat ze Rinske in de steek terwijl die ziek en haar vader naar z'n boer is en zelf zit ze hier lekker op visite. Bah. Zoiets zou moeder nooit doen. En Rinskes moeder zou dat vast ook nooit gedaan hebben.

Het is of moeder Van Gilst voelt wat voor boze gedachten er allemaal in dat kleine hoofd van haar enige dochter rondcirkelen. En om die als 't ware te bezweren en er voor te zorgen dat die niet onder woorden gebracht worden, vertelt ze zachtzinnig: „Buurvrouw is hier nog maar net. Ze kwam even een beetje suiker lenen. De kruidenier is zo laat, weet je.”

„O,” zegt Map stug.

Maar dan heldert haar gezicht plotseling op. „Is Rinske echt al bijna weer beter, buurvrouw?” vraagt ze op een heel andere toon. En als die hevig knikt: „O ja,” blij: „Dat treft reuze. Kan ze ook fijn meedoen voor Hongarije.” En dan vertelt ze meteen geestdriftig alles van het mooie plan, waarvan ze zo vol is.

Moeder Van Gilst luistert van achter haar strijkplank vol belangstelling en knikt telkens instemmend.

Maar nog voordat ze ook maar een half woord heeft kunnen zeggen als Map eindelijk uitverteld is, schampert buurvrouw Sulter: „Daar zal wat van terecht komen. Kinderen van twaalf, dertien jaar.

Wat kunnen die nou nog helemaal. En dan tegen vijftig cent per uur maar liefst. Dat betaalt natuurlijk geen enkele mevrouw. Zo gek is geen mens."

Pats. Dat is de eerste domper op Maps enthousiasme.

„Niks kunnen. Niks kunnen," komt ze schreeuwend van verontwaardiging. „Ik kan... en Rinske... en... en..." Ze kan van pure beledigdheid gewoon de woorden niet vinden waarmee ze wil vertellen wat de anderen en zij al allemaal kunnen. Op school hebben ze al van alles geleerd en bij hun moeders thuis toch zeker ook. Rinske!... Nou! Die moet genoeg mee aanpakken. Altijd mee afwassen en ramen lappen en haar eigen kamertje doen en...

Haar moeder komt haar te hulp.

„Dat kon je nog wel 's een beetje meevallen, buurvrouw, wat die meisjes allemaal kunnen," begint ze. „Onze Map is een van de jongsten van haar klas, maar ze is maar wat handig met allerlei dingen. Ze helpt mij altijd zo fijn op haar vrije middag. Ik zal haar hulp echt missen als ze nu voor Hongarije gaat werken. En Rinske is toch ook een heel flinke meid. Die doet niets voor Map onder, hoor. Dat weet ik wel. En laten er nu 's een paar tussen door lopen die wat minder presteren. Het gaat toch voor dat goede, dat mooie doel, die arme mensen daarginds te helpen. Nee, hoor, ik vind het prachtig en ik ben geen ogenblik bang dat dat mooie plan niet zal slagen. Misschien krijgen ze nog wel meer adressen van mevrouwen dan dat er meisjes beschikbaar zijn."

„O zo," zegt Map en ze kijkt buurvrouw Sulter aan met een gezicht van: nou, wat heb je hier nu van terug?

Maar Rinskes tante doet net of ze helemaal niet eens ziet hoe Map haar aankijkt, nee, of ze lucht is. Ze spreekt alleen tegen Maps moeder.

„Ik help het je hopen, buurvrouw," komt ze lijsig. „Maar ik vrees. Ik voor mij, ik zou nooit zo'n kind in m'n huis laten werken."

„O u. Maar u bent ook geen mevrouw," wil Map eruit flappen. Maar terwille van haar moeder, die haar en haar medescholieren en heel dit mooie plan zo kostelijk verdedigd heeft en ook verder stellig verdedigen zal tegen die akelige zwartkijkster, slikt ze haar woorden in. En inplaats daarvan drinkt ze gauw haar thee op en zegt dan vrolijk: „Ik ga even naar Rinske, hoor."

„Goed, kind," komt haar moeder meteen. Het lijkt haar wel zo veilig met het oog op de huisvrede als Map maar verdwijnt zolang als het buurvrouw Sulter belijft haar hier gezelschap te houden. En

dat ze die voorlopig nog niet weer kwijt is, ook al heeft ze haar de gevraagde suiker ogenblikkelijk gegeven en laat ze haar strijkerij niet in de steek, weet ze uit ervaring.

„Achterom gaan, hoor. En goed je voeten vegen,” roept buurvrouw Sulter Map intussen op een commandotoon achterna.

„Nee-ee,” zingt Map, die nog in de kamer is, maar net achter de geopende deur schuil gaat, zodat buurvrouw Sulter haar niet meer kan zien, zo zacht, dat Rinskes tante het niet kan horen. Maar haar moeder, die haar nakijkt en tegen wie ze onderwijl ondeugend knip-oogt, begrijpt het aan het bewegen van haar mond. Ze verbijst met moeite een lach en hangt vlug het pas gestreken, zondagse overhemd van haar man over de leuning van een stoel. Rakker, denkt ze intussen.

De werk-actie voor Hongarije — alle „primairen” weten nu meteen wat dat rare, moeilijke woord betekent — lijkt een enorm succes te zullen worden. De beide leraressen die spontaan op zich genomen hebben voor de uitvoering van dit mooie plan te zullen zorgen, geven er zich helemaal aan en offeren er praktisch al hun vrije tijd voor op. „De kinderen gaan straks werken. Veel volwassenen sloven zich weer op een andere manier uit. En dit doen wij voor Hongarije, hè, Co,” lacht juffrouw Haspels als de een of ander hen hiervoor prijst. Co Vermooten knikt dan. En laat er bescheiden op volgen: „En het is nog maar zo’n heel, heel klein beetje.”

Ze werken intussen op volle toeren. Nog dezelfde dag waarop ze het de meisjes hebben voorgesteld, dat is een donderdag, wordt er een stencil gemaakt. De volgende dag gaat dat in zee. En de zaterdagpost brengt de eerste schriftelijke antwoorden al. De rest volgt op maandagmorgen. En in de tijd die daar tussen ligt, hebben allerlei dames naar de school gebeld.

„Stuurt u mij gerust zo’n meisje. Ik vind het een prachtplan.”

„Ik doe graag mee aan deze actie. Ik vind het uit opvoedkundig oogpunt ook zo juist gezien, de kinderen echt zelf iets te laten doen voor hun medemensen.”

„Ik zal graag vrijdagmiddag een van uw leerlingen bij mij laten werken. Ik hoop dat deze actie een groot succes mag worden. Dergelijke dingen moesten er meer gedaan worden.”

„Ik sta zeer sympathiek tegenover uw mooie plan en verwacht graag donderdagmiddag tussen twee en vijf een van uw leerlingen.”

De dames Haspels en Vermooten glunderen als ze deze dingen lezen

of horen. Maar daarna puzzelen ze. Want het is al met al nog zo eenvoudig niet om alles goed te regelen.

Ze hebben ten slotte honderd adressen. Dat is natuurlijk schitterend in zo'n korte tijd. Maar terwijl ze bijvoorbeeld voor de woensdagmiddag wel dertig meisjes beschikbaar hebben, zijn er maar twintig adressen waarop die dan terecht kunnen. En op de vrijdag kunnen ze er wel veertig kwijt, terwijl er dan maar vierentwintig meisjes vrij zijn. Het is een uitzoekerij van jewelste. Maar met nog een telefoontje hier en een bezoekje daar, komen ze er ten slotte toch uit. En op woensdagmiddag kan de eerste ploeg, waarbij Map en Rinske en Geertrui horen, starten. Dinsdagmiddags krijgen ze hun adressen, tegelijk met de opdracht daar nu dadelijk na schooltijd even naar toe te gaan en zich voor te stellen.

De meisjes zijn plotseling allemaal min of meer zenuwachtig. Wat voor een mevrouw zullen ze treffen? En zullen ze wel kunnen wat hun wordt opgedragen? En wat moeten ze nu eigenlijk precies zeggen als ze straks bij hun mevrouw op de stoep staan?

Geertrui vraagt het.

Juffrouw Haspels lacht.

„Och, m'n lieve kind, maak je toch geen zorgen. Je zegt gewoon: „Dag, mevrouw. Ik ben Geertrui Oranje en ik kom morgenmiddag van twee tot vijf bij u werken.”

„O, anders niet?” Geertrui zucht van opluchting. Ze hoort niet dat Mia Dijkstra intussen met de nodige minachting tegen Christientje van Oord fluistert: „Die Geertrui weet nog niet eens wat voorstellen is nota bene. Snap jij nu zoiets?”

In de garderobe bekijken ze elkaars adressen.

„Waar moet jij naar toe?”

„En jij?”

„Ik . . .”

Anneke van der Meer leest het adres van Map. „Mevrouw Rikkers-van Nes, Arubastraat 5. Bof jij even, zeg. Dat is dan toch wel zo'n schat van een vrouw. Ze komt wel eens bij ons thuis.”

Map straalt.

„Jong? Oud? Zijn er kinderen? En waar is de Arubastraat?” vuurt ze zo vier vragen achter elkaar op Anneke af.

Anneke raakt er niet in 't minst door van de wijs. Ze lacht.

„De Arubastraat is hier niet zo ver uit de buurt,” beantwoordt ze dan voor 't gemak maar eerst de laatste vraag. „Je weet wel waar de

Curaçoastraat is, hè? Die straat met al die mooie flats.” En als Map knikt: „Nu, daaraan loopt de Arubastraat evenwijdig. Iets dichter bij de stad ligt hij.”

„O, dat vind ik gemakkelijk,” zegt Map. „En verder?” Ze popelt gewoon van nieuwsgierigheid. Het is ook maar niet even belangrijk bij wie je terecht komt, al is het dan maar voor drie middagen.

Anneke lacht opnieuw.

„Nou, en verder? Tja, wat wou je ook maar weer allemaal meer weten? O ja, of die mevrouw jong was of oud en of ze kinderen had. Nu, ze is nog jong. En er zijn in ieder geval twee kinderen. Het kunnen er ook drie zijn. Dat weet ik echt niet. En haar man is ingenieur,” vertelt ze er dan nog bij.

„Asjeblijft,” komt Map, een beetje onder de indruk van die laatste mededeling. En dan, een beetje benauwd: „Is ’t er erg deftig?”

„Nou, verschrikkelijk,” vertelt Anneke met een ernstig gezicht. „Je zakt er weg in de dikke tapijten en ze drinken daar thee uit een zilveren trepot en . . .” Als ze zover gekomen is kan ze zich niet langer goed houden en proest ze het opeens uit van ’t lachen, omdat Map steeds benauwder begint te kijken onder haar verhaal.

Geertrui, die erbij staat, heeft Anneke meteen door. „Geloof er geen woord van, hoor, Map,” waarschuwt ze die. „Ze houdt je heerlijk voor de mal.”

„Precies,” zegt Anneke eerlijk als ze uitgelachen is. En trouwhartig laat ze er op volgen: „Ik weet er niets van, hoor Map. Wel dat mevrouw Ridders erg aardig is en dat ze in ieder geval twee kinderen heeft en dat mijnheer ingenieur is. Maar van al dat andere bedoel ik. Ik heb er nog nooit een voet in huis gezet.”

„O jou lelijkerd,” doet Map kwasie-boos. Maar ze zucht intussen van opluchting.

Rinske heeft een adres midden in de stad. Map en zij spreken af dat ze er nu allebei maar dadelijk op af zullen gaan en dat ze dan bij de garage, waar Maps vader de vrachtauto altijd stalt, op elkaar zullen wachten.

„Sterkte,” zegt Rinske, als Map de Arubastraat inrijdt en zij alleen verder moet.

„Van ’t zelfde,” lacht Map. „Tot straks.”

Dan let ze meteen op de nummers. De oneven nummers zijn aan de rechterkant. Daar ergens moet nummer vijf dus ook zijn. O, maar hier is ze bij negenenveertig. Ze kan dus nog wel even doorfietsen.

't Zijn keurige huizen allemaal, denkt ze. Nogal groot. En nieuw. Telkens twee onder een dak. En ze hebben allemaal een garage en een tamelijk flinke voortuin. Sommige hebben een naam. Nummer vijf ook? Zou ze best leuk vinden.

Nummer negen, nummer zeven.

Daar is ze bij nummer vijf. Nee, het heeft geen naam. Jammer. Nou ja, vooruit maar. Het huis ziet er gezellig genoeg uit met al die bloeiende planten in de lage, brede vensterbank en die grote ramen, waarvoor alleen maar mooie gordijnstroken hangen. Heerlijk licht zal het daar binnen zijn.

Map zet haar fiets netjes tegen het muurtje dat de tuin van het brede trottoir scheidt, maakt het hekje open en loopt dan het tuinpaadje op.

Ze is opeens weer een beetje zenuwachtig. Wat moet ze ook maar weer zeggen? O ja. „Dag, mevrouw. Ik kom me even voorstellen. Ik ben Map van Gilst en ik kom morgenmiddag van een tot vier bij u werken.”

Maar als mevrouw nu 's niet zelf opendoet? Wat dan?

Map krijgt gewoon een kleur bij die gedachte. Maar dan weet ze 't opeens. Dan vraagt ze natuurlijk mevrouw te spreken.

Opgelucht drukt ze op de bel.

Meteen, als heeft er iemand op haar staan wachten, gaat de deur open en een klein meisje van een jaar of vier met vuurrood ponyhaar en een opvallend blank, lief gezichtje, staat voor haar. Ze zegt niets, kijkt Map 's onderzoekend aan en holt dan opeens weg en ergens een kamer binnen.

„Mam, mammië,” hoort Map haar juichen, „daar is een meisje.”

„En hoe heet dat meisje, Marleentje?” komt ogenblikkelijk een vriendelijke vrouwenstem.

En het kindje weer: „Weet ikke niet.”

„Kleine domoor. Dat moet je toch vragen,” zegt haar moeder, maar het klinkt meer als een liefkozing dan als een bestraffing.

Het kleine meisje aan haar hand komt een nog jonge, hoog-blonde dame, de hal in. Ze heeft een heel vriendelijk gezicht. Alle zenuwachtigheid valt, met dat ze mevrouw Rikkers ziet, van Map af. En ze begint meteen: „Dag, mevrouw.”

Maar verder komt ze niet. Want mevrouw Rikkers groet haar en zegt dan: „Ik weet geloof ik wie jij bent. Het meisje dat bij ons komt werken voor Hongarije. Heb ik het geraden of niet?”

Map knikt hevig.

„Ja, mevrouw. Ik ben Map van Gilst. En ik kom morgen van een tot vier.”

„Prachtig,” lacht mevrouw Ridders. „Nu weet ik meteen dat je van buiten komt. Want de meisjes die hier in de stad wonen komen van twee tot vijf.”

Dit laatste brengt Map even in de war.

„Schikt het u beter van twee tot vijf, mevrouw?” vraagt ze een tik-keltje ongerust. „Dan kan ik misschien . . . Maar m'n moeder . . . Het is al zo vroeg donker . . . en ik . . . Ik moet een eind langs 't water fietsen, weet u.” Ze begint er gewoon een beetje van te hakkelen.

„O nee, nee, dat bedoel ik helemaal niet,” haast mevrouw Ridders zich haar gerust te stellen. „Het schikt me juist heel goed van een tot vier. En ik vind het fijn dat je morgen komt. En jij ook, hè, Marleen?”

Marleentje knikt.

„Ikke vind dat meisje lief,” zegt ze. En dan, als schaamt ze zich voor deze bekentenis, kruipt ze, plotseling dood-verlegen, achter haar moeder weg en duwt haar rode kopje in de rok van haar moeders japon.

„Nou Map, dat heb je alvast, meisje,” lacht mevrouw Ridders. „Tot morgen dan, hè?”

„Ja, mevrouw. Dag, mevrouw. Dag, Marleentje.” Voor haar gevoel honderd pond lichter dan daareven, loopt Map het tuinpaadje terug. Ze lijkt het werkelijk reuze getroffen te hebben. Anneke heeft niets te veel gezegd.

III. ALLES LOOPT EEN BEETJE ANDERS

Het is nog helemaal donker als moeder Van Gilst Map de volgende morgen uitgeleide doet.

„O, o, het is nog mistig ook,” zegt ze bezorgd als ze de deur open doet. „Wat vervelend nu weer.” En dan: „Je bent heel voorzichtig, hè, Map?”

„Tuurlijk, mam,” lacht die onbekommerd. „Ben ik immers altijd.” Als vanzelf gaan de ogen van moeder Van Gilst naar het nu zo angstig-donkere water van de vaart en even huivert ze. „Och ja, dat weet ik ook wel,” komt ze dan. „Maar ik zal toch erg blij zijn als het weer wat vroeger dag wordt.”

„Zal u nog een mooi poosje geduld moeten hebben, moe,” plaagt Map. „Het wordt voorlopig alle dagen nog een beetje later licht, hè? We gaan nu immers naar de donkere dagen voor Kerstmis?” „Jammer genoeg wel.” Moeder Van Gilst zucht 's. Haar man rijdt ergens in Frankrijk met dat bakbeest van een truck. Map moet iedere dag in de donker en dikwijls door de mist, tenminste in deze novembermaand, langs dat gevaarlijke water naar de stad fietsen. Zo'n zorgen als ze toch dikwijls heeft over die twee. Deze week moet Map trouwens elke morgen nog een beetje vroeger dan anders de deur uit ook. Ze heeft samen met Rinske en nog een meisje uit haar klas de zogenaamde week. Dan moet ze om tien over acht op school zijn. Ze is er dankbaar voor dat het door de leraressen zo geregeld is dat Map de week tenminste samen met Rinske heeft. Nu kunnen ze in ieder geval toch samen fietsen. Niet dat ze dat overigens niet evengoed zouden doen, maar zo is het toch gemakkelijker. Maar verder . . .

Als ze in de stad waren blijven wonen had Map dit gefiets niet gehad. Af en toe vraagt ze zich de laatste tijd, sinds Map in de stad op school gaat, wel 's af of ze er toch uiteindelijk niet verkeerd aan gedaan hebben met hierheen te trekken. Maar ja, gedane zaken nemen nu eenmaal niet zo gemakkelijk een keer. En ten slotte hebben alle dingen hun voor en hun tegen. Map is intussen al op de weg.

„Nou moeder, ik ga, hoor. Tot vanavond,” roept ze. En dan: „Ziet u wel hoe voorzichtig ik ben? Ik ga hier niet eens fietsen. Ik loop

tot aan de brug." Ze is in een gouden humeur. Vanmiddag mag ze fijn naar mevrouw Ridders en die schattige Marleentje. En . . . vanmiddag gaat ze bovendien voor 't eerst van haar leven geld verdienen. Geld voor Hongarije. Heerlijk.

Haar moeder lacht alweer. Ze mag ook niet zo bezorgd zijn. Dat weet ze wel. Met dat ze opstond vanmorgen heeft ze haar man en haar kinderen en zichzelf, heel haar gezin immers aan de Here opgedragen. Gevraagd of Hij hen allemaal wil bewaren voor de zonde, maar ook op al hun wegen. Dan mag ze het toch verder ook allemaal aan Hem overgeven. Dat moet ze zelfs.

„'t Is reusachtig, hoor," prijst ze. „Nu, en dan maar sterkte en succes vanmiddag, hè? Doe maar goed je best, meisje."

„Dank u. Joe-oe. Daag!" Map is intussen al op weg naar Rinske. Moeder Van Gilst hoort Dicky roepen. Die is zeker net wakker geworden. Ze haast zich naar binnen. Och, ze zijn samen en ze fietsen naar het licht van de stad toe. Dat scheelt ook, denkt ze dan nog.

Juffrouw Vermooten, de kooklerares, is nog weer tien minuten eerder op school gekomen dan Map, Rinske en Autie van Weeren. Ze heeft zich al verkleed als de meisjes die „de week" hebben het kooklokaal, een pracht van een heel grote keuken, binnenstappen. En ze ziet er maar wat aardig uit in haar blauw katoenen jurk met de witte schort en de witte muts. De groente, — worteltjes eten ze vandaag — de melk en de boter staan al klaar. De meisjes doen ook gauw hun witte schorten voor, daarover heen meteen de leuke bonte van een oranje-groen ruitje; ze zetten hun flatteuse, witte kookmutsjes op en gaan dan dadelijk aan de slag.

Er is genoeg te doen. Op iedere tafel moet een groentebakje, een litermaatje en een lepelbord worden neergezet. De groente en de melk en de boter moeten worden verdeeld. En om twintig over acht beginnen de lessen al. Ze moeten zich haasten, zullen ze alles op tijd in orde hebben.

Toch vindt Autie, een lang, mager, bleek meisje van veertien, op wie Map helemaal niet gesteld is en voor wie Rinske ronduit een beetje bang is af en toe, omdat ze dikwijls op het alleronverwachts je zulke gemene speldeprikken kan geven, intussen nog tijd, om zich verontwaardigd bij juffrouw Vermooten te beklagen over haar adres.

„Vijf minuten lopen hier van school vandaan kan ik de bus naar huis pikken om kwart over vier. En nu moet ik helemaal in 't zuiden van de stad gaan werken. Nog een eind verder dan de overweg is

het. Ik haal m'n bus nooit. Gister was ik ook een uur later dan anders thuis, omdat ik naar die mevrouw geweest was. M'n moeder was kwaad. Ze zei: „Ik begrijp niet hoe die dames het verzinnen om jou daar helemaal een adres te geven. Er zijn toch wel meisjes die die kant uit wonen. Laten die daar naar toe gaan. En laten ze jou naar iemand in de omgeving van de school toe sturen. „Juffrouw Vermooten laat haar rustig uitmopperen. Ze helpt intussen handig en vlug mee.

„Och, dat is jammer, dat we daar geen erg in gehad hebben,” begint ze dan. „We meenden nog wel dat we zo goed aan alles gedacht hadden, juffrouw Haspels en ik. Maar ja, het moest ook zo vlug gaan en er waren zoveel dingen waarmee we rekening moesten houden. Eigenlijk is het helemaal geen wonder dat we fouten gemaakt hebben. Misschien is er nog wel een mouw aan te passen.” En lachend laat ze erop volgen: „Wie weet, misschien hebben we een meisje dat juist aan de andere kant van de overweg woont wel hier in de buurt een mevrouw toegedacht en is die daar omgekeerd even nijdig om op ons als jij dat bent. Dan kunnen jullie mooi samen ruilen en verdwijnen meteen alle boze gezichten, niet, Autie?”

Maar Autie is niet in een stemming om een grapje te kunnen waarden.

„Ik moet het eerst nog zien,” broemt ze.

Flauwe meid, denkt Map. Juffrouw Vermooten en juffrouw Haspels hebben het toch zeker niet met opzet gedaan. En . . . Maar dan schrikt ze opeens. Zij woont aan de andere kant van de overweg. En zij heeft een adres hier dicht bij school. O, als de leraressen nu maar niet tegen haar zeggen dat ze met Autie moet ruilen. Want dat wil ze niet. Beslist niet. Nee. In geen geval. Zij wil naar mevrouw Rikers. Daar heeft ze zich net zo op verheugd en . . . Ze moet dit . . . , dit onheil dat dreigt proberen af te wenden. Ze moet de leraressen en ook Autie voor zijn. Maar . . .

En dan krijgt ze plotseling een helder ogenblik. „Je hoeft toch niet beslist hier in je bus te stappen,” zegt ze. „Je kunt toch ook naar 't busstation gaan. Dat ligt misschien vijf minuten lopen van de overweg vandaan.”

Autie kijkt haar aan met een gezicht van: kind, waar bemoei je je eigenlijk mee. Zijn dit mijn zaken of zijn ze dat niet?

Dan zegt ze kattig: „Net of ik zo onnozel ben om daar niet aan te denken. Maar de bus vertrekt daarvandaan tien minuten eerder, sufferd. En die mevrouw woont bovendien niet vlak bij de overweg.

Zeker tien minuten lopen verder. Nee, meer. Wel een kwartier. En kun jij misschien als je tot vier uur bij een mevrouw moet werken een bus halen, die om vijf minuten over vier van het busstation vertrekt, als die mevrouw twintig minuten van dat station vandaan woont en je op de koop toe nog een overweg, die nogal 's een keertje gesloten is, moet passeren?"

Nee, natuurlijk kan Map dat ook niet. Maar dat erkent ze niet. Ze perst haar lippen stijf op elkaar en zwijgt.

Er hangt plotseling een heel onplezierige sfeer in het mooie lokaal, waarin de lampen nog zo vrolijk en gezellig branden.

Rinske, die Map en Autie beiden goed kent, voelt dat het op een knalruzie tussen die twee zal uitlopen als dit zo op deze toon door gaat. En om dat te voorkomen vraagt ze, goedig als ze is, maar gauw:

„In welke straat woont die mevrouw, zeg?"

„In de Paul Krugerstraat."

Tegen Rinske praat Autie tenminste gewoon. Maar ja, ze kan Map ook niet zetten. Dat weet iedereen.

„O." Meer weet Rinske niet te zeggen. Ze heeft ook niet veel zin in ruilen. Ze is al lang blij dat ze weet bij wie ze vanmiddag terecht komt. Zó als ze er toch gister tegenop zag om naar die mevrouw toe te gaan. En nu zal ze zeker nog weer naar een ander moeten. Asjeblijft niet. En die mevrouw van haar woont trouwens ook zeker tien minuten lopen van het busstation vandaan. Gelukkig maar eigenlijk. Map heeft intussen de wortels rondgedeeld.

„Misschien mag je wel een kwartiertje eerder weg van die mevrouw als je 't vraagt," begint ze dan weer zo zachtzinnig, dat Rinske er zich ronduit over verbaast. Maar die weet ook niet dat Map dit uiteindelijk allemaal voor zichzelf doet, dat ze bezig is voor haar eigen adres te vechten, omdat ze dat per se wil houden.

„En anders," gaat Map intussen verder, „'t is toch maar voor drie maal. Is dat nu zo erg dat je dan die keren één bus later thuiskomt?"

„Ja, dat is verschrikkelijk erg," snibt Autie.

Map wordt kriebelig, omdat al haar pogingen om Autie van dat willen ruilen te weerhouden, mislukken. Ze vergeet om voorzichtig te zijn.

„Nou, dan heb jij ook al niet erg veel voor die arme stakkerds daar in Hongarije over," flapt ze eruit. Pats, die zit.

Auties ogen schieten vuur.

Maar voordat ze wat terug kan zeggen, sust juffrouw Vermooten: „Maak je nu maar niet ongerust, Autie. Het zal allemaal nog best in

orde komen. Na deze kookles bij jullie ben ik vrij. Dan praat ik wel even met juffrouw Haspels. Die heeft het laatste uur van de morgen ook geen les. Dat treft nogal.

De bel is intussen gegaan en de andere leerlingen komen binnen. De meesten kijken glunder. De kookles is ook maar niet even fijn. En dan in zo'n mooie „keuken”, waarin ze allemaal hun eigen kooktoestel met twee pitten hebben, gas of elektrisch, dat wisselt om het half jaar. Plus hun eigen kastje, waarin heel echt suiker en custard en bloem en soms nog wel meer dingen staan. Och, alles is even echt in dit vrolijke lokaal. Met z'n vieren hebben ze steeds een eigen gootsteen. Met z'n tweeën een afwasteiltje, een afdruiptrek, een droogdoek en een werkdoekje. En ieder apart een la in de tafel, die ze straks als het eten klaar is om een uur of tien, gaan dekken met een wit zeiltje en een heel enkel keertje, een beetje netter en feestelijker met een leuke, geruite doek, om daarna hun zelfgekookte maaltje lekker op te peuzelen. In die tafela zit nu letterlijk alles wat je als kind zo dolgraag bij je kookkacheltje wilde hebben. Een stamper en een pannekoekmes, een garde en een treeftje, een aard-appelschilmesje, houten lepels, een pannelikker, een grote en een kleine lepel, een mes, een vork. Ja, zelfs een vlamverdeler. Het is allemaal even echt.

Ze zitten op vrij hoge krukjes in dit lokaal. Dat is zo handig. Je kunt allerlei werkjes, waarbij je anders moet staan, nu zittend doen. Map heeft een geheimpje met haar vader. Ze zullen samen proberen net zo'n krukje voor moeders Sinterklaas te kopen. Moeder heeft zo vaak 's last van haar rug, juist als ze weer veel heeft moeten staan. 't Is net iets voor moeder. Moeder zal er vast en zeker heel blij mee zijn.

Juffrouw Vermooten geeft een psalmvers op en zet zelf in. Het volgende ogenblik zingen ze met hun jonge, frisse stemmen:

Prijs den Heer met blijde galmen;
gij, mijn ziel, hebt rijke stof.
'k Zal, zolang ik leef, mijn psalmen
vrolijk wijden aan zijn lof:
'k zal, zolang ik 't licht geniet,
Hem verhogen in mijn lied.

Daarop wordt het heel stil in de klas. Juffrouw Vermooten vraagt om een zegen over het werk van deze dag. Ook over het werk dat

deze klas vanmiddag zal gaan doen om daardoor de nood van hun medemens in Hongarije een klein beetje te helpen lenigen.

Map heeft ook haar ogen gesloten en haar handen gevouwen, maar ze hoort zo goed als niets van wat juffrouw Vermooten bidt. Haar gedachten zijn bij Autie.

Juffrouw Vermooten neemt de Bijbel, leest een kort gedeelte voor en zegt daar iets over.

Map kijkt naar haar. Het lijkt of ze heel aandachtig zit te luisteren. Maar er dringt geen woord van het gelezene en gesprokene tot haar door. Ik wil niet ruilen. Ik wil niet ruilen, denkt ze almaar.

Alles bij elkaar duurt deze korte dagopening misschien tien minuten. Daarna bespreekt de kooklerares dadelijk het menu. En als ze daarop aan het werk gaan, de wortels moeten geschraapt en de van huis meegebrachte aardappelen geschild en o, nog veel meer, geniet Map, die dol op koken is en deze les in de regel als een heerlijk, echt spel beschouwt, niet half zoals anders. Aldoor is ze bang dat juffrouw Vermooten zal ontdekken dat zij hier in de buurt een adres heeft en haar zal vragen om met Autie te ruilen. En dat wil ze niet. Nee, dat wil ze niet.

Om tien voor elf is de les afgelopen. Ze hebben lekker gegeten en alles netjes afgewassen en opgeruimd. Nu hebben ze nog rekenen van de A.V.O.-leraar.

Nog maar amper zijn ze goed begonnen of na een bescheiden klopje op de deur komt juffrouw Haspels binnen. Map schrikt. O heden, nu zul je het hebben. Dat is natuurlijk vanwege Auties adres. Hoe zal dit aflopen?!... Zo tussen de bedrijven door heeft ze zo onopvallend mogelijk, maar intussen toch naarstig, geïnformeerd of er nog meer meisjes hier in de omgeving zullen gaan werken. En gelukkig, behalve zichzelf, zijn dat er nog drie. Als juffrouw Haspels gaat zeggen dat zij één van allen met Autie moeten ruilen, hoeft dat nog helemaal niet net tegen haar te zijn. O zo. Die anderen maken evenveel kans als zij. En wie weet, misschien hebben die wel een mevrouw getroffen, die niet zo aardig leek en willen die juist wel graag. Tenminste één van die drie.

Map probeert zichzelf met deze bedenksels gerust te stellen. Maar dat lukt haar maar half.

„Mijnheer Meines,” groet juffrouw Haspels vriendelijk. En dan: „Mag ik alstublieft heel eventjes storen? Ik wil graag nog even iets met deze klas bespreken in verband met dat uit werken gaan voor Hongarije, weet u.”

„Natuurlijk, juffrouw Haspels. Ga gerust uw gang,” komt mijnheer Meines, een van de weinige leraren, die de meisjes hebben, dadelijk welwillend.

„Dank u,” zegt juffrouw Haspels. En dan vertelt ze op haar eigen, prettige manier, in 't kort dat Autie van Weeren graag een ander adres wil hebben en waarom.

„Nu hebben juffrouw Vermooten en ik 's even samen overlegd en de lijst geraadpleegd en nu lijkt het ons het beste dat Autie ruilt met een van de vier meisjes die hier in de omgeving van de school een mevrouw hebben. Dat zijn Anneke, Map, Tanny en Riek. Wie van jullie zou wel met Autie willen ruilen, meisjes?” En lachend laat ze erop volgen, terwijl ze hen met haar ogen zoekt: „Vrijwilligers voor.”

De hele klas lacht, behalve Map. Die kan het eenvoudig niet. O zij! . . .

Maar al lachen ze met de anderen mee, Anneke, Tanny en Riek schijnen toch evenmin veel voor ruilen te voelen als Map. Hun vingers gaan tenminste net zo min als die van haar omhoog.

„Jullie hoeven niet bang te zijn dat het moeilijkheden zal geven met de respectievelijke mevrouwen, hoor. Dat maken wij wel in orde,” zegt juffrouw Haspels, die blijkbaar denkt dat de angst daarvoor hen zo weinig toeschietelijk maakt, na een ogenblik.

Maar alles blijft gelijk. Geen van de vier meisjes steekt haar vinger op.

Map kijkt intussen almaar strak naar haar bank. Tanny zit voor haar. Stak die haar vinger nu maar omhoog. Dan was alle zorg voorbij. Maar ze doet het niet. Nee. En als ze, bijna schichtig, vlug even op zij gluurt naar Anneke en Riek, ziet ze dat die twee ook helemaal niet van plan lijken te zijn zich als vrijwilligsters te melden. Ze zitten daar zo rustig met hun armen over elkaar. Moet zij dan toch? . . . Maar waarom? Zij wil ook niet. Net zo min als die anderen. Nee. Ze doet het niet. Ze wil naar mevrouw Ridders. Ze kan helemaal niet inzien waarom zij nu juist . . . En als het nu nog voor iemand anders was. Voor Rinske. Of voor Geertrui. Of voor die zielige, verlegen Wiesje, die dikwijls zo geplaagd wordt, vooral door Autie en Mia en Christientje en die zij daarom alleen al stevast in bescherming meent te moeten nemen. Maar nu het net voor die vervelende Autie is. Nee. Ze past ervoor. Ze doet het niet. Ze vertikt het doodeenvoudig. Autie kan best die latere bus nemen. Het scheelt maar een uur. En het is maar voor drie keer.

„Toe, jongens. Niet allemaal tegelijk, hoor. Denk er aan,” schertst juffrouw Haspels, die nog steeds geduldig staat te wachten.

Map perst haar lippen nog stijver op elkaar dan ze toch al, onbewust, had gedaan zodra juffrouw Haspels de klas binnenkwam, als is ze bang dat ze, ondanks zichzelf, toch nog zal gaan zeggen dat zij dan wel met Autie zal ruilen.

Ik doe het niet. Ik wil het niet, denkt ze almaar weer koppig. Ik vertik het. Ik verdraai het. Waarom zou ik dat nu net moeten doen, terwijl die andere meisjes . . .

Juffrouw Haspels zucht.

„Hè, hè, is het zo verschrikkelijk moeilijk?” vraagt ze dan. „Tja, als er zich geen vrijwilligster meldt, zullen jullie er om moeten raden. Maar ik zou het zo prettig gevonden hebben als het zo gekund had, weet je.” Haar stem klinkt een beetje teleurgesteld.

Waarom moet Map nu plotseling aan Jutka denken? Aan Jutka uit Boedapest? Ze ziet haar aardig, ernstig gezicht zo duidelijk voor zich als stond ze hier bij haar. Als ze Jutka 's zo iets gevraagd hadden? Wat zou die dan gedaan hebben? Jutka, die zoveel moeilijker dingen gedaan heeft dan een paar vrije middagen geven om rustigjes in een veilig, vrij land, een paar uurtjes bij een onbekende mevrouw te werken, om daarna weer heerlijk naar je eigen fijne thuis te gaan? Jutka, die, terwijl er gevochten werd, gewonden mee heeft opgehaald en verbonden en verzorgd. Niet een uur of wat, maar zonder een moment aan tijd of aan zich zelf te denken, almaar door, totdat ze haar dwongen er mee op te houden, omdat ze zagen dat ze niet meer kon, dat ze erbij zou neervallen. O Jutka! Die zou natuurlijk ogenblikkelijk gezegd hebben: „O, ik ruil wel. Stuur me maar waarheen u wilt. Als ik maar helpen kan. Als ik maar helpen mag.”

Dat weet ze heel zeker. Jutka zou gedacht hebben: 't gaat niet om mij. 't Gaat niet om een aardige mevrouw of een prettige middag. 't Gaat om mijn land, 't gaat om Hongarije.

Het is wonderlijk hoeveel gedachten er in één enkel ogenblik door je brein kunnen schieten. En hoe je je plotseling voor jezelf kunt schamen.

Opeens steekt Map toch haar vinger omhoog.

„Ik ruil wel,” zegt ze dan zacht.

Juffrouw Haspels is zichtbaar verrast over dit late succes.

„Fijn, Map,” zegt ze blij. „Jij helpt ons uit de moeilijkheid. Dat is dan dus in orde. Autie gaat naar mevrouw Rijkers, Arubastraat 5. En Map naar mevrouw Vijn, Paul Krugerstraat 17.”

Dan wendt ze zich tot mijnheer Meines.

„Bedankt, hoor,” zegt ze. „Ik hoop dat ik u nu niet weer hoof lastig te vallen.”

Ze loopt meteen naar de deur. Maar met de kruk al in haar hand, blijft ze opeens nog even staan. Begrijpt ze dat dit besluit een of-fertje voor Map betekent? Ze geeft haar een hartelijk knikje en komt warm: „Het gaat voor Hongarije, hè, Map?”

Map krijgt een kleur. Ze kan enkel maar knikken. Er zit plotseling zo'n rare brok in haar keel. Maar dan opeens wordt ze toch, ondanks de teleurstelling, die ze, hoe ze zich terwille van Jutka daarover eigenlijk ook schaamt, onmogelijk zo direct helemaal kan verduwen, ook een beetje blij van binnen. Ja, 't gaat voor Hongarije. En als Jutka dit van haar wist... Die zou zeggen...

Ik heb goed gedaan, weet ze dan heel zeker.

IV. „WAT MOET IK IN VREDESNAAM MET ZO'N SCHAAP BEGINNEN?”

Als Map op weg naar haar nieuwe adres de Arubastraat nadert komt het gevoel van spijt dat al de tijd, nadat ze beloofd heeft met Autie te zullen ruilen, op de loer heeft gelegen, maar dat ze telkens opnieuw heeft weten te onderdrukken, plotseling met zo'n vaart naar boven, dat ze even vergeet er tegen te vechten. En dan neemt het natuurlijk meteen helemaal bezit van haar. En het doet dat zo grondig dat ze opeens innig medelijden met zichzelf krijgt en de tranen haar zowaar in de ogen springen. Dat laatste is eigenlijk maar heel goed, want ze schaamt zich daarover meteen zo dat ze direct bijna hardhandig begint haar ogen droog te boenen en zichzelf onderhanden te nemen.

Het moet warempel niet mooier worden. Map van Gilst, die daar als een klein kind op haar fiets zit te grienen, omdat het een beetje anders loopt vandaag dan ze zich had voorgesteld. Heeft zij gisteravond voor Jutka's portret gestaan en gezegd, nu ja, niet hardop natuurlijk, maar zo . . . zo in gedachten dan: „Jutka, nu ga ik ook wat doen voor Hongarije. Lang niet wat jij gedaan hebt en misschien nog doet. Maar toch iets.” Ze moet zich schamen. Wat is nu zo'n kleine teleurstelling vergeleken bij het verdriet en de ellende van al die arme Hongaren. En bovendien: misschien is deze mevrouw Vijn wel even aardig of wie weet, misschien zelfs nog wel aardiger dan mevrouw Rikkers. Dat kun je immers nooit weten.

Nou ja, nog aardiger, nee, dat kan bijna niet. Mevrouw Rikkers . . . En die snoezige Marleentje.

Bij de gedachte aan die kleine schat willen die vervelende waterlanders toch nota bene terugkomen. Vort. Weg. Wat is zij er toch voor eentje. Och, het komt natuurlijk ook, omdat ze er tegenop ziet om naar deze vreemde mevrouw te gaan. Zo is zij nu eenmaal. Ze zag gister immers ook op tegen het bezoekje bij mevrouw Rikkers. En van haar had ze nog wel zoveel goeds gehoord van Anneke. Van deze mevrouw Vijn weet ze niets. Ze heeft er Autie niet naar willen vragen. Autie keek naderhand iedere keer zo eigenaardig naar haar. Zo . . . zo . . . zo alsof ze ergens stiekem pret om had.

Pret in verband met haar. Ja, zo. En helemaal niet aardig. Nee, eerder lelijk. En dat, terwijl ze haar juist wel dankbaar mocht zijn. O zo. Ze vertrouwde het niet. Autie . . .

Even heeft ze argwanend gedacht: zou het wel enkel om dat uur later thuiskomen zijn dat Autie er zo op stond om te ruilen? Zou er niet nog iets anders achter zitten ook? Zou die mevrouw Vijn misschien een kwade zijn? Maar och, dat kun je toch niet zomaar een, twee, drie bekijken als je je alleen even komt voorstellen. Je krijgt wel een indruk natuurlijk, maar daarmee kun je je lelijk vergissen. Het kan daarna nog zo tegen- of meevallen. Zij . . .

Map is intussen de Arubastraat al lang voorbij. Ze is het stoplicht en de brug ook al gepasseerd, beide zonder wachten. De reis naar mevrouw Vijn verloopt voorspoedig genoeg, denkt ze olijk. En dan vliegt er gelukkig alweer een lach over haar gezicht. Vooruit, het kan allemaal nog best meevallen.

En stel je nu 's voor dat die mevrouw Vijn een . . . , een . . . , nu ja, kort en goed een akelig, naar mens is. Een spook voor haar part. Zo eentje als . . . , als Rinskes tante bijvoorbeeld. Nu, dan zegt ze toch zeker na drie uurtjes: „Ajuusjes, mevrouw. Het duurt lekker een hele lange week voordat je me weer kunt plagen. En in die tussentijd ben ik heerlijk bij m'n eigen moeder thuis en vergaar ik daar wel zoveel nieuwe krachten dat ik wel weer tegen drie van die vervelende uurtjes bij u kan. En dan nog 's drie. En dan kijk ik je nooit van z'n levensdagen weer aan. Als je dat maar weet. Maar dan heb ik intussen m'n centjes voor Hongarije binnen. Hiep, hoy.

Als ze zover gekomen is met haar fantasieën moet ze voor de overweg wachten. Het hindert niet. Ze is aan de vroege kant. Nadat de zitting in het overblijflokaal, waar ze iedere middag onder toezicht van één van de leraressen hun meegebrachte boterhammen opeten en er voor één dubbeltje maar een grote beker lekkere chocola bij kunnen krijgen, nadat de zitting daar was opgeheven, zoals juffrouw Groot altijd zegt, heeft ze zich meteen klaargemaakt en is op pad gegaan. Ze moet intussen zelf lachen om haar malle gedachten. Net of ze zoiets ook maar ooit van d'r leven werkelijk zou zeggen. Dat zou ze nooit durven vanzelf.

Ha, daar hoort ze de trein al. Even later dendert hij voorbij. Map kijkt wat ze kijken kan. Ze vindt dat altijd weer interessant. Het lijkt allemaal zo gezellig daar binnen. En een heel enkel keertje zie je opeens een bekende. Dat is helemaal leuk.

De bomen gaan omhoog. De file van auto's en fietsers en „brommers”

en ook van voetgangers, die in die enkele minuten van wachten alweer behoorlijk lang is geworden, zet zich direct in beweging. Het is nu uitkijken. Maar Map is niet bang. Ze is al zo aan het drukke stadsverkeer gewend. Ze weet wel zo ongeveer wat het lijden kan. Vlak voor haar fietsen een jongen en een meisje arm in arm. Map ziet het aan met onverholen minachting. De gekken, denkt ze. Straks raken ze nog met hun sturen in elkaar en dan heb je de poppen aan het dansen. Op zoiets moest een bekeuring staan, vindt ze strijd-lustig. Ze zijn gewoon levensgevaarlijk. Niet alleen voor zich zelf, maar op z'n minst even erg voor een ander. Voor een heleboel anderen. Het is dat iedereen gedwongen vrij langzaam rijdt in deze drukte, maar anders! . . .

Daar kijkt dat meisje nota bene ook nog achterom. De idioot. En daar haken hun sturen al bijna in elkaar. Map krijgt gewoon de schrik van haar leven.

„Kijk toch uit, sufferd!” scheldt ze opeens in haar angst dat er een ongeluk zal gebeuren.

Nu kijkt de jongen ook om, verontwaardigd en diep beledigd tegelijkertijd. Wie ter wereld durft daar zomaar te schreeuwen dat zijn meisje een sufferd is?

„As je je bek niet houdt, sla ik je op je smoel,” vertelt hij Map kort en bondig.

Map krijgt een kleur. Maar een mijnheer die in haar buurt rijdt, neemt het voor haar op. Hij ziet kans om naast het roekeloze, nog heel jonge paartje te komen en zegt dan: „Als ik jou was, zou ik maar liever een toontje lager zingen, jongeman. Dat kleine ding heeft groot gelijk. Jullie gedrag is gewoon onverantwoordelijk. Op zo'n manier komen er brokken.”

„Valt een beetje mee, hoor,” lacht het meisje zorgeloos.

De mijnheer schudt z'n grijze hoofd over zoveel gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef.

Map heeft het gesprekje woord voor woord kunnen volgen en kijkt 'm dankbaar na als hij al gauw een zijstraat inschiet.

Het verkeerskluwen ontrolt zich intussen steeds sneller. Als Map op het ventpad komt, is alles weer normaal. Wel druk, maar je zit niet meer zo bovenop elkaar. Je kunt weer een beetje afstand nemen en bent niet langer gedwongen mee te karren in de grote stroom.

Hè, hè. Map zucht ervan. Ze is toch wel even best geschrokken. Wat een taal sloeg die jongen er anders uit. Z'n meisje scheen er zich

niet eens voor te schamen. Zal wel van 't zelfde soort zijn. Soort zoekt immers soort.

Ze ziet ze opeens niet meer. Zeker ook een zijstraat in geschoten. Des te beter.

Ze moet nu goed opletten. Ze weet wel zo ongeveer waar de Paul Krugerstraat ergens moet zijn, maar niet helemaal precies. Achter het Beatrixpark in ieder geval. In dat oudere gedeelte.

Ze zal de Transvaalstraat maar 's inslaan. Die komt bij het park uit. En dan daar 's even vragen.

Binnen vijf minuten is ze bij het park. Nu 's even informeren. Maar natuurlijk is er net in geen velden of wegen iemand te zien. De wereld lijkt hier wel uitgestorven. Ze is van haar fiets gestapt en kijkt een ogenblik besluiteloos om zich heen.

Maar dan hoort ze opeens een vriendelijke stem vragen: „Waar moet je zijn, meisje?”

Verrast kijkt ze om.

Achter haar heeft iemand, zo op het eerste gezicht een al vrij oude dame, een bovenraam opengemaakt en haar hoofd naar buiten gestoken.

„In de Paul Krugerstraat, mevrouw,” vertelt Map meteen.

„O, dan kan ik je gemakkelijk terecht helpen,” zegt de dame. „De Paul Krugerstraat ligt net aan de andere kant van dit park hier. Als je hier rechtsaf gaat en er omheen fietst en dan weer even naar links rijdt, ben je er. Eigenlijk is het het verlengde van deze straat, begrijp je?”

Map knikt hevig.

„Ja, mevrouw. Fijn. Dank u wel. Dag, mevrouw.”

„Dag, kind.”

De vriendelijke dame sluit het raam. Map zit alweer op haar fiets en rijdt in de aangegeven richting. Wat een aardige mevrouw, denkt ze intussen. Om me zomaar uit zich zelf terecht te helpen. Als alle mensen nu toch 's zo vriendelijk en behulpzaam waren. Nu, een heleboel zijn dat wel gelukkig. Die mijnheer daarnet was toch zeker ook reuze aardig. En: „je moet zelf het voorbeeld maar geven,” zegt moeder altijd. Ja, natuurlijk.

Ze is onderwijl langs het park gefietst. En ja, hoor, daar is de Paul Krugerstraat al. 't Is een vrij brede straat met bomen en nogal grote, alweer wat ouderwetse herenhuizen met platte daken. De huizen hebben allemaal een klein voortuintje en langs het korte

tegelpaadje loop je regelrecht op de voordeur aan. De oneven nummers zijn hier ook al aan de rechterkant. Dat is gemakkelijk.

Map fietst langzaam en leest ondertussen de huisnummers. Dertien, vijftien, zeventien.

Ze springt van haar karretje. Hier is het dus. Haar ogen glijden vlug even langs de gevel. Hoge ramen. Beneden een erker, boven openslaande deuren, die uitkomen op een balkonnetje. Geen bloeiende planten, enkel wat cactussen.

Wat een verschil met het huis van mevrouw Rikkers. Nu ja, dat zegt natuurlijk niet alles. Misschien is dit de noordkant en willen bloemen hier niet zo goed. De huiskamer kan best achter zijn en wel veel vrolijker wezen.

Zou ze haar fiets in het tuintje tegen die erker durven zetten? Nee, dat doet ze toch maar niet zonder vragen. Och, hier tegen het hek kan het ook eigenlijk net zo goed. De straat lijkt stil en het trottoir is breed. Als ze 'm op slot zet, kan er eigenlijk niets mee gebeuren. Ze doet het meteen maar. Dan haalt ze haar tas onder haar snelbinders vandaan en, toch weer een tikkeltje zenuwachtig, duwt ze het hekje open. Ze sluit het netjes achter zich, loopt dan de enkele stappen tot aan de voordeur en drukt op de bel.

Het duurt een heel poosje eer er iemand komt. Zou de bel niet overgegaan zijn? Zal ze het nog eens proberen? Maar net als ze haar hand opnieuw in de richting van het kleine knopje beweegt, hoort ze binnen gerucht. Het volgende ogenblik gaat het kleine raampje in de voordeur open en verschijnt er een vrouwengezicht voor. Door een breed-gerande, donkere uilebril kijken een paar uitgesproken groene ogen haar onderzoekend, streng aan. Verder gebeurt er niets. De dame zegt geen woord. Ze kijkt alleen maar.

Dat kijken geeft Map een allerakeligst gevoel. Wat moet ze nu doen? Zich voorstellen en vertellen dat ze hier komt werken voor Hongarije, net als gister bij mevrouw Rikkers? Maar juffrouw Haspels zou immers alles in orde maken. Opbellen en zeggen dat zij zou komen inplaats van Autie. Juffrouw Haspels zal het toch niet vergeten zijn? Ach, welnee, daar is juffrouw Haspels veel te secuur voor. Maar ...

Mevrouw Vijn zwijgt intussen nog steeds in alle talen en kijkt maar, kijkt maar. Zo, alsof ze dwars door Map wil heenzien.

Map voelt zich aldoor minder op haar gemak. Ze zou nu het liefst weglopen. Als ze je op school zo aangapen, zeg je vlot: „Heb ik misschien wat van je aan?” En dan laten ze het verder wel. Maar

zoiets kun je toch moeilijk tegen zo'n mevrouw zeggen. Gesteld dan nog altijd dat je het zou durven. Maar ...
Het duurt alles bij elkaar waarschijnlijk op z'n hoogst een minuut, maar het lijken er Map op z'n minst wel vijf. Ze moet ...

„Dag, mevrouw,” begint ze dan opeens dapper. „Daar ben ik al. Juffrouw Haspels ...”

De dame achter het raampje fronst haar voorhoofd en laat Map niet uitspreken.

„Daar ben ik al?” herhaalt ze op een toon alsof Map iets heel gek beweerde heeft. „Wie ben je eigenlijk en wat kom je hier doen?”

Map krijgt een kleur. Zou juffrouw Haspels dan toch ...

„Ik ben Map van Gilst,” vertelt ze dan vlug. „Ik kom van de Huishoudschool bij u werken vanmiddag. Voor Hongarije.”

„Jij?”

Mevrouw Vijn vraagt het heel verbaasd en ongelovig tegelijk en met een gezicht, alsof ze zeggen wil: „Kind, hoe durf je me nu toch zoiets wijs te maken.”

Map kleurt nog dieper.

„Ja, mevrouw, ik. En ik dacht . . . Juffrouw Haspels zou u opbellen . . . Dat andere meisje, Autie van Weeren . . . Voor haar was dit adres een beetje ver. En ik woon deze kant op. Toen hebben we geruild.”

Hè, hè, al ging het een beetje hikkend, het hele verhaal is er nu tenminste uit.

Mevrouw Vijn trekt, zonder Map ook maar een enkel weerwoord te gunnen, haar peper- en zoutkleurig hoofd terug en sluit het raampje. Zou ze? . . . Ze zal me hier toch zo niet laten staan, denkt Map. Ik . . . Maar dan opeens gaat de deur open. Niet wijd. Nee, net precies ver genoeg om Map door te kunnen laten.

„Ga maar 's even hier op de mat staan,” commandeert mevrouw Vijn.

Map, blij dat ze nu tenminste in huis is, heeft, hoewel ze alles hier even raar en vreemd en eigenlijk heel onplezierig vindt, nu toch plotseling een stil binnenpretje. Nu ben ik letterlijk op het matje geroepen, denkt ze. Nu, het hindert me niets. Ik heb lekker niks op m'n geweten. O zo.

Mevrouw Vijn is intussen achter de matglazen vestibuledeur verdwenen. Map hoort dat ze in de gang de telefoon van de haak neemt en een nummer draait.

Wat gaat er nu gebeuren? Doodgewoon nieuwsgierig spitst ze haar oren.

„Ja, hier mevrouw Vijn uit de Paul Krugerstraat,” klinkt het al gauw. „Zou ik juffrouw Haspels even mogen hebben?”

Stilte.

Tsjonge, ze belt de Huishoudschool op, denkt Map intussen. Ze gelooft me zeker niet. Misschien denkt ze wel dat Autie en ik op ons eigen houtje deze ruil gepleegd hebben. Het idee alleen. Nou, vooruit maar. Dat zal ze dan gauw genoeg anders gewaar worden.

„O, is die er niet,” hoort ze dan weer mevrouw Vijn's eigenlijk wel aardige stem. „Jammer. Dan, wacht 's, ja, ene juffrouw Vermooten.

Die had dat schrijven dat ik gelezen heb ook ondertekend meen ik. Ja. Dan wil ik die wel graag even spreken.”

Opnieuw stilte.

„Ja zeker. Ik wacht wel even.”

Een langere pauze. Juffrouw Vermooten wordt zeker opgehaald. Wat duurt het een tijd. Op z'n mooist is die ook niet op school. Nou, dat zou net goed zijn. O, wacht 's. Daar begint mevrouw Vijn weer.

„Ja, juffrouw Vermooten. U spreekt met mevrouw Vijn uit de Paul Krugerstraat. Ik wou u 's vragen: wat is dat nu toch eigenlijk voor een spelletje dat u met me speelt. Gister stuurt u me zo'n bleke, magere lat die ik, dat zal ik u nu maar eerlijk zeggen, eigenlijk tegen m'n zin geaccepteerd heb, omdat het ten slotte voor Hongarije gaat. En inplaats dat die nu hier bij me aanbelt staat er een kriel van een kind voor m'n deur. Nee. Hoe oud is ze eigenlijk helemaal? Negen? Tien? Wat moet ik in vredesnaam met zo'n schaaap beginnen? Ik vind het kort en goed geen manier van doen om zomaar een ander kind te sturen. Wat drommel, u moet niet menen dat u alles maar kunt doen. Dat neem ik eenvoudig niet.”

Zo zwijgzaam als ze daarnet was, zoveel spraakwater heeft ze nu. Juffrouw Vermooten, aan het andere eind van de lijn, krijgt eenvoudig geen gelegenheid om iets uit te leggen.

Map ploft intussen zowat van woede om dat kriel en dat schaaap. Nota bene. Als ze misschien nog meer weet. En negen of tien jaar?! Wat meent dat mens wel. Ze moet niet denken dat ze alles maar kan zeggen. Dat neemt zij niet. O zo. Goed, ze is klein van stuk. Maar negen of tien jaar! Ga nou gauw door. Dat ze dat niet meer is kan toch zeker iedereen zien. Dat mens is getikt. Daar dan. Ze wil niet eens meer bij haar werken. Ze gaat weg. Wat meent ze wel?

Beledigd en heet gebakerd als Map op dit ogenblik is, heeft ze de deurknop al in haar hand, om ogenblikkelijk de daad bij de gedachte te voegen. Ze neemt de benen. Wat dacht je dan.

Maar dan is het plotseling net of iemand tegen haar zegt: „Het gaat niet om jou, Map van Gilst. Het gaat om Hongarije.”

Map laat meteen beschaamd de knop los. Ja, 't gaat om Hongarije.

't Is intussen eindelijk even stil geweest in de gang.

„Wàt zegt u? Hèbt ù mij gebeld? En heeft een van mijn huisgenoten de boodschap aangenomen? Natuurlijk die dromer van een Doctor Jansen. Die vergeet nu letterlijk alles altijd. Dat komt van z'n geleerdheid, zegt men. Hm. Geef ik anders niet veel voor. Nu, ik ben

in ieder geval blij te horen dat u me deze kriel tenminste niet zomaar op m'n dak gestuurd hebt. Tja. Nu, dan zal ik het maar 's met haar proberen. Er zal wel niet veel anders opzitten. Veel zal ik natuurlijk niet aan zo'n baby hebben. Enfin, 't gaat voor de goede zaak zullen we maar zeggen."

Hè, hè, mevrouw Vijn lijkt wel een wekker die afloopt.

Weer een kleine pauze.

„Kan me dat meevallen? Is ze handig? Nu, we zullen zien. Dag, juffrouw Vermooten."

De hoorn wordt op de haak gelegd en de tussendeur opengeduwde. Mevrouw Vijn staat weer voor Map.

„Nu, vooruit, dan zal ik het maar 's met je proberen vanmiddag," zegt ze goedgunstig, alsof ze Map een hele eer bewijst. Het schijnt geen ogenblik bij haar op te komen dat Map zich diep beledigd moet voelen door de lieflijke, nu niet bepaald vleierende benamingen, waarmee ze haar tegenover juffrouw Vermooten heeft aangeduid. Of is het niet eens tot haar doorgedrongen dat Map haar woord voor woord heeft kunnen verstaan?

Map krijgt geen tijd om hier over na te denken.

„Kun je vaat wassen?" vraagt haar werkgeefster.

„Jawel, mevrouw."

Op dat moment komen twee jongemannen vrij luidruchtig de trap af.

Mevrouw Vijn fronst misprijzend haar voorhoofd. Maar dat schijnen de jongelui niet eens te zien. Of anders trekken ze er zich in ieder geval niets van aan. Ze praten druk samen. Door de keuken, aan het eind van de gang, komt tegelijkertijd een al wat oudere heer binnen.

Ze groeten mevrouw Vijn alle drie. Map krijgt een vriendelijk knikje. Ze weet niets beters te doen dan, ook vriendelijk, terug te knikken. En dan geeft de jongste van het stel, een zo om te zien vrolijke, blonde jongen, haar een knipoogje. Hij zet daarbij een gezicht alsof hij wil zeggen: „Houd je taai, kleintje. Sterkte."

Het doet Map zomaar wonderlijk goed.

Ze staat daar intussen nog steeds aangekleed, de dikke schooltas onder haar arm.

„Dus, vaatwassen kun je," zet mevrouw Vijn het onderbroken gesprek voort, zodra de beide jongelui door de voordeur verdwenen zijn en de oudere heer de achterkamer is binnengegaan.

„Jawel, mevrouw," vertelt Map geduldig voor de tweede keer.

„Mooi. Goed. Ja. Dat kun je dan straks doen. Als mijnheer De Goede ook heeft koffiedronken. Wacht 's.” Ze legt een vinger naast haar iets te kleine neus en denkt een ogenblik na.

„Ja. Ik weet het. Ga nu eerst maar 's even een paar boodschappen voor me doen. Ja.”

„Goed, mevrouw.” Map is zo vrij haar tas nu eindelijk maar 's op de grond te zetten.

„Een ogenblikje.” Mevrouw Vijn verdwijnt ook in de achterkamer. Ze draagt een anthraciet-keurige, jersey japon. Ze ziet er keurig uit, vindt Map. Maar streng. Allerakeligst streng. En ook stug. Net zoals ze zich de directrice van die kostschool uit dat ouderwetse boek dat ze laatst op zolder gevonden en toen natuurlijk gelezen heeft, voorstelt. Ja.

Wie zouden die heren zijn? springen haar gedachten dan pardoes naar een ander onderwerp. Kostgangers? Vast. Nu, eer zij bij zo iemand als deze mevrouw Vijn in pension zou gaan. Haar niet gezien, hoor. Dat weet ze nu na deze eerste vijf minuten al. Zo'n wonderlijk mens als dat haar toch lijkt.

Daar is mevrouw Vijn weer. Ze heeft een briefje in haar hand. En een beursje.

„Nu moet je 's even goed naar me luisteren, uh . . . dingetje. Uh . . . Ja, hoe heet je ook maar weer?”

„Map van Gilst, mevrouw.”

„O ja, juist. Nu Map, als je deze straat verder inloopt, van het park af dus, kom je al gauw bij een zijstraat. Die moet je ingaan. Aan het eind daarvan, op de hoek, is een kruidenierswinkel. Daar haal je even wat op dit lijstje staat. Hier is een portemonnaie. Er zit een briefje van vijfentwintig in. Goed rekenen, hoor.”

„Ja, mevrouw.”

Map wil weggaan, maar bedenkt zich dan.

„Waar moeten,” begint ze.

Maar mevrouw Vijn begrijpt haar deze keer al met een half woord.

„O ja, wacht 's,” valt ze Map in de rede. „Nu moet je nog iets hebben om de boodschappen in te doen natuurlijk.”

Ze maakt een kast onder de trap open en pakt een grote, geruite tas, die daar aan de binnenkant op een knop tegen de deur hangt. Ze reikt 'm Map over.

„Asjeblieft,” zegt ze. „En dadelijk terugkomen, hoor.”

„Natuurlijk, mevrouw,” wil Map zeggen. Maar nog net bijtijds

bedenkt ze, dat dat misschien wel een beetje brutaal klinkt. Daarom verandert ze het vlug in een onderdanig: „Ja, mevrouw.”

En in een overmaat van ijver voegt ze er aan toe: „Ik ga wel even op de fiets, mevrouw.”

„Ja. Goed. Best. Doe dat. Dus, de eerste zijstraat aan je rechterhand en dan de winkel op de hoek. Ook rechts.”

„Ja, mevrouw,” zegt Map voor de zoveelste keer gedwee. Dan verdwijnt mevrouw Vijn haastig in de keuken. Mijnheer De Goede moet nodig z'n koffie hebben. Dat vergeet ze helemaal. Maar ja, het leek haar ook plotseling zo'n pracht van een gelegenheid om haar hamstervoorraad nog een beetje te vergroten door dit kind er op uit te sturen, dat ze 'm ogenblikkelijk wilde benutten. Als het hier bij Roorda lukt kan ze daarna nog mooi naar Post gaan. En naar Pep-pink. Hoe meer ze in de wacht sleept hoe beter. Zo'n kind kun je er gemakkelijk op af sturen. Die heeft eenvoudig te doen wat je zegt en te gaan. En een mens is zichzelf ten slotte het naast. Dat vindt zij tenminste. Als er weer oorlog komt. Zij heeft per saldo geen man meer om de kost voor haar te verdienen. Zij moet zich zelf maar zien te redden en haar pension lopende houden. Dat is haar broodwinning. En te veel van dat spul heb je nooit. O heden nee. Wat heeft ze er in de vorige oorlog ook heerlijk mee geruild en gehandeld. Het speet haar toen alleen maar dat ze niet nog meer had. Ze is toen, zolang de gelegenheid er nog was, te zuinig geweest. Nee, dat overkomt haar geen tweede keer. Dan maar wat schuld bij de melkboer en de bakker en de slager. Wat het zwaarste is moet nu eenmaal ook het zwaarste wegen. Zo denkt zij erover.

V. DRIEMAAL IS SCHEEPSRECHT, MAP

Map fietst intussen al naar de aangeduide winkel. O, 't is eigenlijk vlak bij. Ze is er in een wip. Ze zet haar karretje netjes in de gleuf van een van de daarvoor aangebrachte en bestemde tegels, pakt de tas van het stuur en leest dan het briefje. Ze is niet van plan om het zonder meer, als een klein kind dat om een boodschap gestuurd wordt, af te geven. Wat dacht je dan.

— Een pond koffie. Liefst D.E. Roodmerk. Bonen.

O, die heeft moeder ook altijd.

— Een pond thee. Liefst D.E. Pick-wick.

Een pond maar eventjes. Asjeblieft. Moeder koopt het nooit anders dan per ons. Wat staat daar zo klein achter gekriebeld? O: een ander merk mag ook. Prachtig.

— Een kilo hele rijst.

Een dubbel stuk Sunlightzeep.

Een kilo zachte zeep.

Twee dubbele pakken Persil.

Een pak Jozo-zout.

Een fles slaolie. Calvé.

Alle mensen, allemaal hamsterartikelen. Als die mevrouw Vijn misschien nog 's wat weet. Maar nu ja, ze is hier natuurlijk klant. Anders zou ze haar vanzelf niet om deze dingen uitsturen, want dan kon ze zo wel begrijpen dat ze ze toch niet zou krijgen. O, heden nee, verbeeld je. En ze vraagt ten slotte niet tien flessen slaolie en een hele doos Sunlightzeep en Persil en vijf pond thee en koffie, zoals die dame, van wie De Vries, hun kruidenier, aan moeder vertelde.

Map lacht opeens daar in haar eentje. Zo kostelijk als die De Vries die middag toch heeft zitten vertellen. Het ene verhaal was nog mooier dan het andere.

Evengoed aardig van 'm, hij bracht uit zich zelf een pond koffie en drie onzen thee voor moeder mee. En ook zeep en slaolie.

„U hoeft het natuurlijk niet te nemen,” zei hij, „maar ik dacht zo bij me zelf: ik pak het in ieder geval maar bij de andere boodschappen in. De mensen zijn allemaal zo verschrikkelijk aan 't hamsteren.

En als u straks komt is er misschien niks meer over en dat wil ik niet, ziet u. Daarvoor bent u een veel te goede klant."

Nu, dat is ook zo. Eigenlijk kopen ze alles bij De Vries. Al van vader en moeders trouwen af. Toen ze naar buiten gingen verhuizen zijn ze klant bij hem gebleven.

En toen moeder niet dadelijk iets zei, omdat ze het niet goed leek te begrijpen: „U hebt er hier natuurlijk zo geen erg in, maar in de stad is 't gewoon een gekkenboel. De huisvrouwen lopen de winkels eenvoudig plat. Iedereen sjouwt met pakken en zakken en dozen. Halen maar, jongens, halen maar. Als een ander straks niets heeft, wat geeft het. Als ik het maar heb. Degenen die hier niet aan meedoen niet te na gesproken vanzelf."

Pas tóen scheen het goed tot moeder door te dringen wat hij daar allemaal precies vertelde. Ze keek De Vries bijna ontzet aan.

„Hoe bestaat het," kwam ze. „Hoe hebben de mensen er gedachten voor, terwijl die arme stakkerds daar in Hongarije vechten voor hun vrijheid en hun leven. Of vluchten en praktisch niets kunnen meenemen." En opeens verontwaardigd: „Maar géven de zakenmensen dan maar alles? Die moesten daar toch niet aan meedoen?!"

De Vries lachte.

„Dat doen de zakenlui ook niet. Een enkele uitzondering daargelaten natuurlijk. Ze verkopen wel vanzelf. En ook veel meer dan anders. Want als iemand om een, laten we zeggen, een . . . een onderjurk komt en je hebt die wel, dan kun je moeilijk zeggen: „Je krijgt 'm niet." Eén zo'n geval kan een mens ten slotte nodig hebben. En dat kun je ook geen hamsteren noemen. Tenzij ze er in alle textielwinkels een halen. Tja. Daar kan per saldo geen mens voor zijn. Maar ze passen zelf een soort distributie toe, begrijpt u. „Ieder wat," zeggen ze. En ze geven bijvoorbeeld niet tien stuks van iets."

„Tien stuks," herhaalde moeder op een toon van: dat is toch zeker ook nogal wiesdes. „Wat moet je daar in vredesnaam ook mee beginnen."

„Als er oorlog komt met woeker aan je medemensen verkopen," zei De Vries scherp.

„Ja, en dan ook nog onder een fraai mom ze proberen in de wacht te slepen. Bah, daar heb ik nu gewoon geen woorden voor. Walgelijk vind ik zoiets. Een dame — wat je dan dame noemt vanzelf — zei tegen een kennis-manufacturier van me, toen hij haar dezelfde vraag stelde, als u mij zopas deed: „Als die arme Hongaarse vluchtelingen

hier straks komen, moeten we toch kleren voor hen hebben." Ja, eerlijk. Bah, ik spuug er gewoon op.

Geloof maar niet dat zulken er ook maar één vrijwillig in huis nemen, als dat straks misschien gevraagd wordt. Die leven immers alleen voor zichzelf. Maar om op de zakenmensen terug te komen, de meesten denken in de eerste plaats aan hun klanten. Maar ja, die grote warenhuizen en zo, daarmee is het wat anders. Die hebben misschien niet eens vaste klanten. Of nu ja, hebben waarschijnlijk wel, maar ze kennen ze dan toch misschien niet eens bij name. Hoogstens van gezicht. En wat interesseert het die winkeljuffies nu of mevrouw Zus of mevrouw Zo hun spullen meeneemt. Die verkopen maar raak. Ik heb me laten vertellen dat het hele zeepvak bij de Hema totaal leeg was. En bij V. en D. hadden ze nog enkel luchtzeep. Of het misschien een praatje is weet ik niet, want ik ben er zelf niet geweest, maar één van m'n jongens vertelde het voor waar. Als wij ook zo gedaan hadden waren we in één dag los geweest. Dan hadden we de rest van de tijd wel kunnen gaan zitten vissen. Gerust. Ha-ha. De kostelijkste staaltjes hoor je. Een mevrouw had twaalf van die gemengd wollen hemden voor haar man gekocht. U weet wel. Ze sleepte ze zelf mee naar huis. Doodsbenauwd dat ze haar anders nog ontgaan zouden natuurlijk. Maar toen ze ze dan goed en wel haar huis had binnen gezeuld, belde ze de manufacturier die zo a-sociaal geweest was om ze haar te verkopen, — ja, zo noem ik dat, a-sociaal — op. En weet u wat ze toen zei?! U raadt het nog in geen honderd jaar. Ze zei: — houdt u goed vast en rol niet van uw stoel — ze zei: „Mijnheer, als er nu 's geen oorlog komt, dan mag ik ze toch wel weer terugbrengen, hè?"

Toen moest moeder toch even hartelijk lachen.

„En wat voor antwoord kreeg ze?" vroeg ze.

„Ik denk er niet aan, mevrouw. Gekocht is gekocht."

„'k Hoop dat ze er lekker mee blijft zitten," zei moeder toen opeens zo venijnig als zij haar nog eigenlijk nooit gehoord had.

„Ik ook," kwam De Vries meteen. „Net zoals ik hoop dat die mijnheer uit de Gerard Doustraat z'n bedorven meel straks aan de kippen van z'n buurman zal kunnen opvoeren. Iemand heeft gezien dat die mijnheer — ik ken 'm gelukkig niet, anders zou ik 'm er geloof ik m'n hele leven lang op aankijken — 's avonds in het donker — hij besepte blijkbaar tóch nog wel dat zo'n zaakje het daglicht niet te best kan verdragen — een hele baal meel en een hele baal rijst en een hele baal suiker thuisbezorgd kreeg. En zo prachtig, degene

die daar toen net passeerde en het zag, bleef er expres naar staan kijken. Zomaar stil kijken, begrijpt u. En dat maakte die mijnheer en de man die het spul bracht bepaald een beetje zenuwachtig. Want op een gegeven moment lieten ze die baal suiker, die ze samen naar binnen zouden dragen, prompt vallen. De zak was meteen kapoerewiet. De suiker stroomde de straat op. En hij maar lachen. En in z'n handen wrijven. En zeggen: „Hè, hè, dat is werkelijk een aardig gezicht. Nu moest er meteen nog een lekker regenbuitje komen ook.”

„Het is toch. Het is toch,” zei moeder al maar hoofdschuddend. Maar ze moest er toch om lachen of ze wilde of niet.

„Het was eigenlijk niet erg mooi van die mijnheer om zich zo te verkneuteren over de tegenslag van een ander, maar ik kan er best inkomen,” zei ze ten slotte eerlijk.

„Nou, hè?” zei De Vries. „En een oude winkelknechten dat er weggegaan zijn,” vertelde hij toen weer. Hij zat zo heerlijk op z'n praatstoel. „Overhemden in de gekste kleuren, die ze in geen jaren hadden kunnen kwijtraken, gingen nu voor goed geld de deur uit. Wees maar blij dat u hier zo rustig zit en van al die gekkigheid niets merkt. De mensen in de stad zijn werkelijk stapel-mesjokke op 't ogenblik. Hardstikke gek met permissie. Ik kan het eerlijk niet anders zeggen. Van de dorpen komen ze trouwens ook. De bussen zijn afgeladen vol. En als de mensen weer teruggaan kunnen ze mekaar niet zien vanwege de pakken en de zakken en de dozen die ze hoogopgestapeld op hun schoot houden.”

Zij zat al die tijd stilletjes vlak naast de kachel, achter moeder, zogenaamd te lezen. Maar ze las helemaal niet. Ze zat met open oren te luisteren. Maar toen opeens vergat ze even dat het allicht verstandiger was om zich een beetje koest te houden en niet te laten merken dat zij ook nog steeds in de kamer was en alles hoorde. Ze schaterde van 't lachen. Ze kon het eenvoudig niet laten. Die malle De Vries ook. Ze zag het al voor zich.

Moeder en De Vries waren bepaald allebei werkelijk even vergeten dat zij in de kamer was. Moeder keek tenminste bijna geschrokken om en ze zag aan moeders gezicht dat ze dacht: Och, kind, dat jij dat nu allemaal gehoord hebt. Al die lelijke dingen van de grote mensen.

Maar De Vries vroeg met een olijke knipoog: „Geloof je me niet, Map? Het is toch eerlijk waar, hoor. Ga maar 's naar het busstation

zo 's middags om een uur of vijf, zes. Dan kun je het met je eigen ogen zien."

Ze kijkt wel uit. Maar ze vindt De Vries intussen een reuze kruidenier en ze hoopt dat al die echte hamsteraars flink op de koffie zullen komen. O zo.

Ze heeft de deur intussen opgedaan en is de vrij kleine winkel binnengestapt.

Een lange, nog betrekkelijk jonge man, kennelijk de baas zelf, staat achter de toonbank en buigt zich daar net over heen om een kleine jongen een snoepje in z'n hand te stoppen.

„De boodschappen dadelijk bij moeder brengen, hoor, Hans,” zegt hij.

O, dat is een aardige man, stelt Map direct voor zich zelf vast.

Hij heeft zich intussen tot haar gewend en komt nu vriendelijk: „En, jongedame, waarmee kan ik jou van dienst zijn?”

Map neemt het boodschappenlijstje in haar hand en begint argeloos: „Een pond koffie alstublieft. 't Liefst van D.E. Rood-merk. Bonen.”

Als ze daarna opkijkt ontdekt ze, dat de kruidenier niet half zo aardig meer kijkt als daareven. Inplaats van nu de koffie te pakken, blijft hij staan waar hij staat, frons z'n voorhoofd en vraagt dan kortaf: „Ook nog meer?”

Het geeft Map alles bij elkaar een zeldzaam onplezierig gevoel. Er is iets niet in orde, dat voelt ze. Zou mevrouw Vijn hier toch geen klant zijn misschien? Och, wat een onzin. Deze mijnheer weet immers niet eens dat zij voor mevrouw Vijn komt. Hij kent haar niet eens. O, en nu denkt hij natuurlijk dat zij hier als vreemde voor moeder wat schaarse artikelen vandaan hoopt te halen. Wat vervelend. Maar...

„O ja, nog een hele rist,” haast ze zich opeens te zeggen. „'t Is voor mevrouw Vijn uit de Paul Krugerstraat. Kijk, hier hebt u het lijstje.”

Het lijkt haar plotseling toch verstandiger hem dat maar te geven. Als hij na elke boodschap die ze opnoemt niet anders gaat doen dan op diezelfde toon vragen: „Ook nog meer?” krijgt ze er beslist wat van.

De deurbel gaat over. Er komt nog iemand binnen. En nogal een. O heden. Map vindt dat zomaar helemaal niet prettig.

Kruidenier Roorda neemt intussen rustig het hele lijstje door. Dan geeft hij het Map terug.

„Asjeblijft, kind,” komt hij. „En zeg maar tegen je moeder dat ze haar koffie en haar thee en haar zeep enzovoort, enzovoort, maar in die zaken moet kopen waar ze het anders ook vandaan haalt.”

Map wordt vuurrood van schaamte. Dat betekent dus dat ze helemaal niets krijgt. En die man denkt nota bene ook nog dat die vreselijke mevrouw Vijn haar moeder is. Haar moeder. Verbeeld je. Maar dat . . .

„Mevrouw Vijn is m'n moeder niet,” zegt ze vlug. „Ik . . . ik werk daar alleen maar een middag. Van de Huishoudschool.”

De kruidenier kijkt opeens weer veel vriendelijker. „Sterkte dan maar,” wenst hij.

De beide vrouwen, die na Map zijn binnengekomen luisteren met open oren en kijken haar nieuwsgierig aan. Ze haast zich met gebogen hoofd langs hen heen naar buiten, pakt haar fiets en racet weg.

Ze is woedend. Mevrouw Vijn is daar natuurlijk helemaal geen klant. En nu stuurt ze haar, die kriel, dat schaap, die baby, er zonder daar ook maar iets van te zeggen, op af om hamsterartikelen voor haar in de wacht te slepen. Welja. Ze doet maar. Een baby is immers onnozel genoeg. En een schaap en een kriel dito. Die kun je zo gemakkelijk gebruiken. Gemeen vindt ze het. Doodgewoon gemeen. En nu kan ze op z'n mooist zo meteen ook nog een standje krijgen omdat ze met lege handen thuiskomt. Nu, ze zal mevrouw precies de boodschap van die mijnheer Roorda overbrengen. Als ze dat maar weet.

Daar is ze alweer in de Paul Krugerstraat voor nummer zeventien. Ze smijt haar fiets tegen het hek, vergeet 'm op slot te zetten, grist de tas van 't stuur, loopt het tuinpaadje op en drukt voor de tweede maal op deze middag bij dit huis op de bel.

Deze keer blijft het raampje gesloten en gaat de deur vrijwel dadelijk open. Ze kon wel achter de deur op me hebben staan wachten. Vol verlangen natuurlijk om haar dierbare hamsterwaar in ontvangst te nemen, denkt Map minachtend. Nu, dan komt ze meteen lekker op de koffie. Net goed.

„Mooi. Ben je daar alweer? Dat heb je vlug gedaan,” begint mevrouw Vijn haar meteen te prijzen, terwijl haar ogen intussen met begerige blikken in de richting van de tas, die Map ondeugend expres achter haar rug houdt, gaan.

„Ja, maar ik heb niets,” zegt Map daar prompt overheen.

Mevrouw Vijn's gezicht krijgt op slag een heel andere uitdrukking.

„Niets?” vraagt ze op een toon, als begrijpt ze hoegenaamd niet hoe dat in de wereld mogelijk is.

„Nee, niets,” herhaalt Map. „Die mijnheer zei dat u uw koffie en uw

thee en uw zeep enzovoort, enzovoort maar in die zaken moest kopen waar u ze anders ook vandaan haalt.”

Zo, die zit. En goed ook. Ze vertikt het om er bij te vertellen dat hij dacht dat zij een dochter van haar was. Dat vindt ze, boos als ze is, al te veel eer voor mevrouw Vijn. Het komt geen moment in haar brein op dat mevrouw Vijn, op haar beurt, dat wel 's te veel eer voor háar zou kunnen vinden.

Mevrouw Vijn verblijft noch verbloost.

„Zo, zei hij dat,” komt ze enkel. „Zo. Nu, dan ga je met ditzelfde lijstje nu maar even naar het levensmiddelenbedrijf van Post. Weer de straat verder inrijden en dan de eerste zijstraat aan je linkerhand ingaan. Aan het eind van die straat, ook op een hoek, vind je die zaak.”

Map voelt er helemaal niets voor.

„Bent u daar klant?” waagt ze te vragen.

Ze krijgt op die vraag geen antwoord.

„Ga maar gauw,” zegt mevrouw Vijn alleen hoog. „Er is nog meer te doen vanmiddag.”

Map zucht. Ja, er zal wel niks anders opzitten, denkt ze slachtofferachtig. Maar ik weet wel wat ik liever deed. En dan te denken dat Autie nu fijn bij mevrouw Rijkers is en dat Marleentje zo onder het werk door misschien wel om haar heen dribbelt. Het is gewoon om uit je vel te springen van kwaadheid en jaloezie. Ze durft het niet, maar anders! Anders sloeg ze de voordeur hier nu met een keiharde klap dicht. O zo. Dat zou haar tenminste een klein beetje opluchten. Kan ze daar straks bij die kruidenier Post weer voor gek staan. Want klant is mevrouw Vijn daar natuurlijk al evenmin. Anders had ze dat wel gezegd toen zij daar zopas naar vroeg. Ze geeft daar direct het briefje en zegt meteen dat het voor mevrouw Vijn is. Als ze dat maar weet. Ze wordt ten slotte nog honderd keer liever aangezien voor een klein kind, dat niet zonder briefje boodschappen kan doen, dan dat ze, zoals daar bij die Roorda, denken dat zij voor moeder bij een vreemde kruidenier komt hamsteren en dat ze een dochter, een dochter nota bene, van die akelige mevrouw Vijn is.

Ze is intussen alweer bij het aangegeven adres. 't Is een soortgelijke winkel als die van kruidenier Roorda. Iets groter misschien. Ze moet hier een poosje wachten. Er zijn drie mensen voor haar. En even later staan er ook alweer drie achter haar.

Een druk zaakje, hoor, denkt Map met het nodige ontzag.

De bediening is vlot. Er zijn twee mensen om te helpen. De baas zelf en een nog jong, blond winkelmisje.

Map hoopt ineens vurig dat het meisje haar zal helpen. Die zal vast niet zo onvriendelijk worden als die mijnheer Roorda zopas, en misschien is ze ook wat goedgeefser dan haar chef. Ze zou nu eigenlijk toch wel graag met iets thuis willen komen. Al was het maar met een vierde deel van wat op het lijstje staat. Evengoed ook stom van mevrouw om er niet wat andere dingen tussen te zetten. Een ontbijtkoek of een potje jam of een stukje kaas of zo.

Natuurlijk is de kruidenier net even eerder klaar met z'n klant dan z'n hulp. Jammer. Enfin, niets aan te doen.

„En nu ben jij geloof ik aan de beurt, hè, zus?” zegt hij.

Map knikt. Ze is te vervuld van wat nu komen gaat om haar angst dat het weer zal mislopen, dan dat het zus, waaraan ze zich anders altijd zo ergert, omdat het haar altijd opnieuw het gevoel geeft dat ze haar voor nog zo'n echte ukkepuk aanzien, zelfs maar tot haar doordringt. Ze krijgt van louter zenuwachtigheid al bij voorbaat een kleur, reikt de kruidenier het briefje over en zegt zacht: „Deze boodschappen alstublieft. 't Is voor mevrouw Vijn.”

„Mevrouw Vijn?” De kruidenier trekt diepe denkrimpels in z'n voorhoofd. Mevrouw Vijn? Wie is dat ook maar weer?

„Ze woont Paul Krugerstraat zeventien,” probeert Map, die aan z'n gezicht meent te zien dat hij haar of niet kent, of haar zich niet zo gauw herinnert, voor het geval dat dat laatste zo is, vlug z'n geheugen op gang te helpen.

„O ja, ja. Nu weet ik het weer. Ze heeft daar dat pension. Ja. Nu, wat moet mevrouw hebben? We zullen 's even zien. Een pond koffie. Liefst D.E. Roodmerk. Bonen. Een pond thee.”

Hardop leest hij het hele lijstje voor.

Iedereen luistert.

Map schaamt zich weg. Ze zou wel in de grond willen wegkruipen als dat mogelijk was. Wat mogen die andere mensen wel denken.

„Ben jij het meisje van mevrouw Vijn?” vraagt de heer Post, een klein, nogal parmantig mannetje, als hij, voor Maps gevoel eindelijk, het hele lijstje heeft afgewerkt.

Map schudt hevig haar hoofd. Gelukkig, deze kruidenier denkt tenminste niet dat zij een dochter van mevrouw Vijn is.

„Nee, mijnheer. Ik werk er maar een paar middagen. Van de Huis-houdschool,” haast ze zich te vertellen.

„O ja, juist. Nu, vraag dan maar aan mevrouw of ze zelf even

komt, hoor.” Hij geeft haar het boodschappenpapiertje intussen terug.

Map zucht van opluchting. Hier verloopt alles tenminste niet zo sneu als in die vorige zaak.

„Goed, mijnheer,” antwoordt ze beleefd. „Dag, mijnheer.”

„Dag, kind.”

Voor haar gevoel heel wat lichter dan daareven loopt Map naar de deur. Maar met dat ze die opendoet, hoort ze de heer Post tegen de andere mensen, vast en zeker allemaal klanten, anders deed hij het natuurlijk niet, zeggen: „Dat doet ze niet, die fijne mevrouw Vijn. Ze komt hier anders ook nooit, weet u. Dan loopt ze naar die zaken waar ze een paar centen goedkoper terecht kan. Ik ken 'r.”

De mensen lachen.

Map weet niet hoe haastig ze de deur achter zich zal sluiten.

„'k Heb weer niets,” vertelt ze maar dadelijk als ze voor de tweede keer met een lege boodschappentas voor mevrouw Vijn staat. „Deze mijnheer zei: vraag maar aan mevrouw of ze zelf even komt.”

„O ja, goed. Dat kan natuurlijk ook.”

Mevrouw Vijn houdt zich groot. Niets in haar gezicht verraadt hoe woedend ze inwendig is.

Zo'n toneelspeelster, denkt Map zo klein als ze is. Als ik niet nog net gehoord had wat die kruidenier tegen die dames zei, zou ik gerust ook nog geloven dat alles oké is en ik enkel en alleen niets meegekregen heb, omdat die mijnheer Post mevrouw zelf liever even wil spreken met het oog op de schaarste van sommige dingen. Nu, vooruit maar. Wat kan het haar ten slotte ook schelen. Als ze dan nu tenminste maar van die boodschaploperij af is. Mevrouw Vijn schijnt echter te denken: drie maal is scheepsrecht. Met een stalen gezicht stuurt ze er Map tenminste glashard voor de derde keer op uit. Nu naar een kruidenier Peppink, die z'n zaak in de straat, waarop de Paul Krugerstraat uit loopt, heeft.

Map trapt als een dwaas. Ze heeft verschrikkelijk het land. Laat die mevrouw Vijn er zelf op af gaan en haar eigen peultjes doppen. Voor moeder hoeft ze zulke vervelende karweitjes niet eens op te knappen. En voor haar! . . . Als 't niet voor Hongarije was. Dàn!

Bij Peppink is gelukkig niemand in de winkel dan de eigenaar zelf, een al grijzende, keurige heer van middelbare leeftijd. En terwijl

hij Maps lijstje leest komt er ook niemand binnen. Fijn. Maar hij geeft haar dadelijk na lezing het briefje terug.

„’t Spijt me, kind, maar mevrouw is hier geen klant. En er staan enkel artikelen op die op ’t ogenblik een beetje schaars zijn. Die moet ik wel voor m’n klanten houden, begrijp je? We verdelen de boel een beetje, weet je?”

En terwijl hij een paar ijsbonbons uit een stopfles pakt en aan Map geeft: „Asjeblijft, een snoepje voor jou.”

Hij vindt het sneu voor me en wil me nu een beetje troosten met die zuurtjes, denkt Map. Wat een aardige man.

„Dank u wel, mijnheer,” zegt ze dan. „Lekker.” En trouwhartig er achteraan: „Ik begrijp het best, hoor.”

„Fijn”. De kruidenier lacht vriendelijk naar haar.

Map fietst vlug terug.

En als mevrouw Vijn me er nu nog ’s op uitstuurt staak ik, denkt ze intussen strijdlustig, al gaat het ook honderd keer voor Hongarije. Dit doe ik niet langer.

Maar mevrouw Vijn geeft het nu op. Haar bittere teleurstelling uit zich alleen in een kleine speldeprik aan Maps adres.

„Een erg beste boodschappenloopster ben je alvast niet,” vindt ze.

„Enfin, er is nog ander werk ook. Hopelijk breng je daar wat meer van terecht. Ga nu eerst de vaat maar wassen.”

„Goed, mevrouw.”

VI. OEI, WAT EEN MIDDAG

Hè, hè, eindelijk kan Map haar jack uittrekken en haar schort voor-
doen. Ze mikt het jack op de kapstok, haalt dan vlug haar schort
uit haar tas, heeft 'm in een wip voor en staat een ogenblik later
handig de vaat te spoelen in de keuken.

Mevrouw Vijn duikt intussen in de kelder en komt even later met
een grote bak, over-vol met aardappelen, ook naar de keuken. Als
ze 'm op een krant op het tafeltje heeft gezet, blijft ze staan en kijkt
weer, zonder een woord te zeggen, naar Map. Maar die is te blij
dat ze nu tenminste van dat afschuwelijke boodschappen doen af
is en te zeker van zich zelf op 't ogenblik — ze wast thuis immers
alle dagen de vaat en moeder heeft haar dat tot in de puntjes ge-
leerd — dan dat het haar zenuwachtig kan maken.

Kijk maar raak, hoor, denkt ze bijna overmoedig. Ik trek me er
toch lekker geen sikkepitje van aan.

Ze spoelt ijverig en vakkundig door, zet alles netjes soort bij soort,
stapelt. Nee, zelfs mevrouw Vijn kan hier niets op aanmerken. Ten
slotte verdwijnt ze, nog steeds zwijgend.

Map heeft, terwijl ze haar zo op de vingers stond te kijken, op noch
om gekeken. Maar zodra mevrouw Vijn de keukendeur achter zich
gesloten heeft, draait ze haar hoofd met een ruk in die richting en
steekt vlug, drie keer achter elkaar, haar tong uit. Zo, dat is dat.
Met een heerlijk voldaan gevoel pakt ze dan de ketel met het afwas-
water, dat net wil gaan koken, van het gas, neemt het deksel er
voorzichtig af en mikt dan de inhoud, ongelooflijk handig voor zo'n
jong ding, in de ronde plastic afwasteil. Ze haalt de zeepklopper er
vlug een keer of wat doorheen, kijkt 's even. Ja, zo is 't een mooi
sopje. Ze laat de klopper even uitdruipen, hangt 'm op z'n plaats
en zet dan gauw de teil vol kopjes. Maar net als ze het eerste daar-
van heeft omgewassen en in het afdruiptrek wil zetten, gaat de deur
open en verschijnt mevrouw Vijn opnieuw.

Wat zou ze nu weer moeten? denkt Map ongeduldig. Het volgen-
de ogenblik weet ze dat al. Mevrouw Vijn reikt haar een brand-

schone, opgevouwen theedoek aan en zegt honingzoet: „Zonder doek zul je wel niet best kunnen drogen, hè?”

Map krijgt een kleur en kijkt naar het vijf-armige doekenrekje, dat op zij van de keukenkast met de glazen deurtjes is bevestigd. Dat is leeg. Heeft ze daarnet in haar ijver om maar vlug te beginnen zo gauw niet gezien. Dom. Mevrouw Vijn zal haar dat wel als een verzuim aanrekenen. Ze heeft wel gevraagd waar ze de andere spullen kon vinden. Nou, vooruit maar. Er zijn erger dingen.

Ze houdt zich groot.

„Nee, zo knap ben ik niet,” lacht ze. „Dank u wel.”

„Als je klaar bent met de afwas klop je maar even op de deur van de achterkamer. Dan zal ik je helpen de boel weg te ruimen.”

„Ja, mevrouw.”

Mevrouw Vijn blijft weer kijken. Deze keer maakt het Map zo kregel, dat ze van louter kwaadheid steeds vlugger te werk gaat en op een gegeven moment vanwege de al te grote haast, bijna een schoteltje uit haar handen laat glijden. En natuurlijk is er dan prompt mevrouw Vijns stem: „Een beetje voorzichtig aan met m'n servies asjeblijft, meisje. De kosten van wat je breekt kort ik op je loon. Denk daaraan. Het is per saldo al mooi dat ik je de kans geef hier iets voor Hongarije te verdienen. Maar ten slotte kan ik er geen scha van hebben.”

Map heeft plotseling en bijna onbedwingbare lust om haar tong opnieuw uit te steken. Niet drie, maar vijf, nee, tien, honderd maal. Zo ver mogelijk. En dan vlak in het gezicht van mevrouw Vijn. En om dan tot slot nog een hele lange neus tegen haar te maken ook.

Maar ze weet zich te beheersen en zegt waardig: „Dat spreekt vanzelf, mevrouw. Scha mag u in geen geval hebben.” En wijs denkt ze er achteraan: maar u had wel graag wat voordeel van me gehad. Daarom stuurde u me tot driemaal toe uit om die hamsterartikelen. „Dan hebben we elkaar geloof ik goed begrepen.”

Mevrouw Vijn vertrekt.

Toch een beetje voorzichtiger nu werkt Map verder. Als ze het aanrecht netjes aan kant heeft gemaakt, gaat ze, zoals haar is opgedragen, naar de achterkamer en klopt daar op de deur. Ze is er zomaar ontzettend benieuwd, nee, eigenlijk doodgewoon nieuwsgierig naar, hoe die kamer er van binnen uitziet. Zo van de keuken uit heeft ze er nog niet veel vrolijks aan kunnen ontdekken. Er zijn openstaande deuren naar een kleine, nu natuurlijk winters-kale tuin. En

op zij daarvan ramen. Maar voor die ramen en ook voor die deuren hangen de vitrages helemaal dicht.

De achterburen mogen natuurlijk vooral niet naar binnen kunnen kijken. Bah, wat verschrikkelijk ongezellig. Dat zulke mensen die hier in huis zijn zo iets nemen.

Och, 't zijn natuurlijk allemaal mannen. Die letten meestal niet op zulke dingen, denkt ze dan eigenwijs. Als moeder 's een nieuw kleedje heeft of zo, moeten zij vader daar immers ook altijd zowat met z'n neus bovenop zetten bij wijze van spreken. Anders ziet hij het gerust niet. Zij kan dat nooit begrijpen. Zij ziet zo iets ogenblikkelijk.

Ze krijgt intussen geen schijn van kans om zelfs ook maar een blik in de bewuste kamer te slaan. Op haar kloppen volgt geen „binnen”. Nee, mevrouw Vijn roept: „Ik kom” en daarop weet Map niets beters te doen dan, al is het lichtelijk teleurgesteld, naar de keuken terug te wandelen.

Mevrouw Vijn volgt haar eigenlijk op de voet. Ze geeft Map aanwijzingen waar ze de spullen, die in de keuken moeten blijven, moet neerzetten of ophangen.

„De rest berg ik zelf wel weg,” zegt ze dan. „Jij kunt nu de ramen gaan lappen. Voor en achter. Ook die van de keuken en bijkeuken natuurlijk. En daarna die aardappelen daar schillen.” Ze wijst naar de overlopende volle bak.

Map, die niet wist dat die daar voor haar was neergezet, heeft er nog ternauwernood naar gekeken, maar nu krijgt ze de schrik.

Alle mensen, wat een massa. Het lijkt wel voor een hele week. Nu ja, dat is natuurlijk een beetje overdreven, maar toch in ieder geval wel voor drie dagen. Nou, vooruit maar. Ze zal wel zien hoe ver ze komt. „Zijn het huishoudtrapje, de spons en de zeem in de bijkeuken, mevrouw?” vraagt ze.

Mevrouw Vijn wijst ze haar.

„En ik sta erop dat je met twee emmers werkt,” zegt ze dan. „Kijk, deze zijn ervoor bestemd. En hier is een doek voor het houtwerk.” Map krijgt een nieuwe schrik. Lieve tijd, moet ze het houtwerk erbij doen? En dan ook nog al die aardappelen schillen. Dat krijgt ze nooit van z'n levensdagen allemaal klaar voor vier uur. Ze heeft ook al heel wat tijd verprutst met die misselijke boodschappen.

„Hoe laat is het nu, mevrouw?” vraagt ze opeens. Ze is nog niet zo rijk dat ze een horloge bezit.

Mevrouw Vijn kijkt op het hare, een ouderwets, zilveren exemplaar,

dat ze aan een degelijk, donkerbruin leren riempje om haar pols draagt.

„Twintig over twee,” vertelt ze Map. „Nu, dan weet je het wel, hè? Eerst de ramen en het houtwerk. En daarna de aardappelen.”

„Ja, mevrouw.”

Map pakt meteen het trapje en zeult het, zo goed en zo kwaad als dat gaat, naar buiten. Het is eigenlijk veel te groot en te zwaar voor haar. Maar mevrouw Vijn steekt geen hand uit om haar te helpen en Map vraagt er haar niet om. Dat kun je net denken. Daar is ze veel te trots voor, dat kleine nest. 't Is maar heel goed dat moeder haar hier niet ziet. Die is zo vuurbang voor te zwaar tillen.

Tja, maar wat moet ze. Was ze maar niet zo akelig klein. Hoe ze toch ooit klaar moet komen?

Er verschijnen gewoon een ogenblik zorgenrimpeltjes in Maps voorhoofd. Maar enkel voor een ogenblik. Dan piekert ze niet langer, maar gaat als een verstandig klein mens aan de slag.

Gelukkig, er is een kraan in de bijkeuken. Die zit fijn laag. Ze kan de emmers gewoon op de grond eronder zetten. Hoeft ze die tenminste niet uit de gootsteen te tillen.

Ze vult ze half. Anders zijn ze zo zwaar. En ze begint hier achter. Mevrouw zal dat wel de omgekeerde wereld vinden, maar dat kan ze niet helpen. Ze weet gewoon niet hoe ze die trap aan de voorkant van het huis moet krijgen. En dit hier moet toch ook gebeuren. Straks ziet ze dan wel weer. Misschien is er zo meteen wel iemand in de straat, die me een handje wil helpen als ik het vriendelijk vraag, denkt ze dan optimistisch. Ze vraagt het aan iedereen liever dan aan mevrouw Vijn. Als je dat maar weet.

De ramen zijn hoog. Ze heeft nooit last van duizeligheid. Dat is gelukkig, want ze moet helemaal boven op het trapje klimmen om bij de bovenste gedeelten te kunnen komen. Het is een heel geklauter, trapje op, trapje af. Ze probeert, nieuwsgierig als ze is, al lappend stiekem naar binnen te gluren, maar 'er is geen enkel kiertje of spleetje, dat haar de gelegenheid daartoe ook maar eventjes zou kunnen geven, te ontdekken. Jammer. En intussen heeft ze aldoor het onplezierige gevoel dat ze zelf van de kamer uit de hele tijd bekeken wordt.

Hoe zouden de anderen het hebben? denkt ze dan opeens. Geertrui en Rinske en allemaal? Ze is nu al benieuwd naar alle verhalen.

Autie heeft het natuurlijk leuk. Dat kan niet anders. Autie. Mispunt. Ze is er nu wel zeker van dat het niet alleen om de afstand was,

dat Autie per se een ander adres wilde hebben. Mevrouw Vijn heeft gister natuurlijk net zo door dat raampje naar Autie gekeken als vanmiddag naar haar. En toen heeft ze meteen de schrik gekregen en gedacht: daar ga 'k niet naar toe. Evengoed niet mooi om er dan iemand anders voor te laten opdraaien. Enfin, dat ligt voor haar.

Map werkt intussen ijverig verder. Ze wil proberen alles klaar te krijgen. Het komt haar eer eigenlijk te na als dat niet lukt. Ze wil mevrouw Vijn laten zien dat die kriel, dat schaap, die baby toch heus nog wel wat kan. Zo, gelukkig, die nare hoge ramen zijn klaar. En het houtwerk erbij.

Even kijkt ze er keurend naar. En dan knikt ze tevreden. 't Is maar wat keurig, al zegt ze het zelf.

Ze schuift het trapje tot voor de keuken en wil daar beginnen. Maar dan verschijnt mevrouw Vijn plotseling op hoge benen.

„Je bent toch zeker niet van plan om dat zelfde water ook nog voor deze ramen te gebruiken,” komt ze met een vies gezicht. „Eerst schoon water halen, hoor.”

Map kijkt 's in haar emmers. Het water in de ene, waarin ze haar spons en zeem telkens weer heeft uitgespoeld, begint er niet helderder op te worden, dat is waar. Maar dat in die andere is nog zo schoon als suiker.

Ze wil protesteren. 't Is allemaal immers extra werk en het kost maar tijd. Maar ze doet het ten slotte toch niet. Mevrouw Vijn heeft natuurlijk toch het laatste woord. Ze haalt bijna onmerkbaar haar smalle schouders op en loopt dan met de ene emmer naar de bijkeuken.

„Je kunt ze beter allebei tegelijk meenemen,” vindt mevrouw Vijn. „Nee, mevrouw,” komt Map. Het klinkt brutaal, omdat ze er niet bij vertelt dat ze er geen twee tegelijk kan dragen. Dat weet ze wel. Maar ze vertikt het om dat te zeggen. Dat moet mevrouw maar begrijpen, vindt ze.

Doet mevrouw Vijn dat ook werkelijk? Het lijkt warempel wel zo. Ze bukt zich tenminste naar de emmer, die Map heeft laten staan en draagt 'm haar achterna. Het valt Map honderd parten mee. Het verrast haar zo, dat ze spontaan, blij zegt: „Dank u wel, mevrouw.” Och, misschien meent mevrouw het ook wel niet zo kwaad als het lijkt, denkt ze dan, meteen graag bereid om de goede punten van haar werkgeefster te waarderen.

Ze is achter klaar. Nu naar voren. Maar hoe komt ze daar met die trap.

Map zucht diep. Maar dan veert ze ook alweer op. Wacht 's, ze was immers van plan 's te kijken of er niet iemand in de buurt was, die ze te hulp zou kunnen roepen. Vooruit, ze loopt gauw de steeg even door. Wie weet. Ze rent meteen hoopvol naar voren, doet de poort open en kijkt spiedend naar alle kanten. Maar ze kan tot haar niet geringe spijt geen sterveling ontdekken, die ze om hulp kan aanklampen.

Dichtbij spelen wat kleine kinderen op het trottoir. En verderop rijdt een oude man z'n bakfiets langzaam de straat door en schreeuwt iets met een schorre stem, wat Map niet kan verstaan.

Nee, die komen geen van allen in aanmerking. Ze draait zich om en loopt teleurgesteld terug.

Pech gehad, denkt ze spijtig.

Moet ze mevrouw Vijn nu toch vragen haar even te helpen? Nee. Nog niet tenminste. Ze wil het eerst alleen proberen.

Met een vastberaden gezichtje sleept ze de trap tot in de steeg. Ze raakt zo achter adem, dat ze 'm even moet neerzetten. Dan pakt ze 'm opnieuw vast en wil 'm de steeg door dragen. Maar net als ze 'm met moeite heeft opgenomen, gaat aan 't andere eind van de steeg de poort open en een donkere stem buldert kwasi-boos: „Wil jij die trap wel 's deksels gauw neerzetten, kleine meid die je bent. Dat is geen werk voor kinderen. Hier met dat ding.”

Map gehoorzaamt maar al te graag.

Haar hoofd rood van de ongewone inspanning kijkt ze daarna op en ontdekt de jongeman, die haar, toen ze hier vanmiddag kwam, dat knipoogje heeft gegeven. En raar is dat nu toch, van hem vindt ze het helemaal niet erg dat hij kleine meid tegen haar zegt en dat hij beweert dat zo'n trap sjouwen geen werk is voor kinderen. Integendeel. Het doet haar wonderlijk goed. Net als dat knipoogje een paar uur terug. Ze weet zich opeens beschermd en merkt nu pas hoe verlaten ze zich heel deze middag, ondanks haar boosheid en haar bravoure, gevoeld heeft.

De jongeman heeft de trap intussen gepakt en draagt 'm zonder de minste inspanning natuurlijk, naar voren.

„Asjeblijft,” zegt hij dan, „dat is dat. En wat moet er nu nog meer komen?”

„O, niks,” komt Map die hem op de voet gevolgd is. „Ik red het nu verder zelf wel. Dank u vriendelijk.”

Ze vindt dat dat laatste wel goed klinkt. Wel echt grotemenschtig.
Ze hoort het moeder nogal 's zeggen.

De jongeman lacht naar haar.

„Je bent een dapper klein ding,” vindt hij waardierend. „Maar je hoeft het me niet te vertellen. Ik weet het wel. Emmers. Twee stuks.”

En met een heel grote en heel ondeugende knipoog: „Ja, ja, je bent hier in maar wat een keurig nette boel verzeild geraakt, jongedame.”
Hij beent meteen alweer weg ook.

Map loopt op een sukkeldrafje achter hem aan. Ze is een beetje ongerust. Als mevrouw dit ziet en het 's niet goed vindt.

Maar ze krijgt geen schijn van kans om de emmers in haar hand te nemen. Als waren het een paar lichte veertjes, zo gemakkelijk draagt haar „hulp” ze voor haar naar de voorkant van het huis. En intussen loopt hij al maar in zichzelf te foeteren.

Wat drommel, hij zal dat kleine ding zeker alleen met die voor haar veel te zware dingen laten zeulen. Hij zou zich z'n ogen uit z'n hoofd schamen. Daar dan. Ze is niet groter dan z'n eigen jongste zusje en die is pas tien. Dit kind zal allicht wel een paar jaartjes ouder zijn, anders zou ze hier stellig niet „werken”, maar ze lijkt het niet. En stel je nu 's even voor dat Minnie hier in haar plaats was. Die nam zo de benen. Daar zou hij prompt een pakje sigaretten om willen verwedden. Maar dit meisje! . . . Hij neemt z'n petje voor haar af. Asjeblijft. Zo'n kleine dappere.

Map klimt intussen vlug het trapje weer op met haar spons en zeem. Zijn deze ramen nog hoger dan die aan de achterkant van het huis? Ze kan maar amper bij de bovenste glas-in-lood ruitjes komen.

De jongeman blijft naar haar staan kijken, terwijl ze handig en snel eerst de spons en daarna de zeem over de ramen haalt.

Dat die mevrouw Vijn zo'n kind dit werk durft te laten doen, windt hij zich intussen op. Ze moest zich schamen. Het liefst zou hij het van haar overnemen. Zal ie . . . ? Het . . .

Hij doet al een stap in Maps richting. Ramen lappen kan hij heus wel. Toen moeder zo lang ziek was. Nou! . . . Maar het geeft natuurlijk een hele rel. Mevrouw Vijn . . . En de overburen . . . En die kleine meid krijgt op z'n mooist ten slotte de kous op de kop. Nee, hij moet verstandig zijn en het hierbij laten.

Map loopt vlug het trapje af om haar spons en zeem uit te spoelen.

„Je hebt het hart niet straks zelf te proberen die trap en die emmers naar de bijkeuken te sjouwen, hoor. Dan krijg je het met mij aan de stok. Goed begrepen?” zegt hij kwasi-dreigend maar in werkelijkheid bezorgd, net zoals hij dat tegen z'n kleine zusje, dat een heel teer plekje in het hart van haar grote, oudste broer heeft, zou doen. „Dat is mijn werk.”

Map protesteert niet.

„Fijn,” zegt ze enkel dankbaar. En met een olijk gezicht laat ze erop volgen: „Dan doet u ook wat voor Hongarije.”

„Voor Hongarije?” vraagt de jongeman verbaasd. „Hoe bedoel je dat, uh . . . , ja, hoe heet je eigenlijk?”

„Map. Map van Gilst,” lacht Map.

Ze is het trapje intussen alweer opgevlogen en werkt bijna koortsachtig vlug door. Die volle bak met aardappelen grijnst haar bij wijze van spreken onderwijl al maar aan.

„Ik werk hier vanmiddag om wat voor Hongarije te verdienen,” vertelt ze onder het lappen door. De glasgordijnen hier zitten niet zo potdicht als die in de achterkamer en ze heeft intussen tot haar vreugde al gezien dat in deze kamer met wanden vol boeken en een groot schrijfbureau bedekt met paperassen, — vast en zeker het heiligdom van die doctor Jansen —, ouderwetse, houten suite deuren zitten, die alleen bovenin gekleurde glas-in-lood ruitjes hebben. Mevrouw kan haar hier dus lekker niet begluren. Daarom durft ze nu wel even met die aardige jongeman te praten. Hij krijgt het hele verhaal te horen.

Hij luistert vol belangstelling.

„Dat vind ik leuk,” zegt hij, zodra Map zwijgt. „Allemenselijk aardig. Zoiets moesten ze bij ons op de H.T.S. ook 's verzinnen. Ja. Daar zou ik warempel veel voor voelen. Alleen verdien jij het, dunkt me, nogal tamelijk zuur,” laat hij er een tikkeltje medelijdend op volgen.

Maar Map haalt even bijna onverschillig, als doet het haar net helemaal niets, haar schouders op en lacht dan: „Vooruit maar. 't Gaat voor een goed doel.”

't Is ook raar, maar nu deze jongeman zo aardig voor haar is, lijkt alles opeens veel minder erg.

„En 't is maar voor drie uurtjes per week,” voegt ze er dan nog aan toe.

„Zorg maar dat het er ook werkelijk drie worden,” zegt haar nieuwe vriend dan zo nadrukkelijk, dat het warempel als een waarschuwing klinkt.

Map moet aan deze woorden, die ze op het moment dat hij ze zei niet helemaal goed begreep, denken, als ze om half vijf nog steeds achter haar bak met aardappelen, die maar niet leger lijkt te willen worden, in de keuken zit. Ze weet zeker dat het al een half uur over tijd is. In de gang hangt een klok. Die heeft ze een hele poos geleden vier maal horen slaan. Ze heeft toen 's heerlijk diep gezocht en ge-

dacht: Vier uur. Gelukkig. 't Is tijd. Nu zal mevrouw me wel gauw m'n geld komen brengen en dan kan 'k lekker naar huis gaan.

Maar mevrouw Vijn verscheen niet. Zodra ze klaar was met het ramen lappen, heeft ze haar een kopje thee met een biscuitje gebracht en haar gezegd dat ze heel dun moest schillen, omdat het beste van de aardappel vlak onder de schil zit. Iets wat Map intussen al lang wist. Een kwartier later kreeg ze haar tweede kopje thee, deze keer zonder „Marietje” en controleerde mevrouw tegelijk haar schillen. Ze heeft er verscheidene van in haar handen genomen en ze zo nauwkeurig bekeken als waren het heel bijzondere dingen. Vervolgens heeft ze haar handen zorgvuldig gewassen en verder geen woord, maar dan ook geen woord, goed noch kwaad, gezegd. Map heeft toen maar aangenomen dat haar werk in orde was en „de zaak op dezelfde voet voortgezet”. Daarna heeft ze haar werkgeefster niet meer gezien.

De gangklok heeft intussen alweer even geleden één slag laten horen. Het is dus al half vijf geweest. Het begint Map gewoon in te branden zo langzamerhand. De illusie dat ze deze bak met aardappelen klaar zou krijgen, heeft ze al lang laten varen. Dat lukt haar niet. Ze vindt dat wel jammer, omdat het je nu eenmaal altijd een veel prettiger gevoel geeft als je iets werkelijk hebt kunnen afmaken in een bepaalde tijd, maar niet erg. Ze weet dat ze vanmiddag haar uiterste best heeft gedaan. Meer kan ze ten slotte niet.

Maar zou mevrouw haar vergeten? Hoe moet het nu toch. Het wordt al zo donker buiten. Ze heeft de lamp al een hele poos geleden aangeknipt, omdat ze hier binnen toen al geen licht genoeg meer had. Moeder zal doodongerust worden als ze zolang wegblijft.

Ze pakt weer een aardappel. Misschien komt mevrouw als ze met deze bezig is.

Maar als ze 'm in de emmer met water heeft laten glijden, voorzichtig, om spatten te voorkomen, is er nog steeds geen mevrouw verschenen.

Dan maakt Map zomaar opeens vastbesloten een afspraak met zichzelf. Ik schil nog twee, nee, nog drie aardappels. En als mevrouw me hier dan nog steeds heeft laten zitten, ga ik naar haar toe, denkt ze. Ja, dat doe ik.

En ze houdt zich aan haar woord. Als ze de derde aardappel onder water heeft laten verdwijnen, wast ze haar handen, trekt kordaat de stoute schoenen aan, stapt naar de achterkamer en geeft daar een bescheiden kloppje op de deur.

Er komt geen antwoord, maar wel gerucht. Even later gaat de deur open, precies even wijd als vanmiddag de voordeur, zodat Map nog zowat niet naar binnen kan kijken, maar wat daar te zien is interesseert haar op dit ogenblik ook niet meer en daar is mevrouw Vijn. Ze kijkt Map voor haar doen niet onvriendelijk aan.

„Zo, je bent zeker klaar, hè?” komt ze.

Maar Map schudt haar hoofd.

„Nee mevrouw, klaar niet,” zegt ze eerlijk. „Maar het is al half vijf geweest en . . .”

Mevrouw Vijn's gezicht verstrakt.

„En wat zou dat?” vraagt ze scherp. „Je werk moet toch af?”

Map gaat hier niet op in.

„De afspraak is dat ik van een tot vier bij u zou werken,” zegt ze flink.

Mevrouw Vijn loopt naar de keuken. Ze ziet de mooie, dunne schillen. Ze is lang niet slecht af met dit kind. Die juffrouw Vermooten heeft gelijk, 't is een handig ding. En plotseling gooit ze het over een andere boeg.

„Nu, je hebt keurig geschild, hoor,” prijst ze. „Werkelijk. Precies zoals ik het graag heb. Daar kan menige oudere een voorbeeld aan nemen. Maar toe, je maakt ze nog wel even voor me klaar, hè?”

Map weet gewoon niet hoe ze het heeft. Wat een lof en een vriendelijkheid opeens. Meent mevrouw dat nu of . . . Even staat ze in dubio. Moet ze toch nog langer blijven? Mevrouw vraagt het zo aardig. En . . . Maar moeder dan? . . . Nee, het gaat niet. Ze is al ver over tijd. Moeder . . . Map is plotseling vastbesloten.

„Het spijt me, maar ik kan echt niet langer blijven, mevrouw,” zegt ze dan beleefd. „Ik moet nog een heel eind langs het water fietsen en m'n moeder zal zo ongerust worden.”

Het kost mevrouw Vijn grote moeite haar teleurstelling te verbergen. Ze had het zo mooi uitgedacht. Als dit meisje die hele bak vol had klaar gekregen, was zij weer fijn voor drie dagen onder de panen geweest. Ze heeft zelf zo'n gruwelijke hekel aan dat vieze werk. Je krijgt er zulke lelijke handen van. Nu ja, zij trekt er wel werkhandschoenen bij aan, maar toch . . .

„Tja. Nu. 't Is jammer,” zegt ze stijfjes. „Enfin, dan zal ik je maar even uitbetalen. Twee kwartjes per uur, hè?”

„Ja, mevrouw,” knikt Map.

Ze durft er niet aan toe te voegen: „Dat is 't minimum,” zoals juffrouw Haspels steeds zei. Dat is 't minste wat je geven mag, betekent

dat. Enfin, dat heeft mevrouw immers op dat papier kunnen lezen. Mevrouw Vijn verdwijnt weer in de achterkamer. Map doet intussen haar schort af, stopt 'm in haar tas en trekt haar jack alvast maar aan.

Wat zou ik krijgen? denkt ze benieuwd. In ieder geval één vijfenzeventig natuurlijk. Meer dan drie en een half uur is ze hier geweest. Dat is dus al echt het minste waar mevrouw mee toe kan. Eigenlijk moest mevrouw er twee gulden van maken. Dan betaalde ze nog maar het minimum, vindt ze olijk. Overuren worden immers altijd dubbel beloond. Dat weet ze al lang, hoor.

Daar is mevrouw Vijn terug.

„Asjeblijft,” zegt ze. „Hier is je papier. Ik heb het bedrag ingevuld en m'n handtekening erop gezet. Dat moest toch, hè?”

„Ja, mevrouw.”

Map pakt het paperas aan. Het zit dichtgevouwen. Ze kan niet zien wat er op staat. Maar dan duwt mevrouw haar haar loon in haar hand.

Eén gulden en twee kwartjes.

Map voelt zich meer dan teleurgesteld. En als 't nu nog voor haar zelf was. Maar nu! Jutka. Hongarije...

„Dit klopt toch niet, mevrouw. Ik ben hier immers meer dan drie en een half uur geweest,” zegt ze zacht. O, ze durft het bijna niet, maar...

„Je werk is niet eens af. Het is zo in orde,” komt mevrouw Vijn koel.

„Dag, meisje.”

Map staat paf. Hoe durft ze!

Allerlei lelijke woorden dringen naar haar lippen. Afzetster. Bedriegster. Gemeenaard. Stik. Barst.

Ze houdt ze maar met moeite binnen. En ze moet naar de voordeur lopen en een paar maal heel erg slikken, eer ze alleen kan zeggen:

„Dag, mevrouw.”

VII. MAP VALT ZICH ZELF LELIJK TEGEN

Als Map buiten komt, ontdekt ze tot haar schrik dat er een dikke mist is komen opzetten. Zo'n echt dichte novembermist. Alle auto's en fietsers rijden langzaam en hun lampen lijken veel kleiner dan anders. En 't is net of ze ook minder licht geven. Dat is natuurlijk je reinste verbeelding. Het komt allemaal door die nare, zware mist. Als ze dit geweten had, had ze nog eerder bij mevrouw Vijn op die kamerdeur geklopt vanzelf. Maar ze heeft er helemaal geen erg in gehad.

Wat zal moeder ongerust zijn! . . . En nu kan ze ook nog niet eens hard fietsen om op die manier wat tijd in te halen. Gelukkig maar dat ze tenminste niet met Rinske had afgesproken ergens op elkaar te zullen wachten. Die zou gewoon niet geweten hebben wat ze er aan had. Maar voor de volgende week spreekt ze wel iets met haar af, bedenkt ze vlak daar bovenop. Ze zal zeggen: „we wachten bij „vaders” garage op elkaar. En ben ik er om kwart over vier of wanneer jij er dan maar aankomt — Rinske moet ten slotte uit de stad vandaan daar naar toe fietsen — niet, rij dan asjeblijft regelrecht naar de Paul Krugerstraat, nummer zeventien, bel daar aan en kom me halen.”

Ja, dat doet ze. Beslist. Dat is een reuze idee. Dan kan mevrouw Vijn haar lekker in geen geval weer zo lang vasthouden als vanmiddag. Net goed. En nu gaat ze heerlijk naar huis en wil ze niet meer aan dat akelige mens denken. Heel de week niet. Wat meent ze wel met haar anderhalve gulden.

Enfin, ze heeft toch wát voor Hongarije. En nu ja, het kan natuurlijk best zijn dat die andere mevrouwen ook niet meer betalen. Ze hebben pas geleden vanzelf ook allemaal al flink gegeven. Toen dadelijk met die huis aan huis collecte.

Dat zei moeder ook. Die heeft haar al gewaarschuwd dat ze haar verwachtingen niet al te hoog moest spannen. Nu ja, vooruit maar. Maar dat half uur had mevrouw moeten betalen. Die tijd heeft ze gewoon van haar gestolen. O zo. Zo'n mevrouw kan je per slot wel zoveel werk opdragen dat je er nog in geen dag mee klaar komt en

dan ijskoud zeggen: „Je werk is niet af.” Een mooie boel zou dat worden.

Map fietst intussen langzaam verder. Ze is blij dat ze de stad nu tenminste niet meer door hoeft. Dat is vanmiddag de enige goede kant van deze vervelende ruil. Als ze bij een van de laatste huizen komt, gaat daar net een deur open en een vrouw roept de mist in: „Jaap! Gert Jan! Dadelijk thuiskomen! 't Is al vijf uur!”

Alle mensen, vijf uur. En zij rijdt hier met een slakkengang. Maar ze durft toch echt niet vlugger te fietsen. Het lijkt warempel wel of de mist hier buiten nog dichter is dan in de stad.

Ze vordert maar heel langzaam. Nu komt ze bij de vaart en wordt het dubbel oppassen.

O wee, daar komt van de andere kant een auto. Ze springt meteen van haar fiets en gaat in de berm staan.

„Het wisse voor 't onwisse,” zou vader zeggen.

Gelukkig, die is voorbij. Nu maar weer verder.

Het wordt voor haar gevoel een tocht waaraan geen eind wil komen. En ze is opeens zo moe.

Waar vader 's zit nu? . . . Vader is hier in 't land. Maar het kan natuurlijk best zijn dat het niet overal mistig is. „Plaatselijk mist,” zeggen ze dan door de radio. Ze hoopt maar dat vader nergens last van heeft. Moeder zit natuurlijk evengoed wel weer in ongerustheid over vader. Dat is altijd zo. Ze kan 't best begrijpen. Zij zelf is immers precies eender. En er gebeuren met zulk weer dikwijls ook zulke nare ongelukken.

Map trapt intussen gestadig door. En dan is daar toch ten slotte het licht van hun huisje. Wel veel vager dan anders, maar het is er. Eindelijk.

Map gelooft beslist dat ze nog nooit zo blij geweest is dat te zien als nu.

Staan ze al naar haar uit te kijken? Ze kan het vanwege de mist niet ontdekken.

Ze belt als een dolleman haar eigen belletje, schreeuwt voor alle zekerheid ook nog maar een paar maal zo luid mogelijk: „Ahoy!” en rijdt dan meteen door. Zo, als ze nu nog niet weten dat ze in aantocht is.

Even later trapt ze bij de brug op. Maar zodra ze die over is stapt ze van haar fiets. Het laatste stuk gaat ze lopen. Hun eigen weggetje is maar smal en het eerste gedeelte helt bovendien nogal. En ze is er nu immers zo.

Bij Sulter zijn de overgordijnen gesloten. Rinske is natuurlijk al lang en breed thuis. Tja. Hoe die het eens gehad heeft? . . . Moeder staat al in de deur als ze er aankomt.

„Kind, kind, wat ben ik blij dat je daar eindelijk goed en wel bent,” begint ze, zodra ze Map hoort. „Ik was toch zo ongerust. Wat ben je verschrikkelijk laat. En dat nu net met die dikke mist.”

„Ja, hè,” zegt Map. „Ik dacht wel dat u in ongerustheid zou zitten. Maar ik kan 't echt niet helpen, moeder. Ik zal 't zo wel vertellen. Eerst even m'n fiets in de schuur zetten. Ik kom dadelijk.” Ze loopt op een holletje, de fiets aan de hand, om het huis heen. Hier is ze op zulk bekend terrein. Hier kan het wel weer een beetje lijden.

„Goed,” roept haar moeder intussen, „maar wees voorzichtig, hoor. Wacht, ik zal het licht in de bijkeuken even voor je aanknippen. Dan kun je het wat beter zien.”

Moeder Van Gilst sluit de voordeur en haast zich door de gang naar het achterhuis.

Map is intussen al bij de schuur. Hè, heerlijk, ze is thuis. 't Is net of een deel van haar moeheid door die gedachte alleen al van haar afvalt.

Jasper en Dicky komen haar als alle dagen tegemoet gesprongen. Heel die lange, akelige middag lijkt hier thuis, waar alles net eender is en gaat als anders, opeens zo onwerkelijk, alsof het een boze droom is geweest.

In optocht gaan ze met z'n viertjes naar de kamer. Moeder Van Gilst sluit meteen de gordijnen. Dan kijkt ze haar dochter 's onderzoekend aan.

„Je ziet er moe uit,” vindt ze. „Moe en koud. Geef maar gauw hier je goed. Ik hang het wel even weg. En kruip jij dan maar lekker in mijn stoeltje bij de warme kachel.”

En als ze Maps jack aan de kapstok heeft gehangen: „Maar hoe kom je nu toch zo laat, kind. Ik begrijp er niets van. Liet die aardige mevrouw Ridders je nu zo lang blijven? Dat kan ik toch eigenlijk niet geloven.”

Map schudt haar hoofd.

„Ik ben helemaal niet bij mevrouw Ridders geweest,” vertelt ze dan.

„Ik heb geruild met een ander meisje.”

„Maar waarom?” vraagt haar moeder verbaasd.

Map legt het uit.

„Och, dat vond je zeker wel jammer,” veronderstelt haar moe-

der. „Je had er net zo'n zin in om naar die mevrouw Ridders te gaan. En naar dat kleine meisje . . .”

„Marleentje,” vult Jasper, die met wijd-open oren het gesprekje volgt, aan.

Map lacht.

„Dat heb je goed onthouden, zeg,” prijst ze.

Moeder geeft Map een kopje thee.

„Hier, kind, drink maar 's even lekker warm op,” zegt ze „En vertel dan 's gauw verder. Was deze nieuwe mevrouw ook aardig?”

„Och,” begint Map. Maar verder komt ze niet, want dan klinkt er driemaal vlak na elkaar het geluid van een zware claxon. En dan nogeens drie keer.

„Vader!” zeggen moeder en Map tegelijk verrast.

„Pappa! Pappa!” juichen Jasper en Dicky.

En alle vier vliegen ze naar de ramen, trekken de overgordijnen op zij en beginnen te zwaaien, te zwaaien. Totdat Map het opeens uitschatert van de lach.

„Schei maar uit,” hikt ze. „Vader ziet er niets van. Net zomin als ik daarnet. Door die dikke mist.”

Wat een gek idee is dat. Een beetje ontnuchterd, wuift plotseling niemand meer.

„Of hebben jullie toen ik belde niet gezwaaid?” vraagt ze dan.

„Tuurlijk wel,” komt Jasper, niet weinig beledigd door die veronderstelling. „Doen we toch zeker altijd.”

„Och ja, natuurlijk. Dat weet ik ook wel.”

Map geeft 'm een aai over z'n bol.

„Jij krijgt zaterdag een rolletje dropjes van me, hoor,” belooft ze helemaal vertederd royaal.

„Ikke ook. Ikke ook dropjes,” bedelt Dicky meteen.

„Ja, hoor. Jij ook, lekkere schat van Map.”

Map tilt haar kleine broertje van de grond en neemt 'm op haar arm.

„En nu blijven we hier fijn staan tot vader er is, wat jij,” zegt ze dan.

Er komt die avond niets meer van vertellen. Want na de verrassing van vaders thuiskomst — ze hadden hem pas de volgende avond laat verwacht, maar z'n dienst was plotseling anders geregeld — volgt er nog een tweede. Vader heeft opa en oma meegebracht in de cabine. Dat doet vader zo af en toe 's. Hij mag de truck dan voor zo'n keer

op het ruime erf van de boerderij van boer Boneschanser parkeren. Evengoed mooi. Maar er is nu zoveel te praten en te regelen ook, want opa en oma blijven gezellig een nachtje logeren, dat heel Maps werken voor Hongarije er door op de achtergrond raakt.

Als Map de volgende morgen is opgestaan, loopt ze allereerst naar de ramen van haar klein, knus zolderkamertje en schuift met een zekere spanning de afsluitgordijntjes open.

Zou het nog zo afschuwelijk mistig zijn als gisteravond? . . . Nee. Zelfs niet meer een beetje. De mist is helemaal opgetrokken en een helder maansikkeltje staat aan de lucht. Ze kan haar ogen bijna niet geloven. Hoe bestaat het. Dat is gewoon een reuze bof.

Maar nu moet ze gauw opschieten. Ze is niet bepaald aan de vroege kant. Gisteravond is het laat geworden. Ze mocht opblijven. Zo dikwijls is vader ten slotte niet thuis en samen met opa en oma nog minder vaak. Het was allemaal zo gezellig en ze genoot zo. Moeder had er schik in en deed net of ze niet zag dat de wijzers van de klok intussen maar doordraaiden. Ten slotte ging ze tegelijk met de grote mensen naar bed. Maar daarom heeft moeder haar nu vanmorgen ook zolang mogelijk laten liggen.

Map haast zich om de verloren tijd in te halen. Het lukt maar gedeeltelijk. Vijf minuten later dan anders komt ze bij Rinske.

Maar die staat trouw op haar te wachten.

„Daag. Laat, hè?” begint Map. „Opa en oma zijn bij ons, weet je. En ik mocht opblijven en . . .”

„’t Geeft niks, hoor,” vindt Rinske goedig. „Gezellig dat je opa en oma er zijn, zeg.”

Maar met dat ze wegfietsen, zijn haar gedachten weer helemaal vervuld van wat ze gistermiddag gedaan hebben en vraagt ze dadelijk zonder enige overgang heel benieuwd: „Hoe heb jij het gehad gister? Toe, vertel ’s.”

„Hoe heb jij het gehad?” vraagt Map nu op haar beurt. „Vertel jij maar eerst.”

Rinske doet dat maar al te graag.

„Enig was het!” begint ze zo opgetogen als ze maar een heel enkel keertje is. „Laat mijn mevrouw nu toch net gister jarig zijn, zeg. Ik heb van alles gehad. Een dikke plak cake. En een taartje. En een glaasje kersen.”

„Mmm, lekker!” zegt Map en ze klakt even met haar tong. „Bofte jij even.”

Nu, ze gunt het Rinske. Die mag best 's een beetje verwend worden, vindt ze. Dat gebeurt heus niet al te vaak.

„En wat moest je doen?” vraagt ze dan.

„Nou, niet veel,” vindt Rinske. „Allemaal van die kleinigheden. Afwassen. En de kinderen een beetje bezighouden. En op de bel letten en zo.”

„Op de bel letten?” komt Map verwonderd. „Je zei toch dat ze daar bij jouw mevrouw een slagerij hadden?”

Rinske knikt.

„Ja, dat is ook zo. Maar ze wonen boven de winkel. Er is een aparte huisdeur, begrijp je?”

„O ja, natuurlijk.”

„Echt werken doen we vandaag niet,” zei mevrouw. „Ik ben al blij als jij de kinderen wat rustig houdt en zorgt dat er steeds weer schone kopjes en zo zijn. Nu, dat was gemakkelijk genoeg. Ze hebben daar een kanjer van een elektrische boiler, meid. Steeds warm water bij de hand. Reuze handig. En voor de kinderen gaf mevrouw me een zak vol tum-tum om er pip mee te spelen met hen. En een gezellig boek om uit voor te lezen.”

„Wat leuk,” leeft Map mee.

„Nou, hè?” Rinske glundert. „Dat pipspelletje vonden ze natuurlijk geweldig, omdat het zo'n lekker spelletje is.”

„Nou, reken maar,” lacht Map. „Als je ook al maar van die fijne snoepjes kunt winnen. Jasper doet het ook zo graag. Ik was er vroeger trouwens ook gek op.”

„Ik nog,” bekennt Rinske eerlijk. „Ik vind het helemaal geen sof om er aan mee te doen. 't Was werkelijk reuzeleuk. En dat voorlezen, zeg! Nee. Daarmee waren ze gewoon onder een hoedje te vangen, die hummels. Ze luisterden als vinken. Een meisje van vijf en een jongen van zes en nog eentje van zeven. Een leuk span, jô.

Ik heb het echt naar m'n zin gehad. De volgende week is het natuurlijk geen feest. Maar dat geeft niet. Die mevrouw is reuze. Echt waar. En dat is vanzelf alles. Een pak van m'n hart, hoor.”

„Natuurlijk.”

Map kijkt even recht voor zich uit. Wat een verschil, Rinskes belevenissen van gistermiddag en die van haar. Nu ja, Rinske gunt ze het best. Die heeft altijd zo weinig. Maar als ze nu allemaal...

„Wat kreeg je?” informeert ze dan opeens meer dan nieuwsgierig.

„Kreeg je?” herhaalt Rinske, die niet zo gauw begrijpt wat Map bedoelt, verbaasd.

„Hoeveel geld heb je verdiend?” drukt Map zich dan wat duidelijker uit.

„O, bedoel je dat.” Rinske straalt. „Een rijksdaalder. En jij?”

„Eén vijftig,” bekennt Map.

„Nu ja, dat zal ik de volgende week ook wel krijgen vanzelf,” komt Rinske, die het kennelijk een beetje sneu voor haar vriendin vindt dat zij een hele gulden meer verdiend heeft dan Map, meteen. „Ik denk dat mijn mevrouw nu zo royaal was, omdat ze jarig was.”

„Ja, dat kan natuurlijk best zijn,” vindt Map ook.

Ze fietsen intussen harder dan anders om de verloren tijd in te halen. De honderden lichtjes van de stad, waarvan Jasper en Dicky altijd opnieuw weer zo verrukt zijn, komen steeds dichterbij.

Voor de overweg hoeven ze gelukkig niet te wachten. Dat scheelt alweer. Maar als ze de brug naderen is het plotseling: stop. Dat is een strop. Enfin, niets aan te doen. Ze zijn niet de enigen die moeten wachten. Och heden nee. In een mum van tijd vormt zich als steeds een hele file van fietsers en brommers en auto's. De voetgangers hoeven niet achter de wachtstreep te blijven. Die mogen wel wat dichterbij de brug gaan staan, als ze maar rechts houden en op het trottoir, dat er daar naar toe buigt, blijven.

Opeens stoot Rinske Map aan.

„Moet je daar 's zien!”

Map kijkt in de aangegeven richting. Een klein eindje voor hen staan drie meisjes, zo op het oog een jaar of wat ouder dan zij zelf, ook naast hun fietsen samen te giechelen en te douwelen. Ze dragen alle drie lange, zeer opvallende kousen. De een een paar vuurrode, de ander een paar hard-blauwe en de derde één hel-gele en één knalgroene kous. Jongens in hun buurt maken er grapjes over.

„De idioten,” heeft Map direct haar oordeel klaar. „Als ze ze aan moesten van hun moeder zou je ze 's te keer horen gaan. Dat zijn natuurlijk van die rock 'n roll gevallen.”

„Zou het?” vraagt Rinske en je hoort aan haar stem dat ze het geweldig interessant vindt dat ze die nu 's ziet. Ze heeft er van de andere meisjes al zoveel over gehoord.

„Tuurlijk,” zegt Map overtuigd. En met diepe minachting laat ze erop volgen: „Eer ik toch zo voor gek zou willen lopen.”

„Nou!” komt Rinske nu ook hartgrondig. Dat zou zij natuurlijk ook nooit willen. Maar het 's zien van een ander, dat is ten slotte iets anders.

Gelukkig, de brug gaat omlaag. De brutaalsten onder de fietsers

schieten al naar voren om straks als eersten de brug te kunnen „nemen”. Zodra hij vast zit en de hekken open zijn, zet de hele stoet zich in beweging. En daar gaat het dan weer. Eerst heel langzaam, dan iets sneller en ten slotte rijdt iedereen weer in z'n eigen tempo.

Op het allerlaatste nippertje komen Rinske en Map deze morgen op school. Maar te laat zijn ze toch gelukkig nog niet.

Het treft mooi. Ze beginnen vandaag met naailes en die geeft juffrouw Haspels hen. Nu kunnen ze meteen hun eerste, zelf-verdiende geld afdragen. Toch evengoed een leuk idee.

Er heerst een min of meer opgewonden stemming in de klas. De meisjes zijn drukker dan gewoonlijk. Wat een wonder. Als je elkaar ook zoveel te vertellen hebt. Het is toch zeker ook niet niks voor het eerst van je leven bij een mevrouw gewerkt en echt geld verdiend te hebben.

Juffrouw Haspels begrijpt er alles van. Na de dagopening geeft ze dan ook maar dadelijk gelegenheid om het geld aan haar af te dragen.

„Jullie hebben natuurlijk toch geen rust eer je je kapitaal kwijt bent,” plaagt ze. „En, eerlijk gezegd, ik ben ook wel een beetje nieuwsgierig naar wat jullie verdiend hebben,” laat ze erop volgen.

„Ik zou zeggen: jullie komen maar rij voor rij. Te beginnen bij de raamkant.” En met een guitig lachje: „Ik zal jullie maar voor zijn, anders doen jullie het zo en zijn jullie meteen allemaal in overtreding en dat past niet voor zulke zelfstandige, „werkende” jonge vrouwen als jullie nu zijn, vind ik. Ik geef jullie permissie om intussen jullie belevenissen nog even verder met elkaar uit te wisselen. Jullie zijn daar voor schooltijd natuurlijk al mee begonnen.”

De meisjes lachen en knikken hevig. Juffrouw Haspels is toch maar een reuze juf.

„Maar een beetje zachtjes, hè? Daar vertrouw ik op, hoor,” laat de lerares er intussen op volgen. „De andere klassen mogen geen last van ons hebben.”

Natuurlijk. Dat spreekt vanzelf. Ze zullen wel zoveel mogelijk fluisteren, voorzover ze die kunst tenminste verstaan.

Maar al fluisterend maken ze ondertussen gretig een druk gebruik van het verkregen verlot. Ze babbelen honderd uit over hun verschillende bevindingen. Geertrui is al even opgetogen als Rinske.

„Twaalf kinderen hebben ze bij die mevrouw van mij,” vertelt ze.

„De oudste ervan is veertien. En er zijn twee tweelingen bij. Een leuk gezin, jò. Enig gewoon. Ze zaten nog aan tafel toen ik kwam en ik kon hoog piepen of laag, maar ik moest van het toetje meeëten.”

Eigenlijk hebben ze allemaal een of ander verhaal. Alleen Map is stil, heel stil voor haar doen. Ze luistert maar met een half oor naar wat de anderen vertellen. Ze hoort er op z'n minst de helft niet van. Het interesseert haar op 't ogenblik veel meer wat ze verdiend hebben. Zijn er meer die maar een gulden vijftig kunnen afdragen? . . .

Ja, Gija de Boer ook. En die heeft de hele middag moeten breien aan het rugpand van een slipover van donkerblauwe, uitgehaalde wol. Ook niet bepaald leuk.

Map voelt het aan als een kleine troost.

En Dienie Leeflang heeft zelfs maar een gulden. Die moest om ziekte thuis beslist een uur eerder weg en dat uur heeft haar mevrouw niet betaald. Nu ja, daar kun je eigenlijk niets van zeggen. Maar leuk is het natuurlijk niet voor Dienie. Ze vindt het echt een beetje zielig voor haar.

Maar verder hebben ze allemaal meer. Een heleboel twee gulden, een stuk of wat een rijksdaalder net als Rinske. En Autie . . . , Autie heeft maar liefst drie gulden. Ze vertelt het met een triomfantelijk gezicht. Map kan het maar amper hebben. Anders had ik dat gehad, denkt ze telkens weer. En nu . . .

Als ze tussen de middag naar het overblijflokaal gaan schiet Autie haar opeens aan.

„Jij hebt het zeker wel erg leuk gehad gistermiddag, hè, Map,” begint ze vals.

Naar, akelig spook, denkt Map. Ze kan haar wel wegstijgen. Maar ze zegt met een overdreven uithaaltje: „O ja, zeg. Enig!”

Ze zal zich zeker nog laten kennen ook en Autie uit de doekjes doen hoe alles daar bij mevrouw Vijn precies is verlopen. Ze piekert er eenvoudig niet over. Is 't niet eerlijk wat ze Autie daar wijs maakt? Ze kan 't niet helpen, hoor. Dan liegen grote mensen in ieder geval ook vaak genoeg. Die zeggen dan: „Ik bedoelde het sar . . .” — hoe is dat gekke woord ook maar weer? O ja, sarcastisch. Nu, vooruit maar. Dat is dan een mooi woord voor een even lelijke zaak als je 't haar vraagt.

Je ziet het Autie aan dat ze dit antwoord allerminst verwacht heeft. „Wat moest je doen?” vraagt ze dan.

„Boodschappen,” vertelt Map kort, maar opgewekt.
„Hè?” komt Autie nogal bête en kennelijk teleurgesteld.
„Ja,” bevestigt Map. „Vind je dat zo gek?”
„Nou, gek,” zegt Autie. „Maar dat is toch geen werken?”
„Vond die mevrouw blijkbaar wel,” komt Map laconiek.
„En hoefde je verder niets te doen?” informeert Autie dan verder.
„O jawel,” doet Map luchtig. „Vaat wassen en ramen lappen en zo. En jij?” Ze wil eigenlijk dolgraag weten wat mevrouw Rikkers Autie heeft laten doen. Want als zij daar...
„Zilver poetsen,” vertelt Autie nu, niet bepaald geestdriftig. „De hele middag. Er kwam geen eind aan. Lieve tijd, wat hebben die mensen afschuwelijk veel zilver.”
„Mooi,” vindt Map. Ze weet hoe een gruwelijke hekel Autie aan koper en zilver poetsen heeft en ze kan het niet helpen dat ze nu stilletjes een beetje leedvermaak heeft. Het is ten slotte Auties eigen schuld. Had ze ook maar niet moeten ruilen. O zo.”
„Wat je mooi noemt,” zegt Autie minachtend. „Ze kunnen alle zilver van mij gestolen krijgen. Daar dan.”

Ze is niet van plan geweest zich zo bloot te geven tegenover Map. Helemaal niet. Ze had juist alleen maar willen opscheppen over die drie gulden en Map daarmee de ogen willen uitsteken. En nu! Hoe kan zo'n gesprek toch zo heel anders lopen dan je wilt. Ze wordt opeens kwaad op zichzelf. Dat ze nu toch zo stom geweest is. En Map...

„De ruil is je dus niet direct meegevallen,” komt Map intussen net iets te vriendelijk. „Nu, als je je eerste adres weer terug wilt hebben. Ik heb je éénmaal geholpen. Ik wil het voor een tweede keer ook nog wel weer doen, hoor. Het gaat ten slotte voor een goede zaak, watte?”

Even kijkt Autie Map onderzoekend aan. Houdt Map haar voor de mal?

Maar Map zet een heel onschuldig gezicht.

Autie weet gewoon niet meer wat ze aan haar heeft. Ze heeft verwacht dat Map woedend zou zijn, omdat ze haar met die ruilerij zo'n lelijke kool gestoofd heeft. Ze heeft zich daar eigenlijk een beetje op verheugd en is van plan geweest haar dan lekker vlak in haar gezicht uit te lachen en te zeggen: „Daar ben jij nu 's fijn ingetippeld, hè? Deze keer ben je nu 's niet zo handig geweest als ik, Map van Gilst.”

Ze kan Map niet uitstaan. Iedereen vindt Map leuk en haar... Nou. Alles kan Map altijd beter dan zij. En nu... De rollen lijken wel omgekeerd. Ze heeft een gevoel of Map haar stilletjes uitlacht inplaats van zij haar, al is er dan ook geen zweem van een lach zelfs op dat effen gezicht van d'r te ontdekken.

„Ben je gek?” vraagt ze opeens ruw. „Ik kijk wel uit.” En dan, met iets heel lelijks in haar ogen: „Er stond een bord heerlijke soep voor me klaar toen ik kwam.”

Dit laatste geeft Map even een felle prik van jaloezie. Dat stond klaar voor mij, denkt ze. Mevrouw Rijkers dacht immers dat ik bij haar zou komen. Maar vlak daarop bedenkt ze dat dat toch niet waar is. Juffrouw Haspels heeft immers opgebeld. En ze kan het niet helpen dat ze nu ineens zo'n spijtig gevoel krijgt. Kan ze het niet hebben dat mevrouw Rijkers Autie even vriendelijk heeft ontvangen als ze het haar anders stellig zou hebben gedaan? Heeft ze gedacht dat mevrouw Rijkers even teleurgesteld zou zijn over die ruil als zij zelf dat is geweest, dat mevrouw Rijkers even erg „weg” was van haar als zij het was van mevrouw Rijkers en dat ze daar-

om Autie anders zou behandelen? Zo'n beetje als een . . . , als een indringster? . . .

Onbewust zeker wel. Anders zou ze nu niet zo fel jaloers zijn. Ze wordt prompt kwaad op zichzelf. Het is gewoon bespottelijk. Mevrouw Rijkers. Wat zou die om haar geven. Ze heeft haar immers amper gezien. En ze kent haar helemaal niet. Mevrouw Rijkers is vanzelf van nature vriendelijk. Tegen iedereen. Of ze nu Autie heet of Map. Dat maakt voor haar geen verschil. Ze moet zich vooral niets gaan verbeelden. 't Is voor haar maar fris dat het zo gelopen is. Wie weet wat ze anders . . . En toch . . .

Als de lessen die middag afgelopen zijn en Map tussen de andere meisjes in de garderobe zich staat aan te kleden, komt juffrouw Vermooten opeens naar haar toe. Ze neemt haar een ogenblik apart.

„Fijn dat ik je nog even zie, Map,” begint ze hartelijk. „Ik ben namelijk zo ontzettend benieuwd hoe of jij het gehad hebt gistermiddag. Jouw mevrouw belde me op, zie je. Ze hadden haar de boodschap van de ruil niet overgebracht en . . .”

Map lacht.

„Ik weet het,” zegt ze. „Ik heb het hele gesprek gehoord. Ik stond er vlakbij.”

„Nee toch?” schrikt juffrouw Vermooten.

Map lacht opnieuw en knikt.

„Alleen de vestibuledeur was tussen ons,” vertelt ze nu.

Juffrouw Vermooten schudt haar hoofd. Daar heb ik nu gewoon geen woorden voor, wil ze zeggen. Maar ze doet het niet. Map is ten slotte nog een kind en tegenover een leerlinge kun je zo'n mevrouw toch ook niet best . . . , niet best afvallen. Of afvallen is eigenlijk het juiste woord niet. Maar je kunt in ieder geval moeilijk tegen haar zeggen dat je vindt dat zo iemand glad verkeerd gehandeld heeft. En 't wordt haar ten slotte ook niet eens gevraagd. Maar ze vindt het . . . , ze vindt het! . . . Nee, daar heeft ze nu werkelijk geen woorden voor.

„Maar hoe heb je het daar nu gehad?” vraagt ze dan. Ze heeft er echt een beetje over in de war gezeten. Het leek zo'n eigenaardig mens zo voor de telefoon. Ina Haspels en zij kenden haar ook geen van tweeën. Ze hebben haar ook geen stencil gestuurd. Maar ze hadden aan de dames, aan wie ze er wel een hadden toegezonden, gevraagd het te willen doorgeven om hen op die manier aan zoveel mogelijk werkgelegenheden voor de meisjes te willen helpen. Die

mevrouw Vijn moet dus ook zo van de een of ander van deze actie gehoord hebben. En dat nu juist uitgerekend Map die zo enthousiast was en later de enige, die zich vrijwillig aanbood om met Autie te ruilen, bij haar terecht moest komen.

Maar Map vertelt niet zoveel.

„Och, 't ging wel, hoor,” komt ze enkel.

„Jij bent geloof ik een kleine dappere,” kan juffrouw Vermooten dan toch niet nalaten te zeggen.

Map voelt dat juffrouw Vermooten meer begrijpt dan ze zegt. Het doet haar ook echt goed dat juffrouw Vermooten kennelijk een beetje zorg over haar heeft gehad na dat telefoongesprek met mevrouw Vijn.

En opeens zegt ze met een ondeugend lachje: „Ik moest toch laten zien dat een kriel, dat een schaap, dat een baby ook nog wel wat kan.”

„Jouw rakker,” komt juffrouw Vermooten, maar ze geeft Map intussen een vrolijk knipoogje van verstandhouding. En dan wordt ze opeens ernstig.

„Het gaat voor Hongarije, hè, Map?” zegt ze. „Als we eraan denken hoe moeilijk die mensen het daar nog aldoor hebben. Wat die allemaal moeten doormaken. Dan is zo'n nu niet bepaald gezellige middag nog maar een heel klein offertje dat we voor hen brengen, vind je ook niet?”

Map knikt beschaamd. Wat heeft ze daar weinig aan gedacht vandaag hier op school. Veel minder nog dan gister daar bij mevrouw Vijn. Gistermiddag kwam het zo af en toe nog wel 's even bij haar boven. Vandaag, nee, als ze eerlijk is, vandaag nooit. Geen ene keer. Vandaag is ze eigenlijk alleen maar jaloers geweest op de andere meisjes, die zoveel meer hadden verdiend dan zij en waarschijnlijk ook nog op een veel gemakkelijker manier. Als ze terugdacht aan die kruidenierszaken en hoe ze daar stond en hoe mevrouw haar daar maar ijskoud tot over half vijf in die keuken liet zitten alsof het de gewoonste zaak van de wereld was en haar toen eigenlijk nog niet wilde laten gaan ook, werd ze telkens opnieuw woedend. En dan die armzalige, zuurverdiende een gulden vijftig. Die zat haar dan toch wel aldoor zo dwars. Ze zou ze mevrouw wel in haar gezicht hebben willen smijten, telkens weer.

En plotseling bekent ze kleintjes: „Ik vond het het ergste dat ik maar een vijftig kon afdragen. Ze hadden bijna allemaal meer. En ik ben er tot over half vijf geweest. Ik had dus in ieder geval nog een

kwartje voor dat halve uur moeten hebben als mevrouw het dan zo precies wilde uitrekenen dat ze geen cent meer gaf dan het minimum per uur. Dan was het tenminste een vijfenzeventig geweest.”

Even trekt er een vertederde glimlach over juffrouw Vermootens gezicht. Wat ben je, ondanks alles, toch nog een echt kind, Mapje, denkt ze. Heerlijk.

Maar dan legt ze opeens haar hand op Maps hoofd en zegt zacht: „Die een vijftig van jou heeft misschien voor God wel veel meer waarde dan de twee of drie guldens van een van de anderen. Het komt er maar op aan of we de dingen waarlijk uit liefde tot God en onze naaste doen, Map. Dat weet jij ook wel.”

Map schaamt zich nog dieper. Uit liefde tot God en de naaste? . . . O, eerst! . . . Eerst, toen juffrouw Haspels en juffrouw Vermooten van dit plannetje vertelden, toen was het . . . , toen was het beslist wel in orde met haar. Toen dacht ze wel echt aan haar naasten. Ze wilde wel immers alles voor die arme stakkerds doen. Maar gister, toen met dat ruilen eerst al en later onder het werk daar in de Paul Krugerstraat . . . Toen heeft ze heel wat meer aan zich zelf gedacht dan aan hen. En nu vandaag . . . Vandaag was ze eigenlijk maar kwaad dat de anderen meer geld hadden verdiend dan zij. Het liefst had ze gewild dat ze geen van allen meer dan een vijftig hadden kunnen afdragen. Ja, dat is zo.

Het dringt plotseling heel duidelijk in al z'n lelijkheid tot haar door. Maar dat . . . , dat is gewoon verschrikkelijk. Ze had blij moeten zijn, dolblij, met elk dubbeltje extra van de anderen. Het is immers allemaal voor die arme mensen daar in Hongarije. Hoe meer ze met elkaar voor hen verdienen, hoe beter. Er is daar zo heel veel nodig. Medicijnen, voedsel, kleren . . .

Haar een vijftig meer waarde dan de twee of drie gulden van Bep of van Autie, omdat zij met liefde . . . 't Mocht wat. Zij . . . Ze heeft alleen maar aan zich zelf gedacht. En dat, terwijl het leven daar in Hongarije nu zo ondraaglijk is geworden dat degenen, die niet, of om de een of andere reden niet meer kunnen vechten, alles wat ze bezitten liever achterlaten en uren en uren lopen en ten slotte dikwijls nog door ijskoud water zwemmen om . . . , om hun leven te redden of om de vrijheid voor zich en hun kinderen dan tenminste toch daardoor te winnen.

Zij . . . , zij is een meisje van niks. Ze heeft zich nota bene Jutka tot voorbeeld gesteld. Jutka uit Boedapest. Nou, als die dit wist. Die zou . . .

VIII. MAAR WAT GEDAAN WORDT UIT LIEFDE TOT JEZUS...

„Heb je nu nog alleen die trui maar uit? 't Is een schande. Toe jongen, schiet nou toch 's op. En je laat die trui daar nog maarslingeren ook, hè? Vooruit, opvouwen zeg ik je. En netjes, hoor. Nu heb ik Dicky al uitgekleed en gewassen en z'n tandjes gepoetst en jij moet nog zowat beginnen. Je staat daar maar te treuzelen. Bah, wat jij toch voor een akelig, lui ventje bent.”

Moeder Van Gilst, die zo af en toe haar oude vak nog 's even weer opneemt, is naar mevrouw Boneschansker om de japon, die ze bezig is voor haar te naaien, te passen. Map heeft beloofd haar broertjes intussen naar bed te zullen brengen. En nu moppert ze maar aan één stuk door op Jasper, die zo klein als hij is, van moeders afwezigheid gebruik maakt en gezellig de lijn trekt.

Hij heeft nog helemaal geen zin om naar bed te gaan. Nu ja, neem 'm dat eens kwalijk. Vader, die een paar dagen thuis is vanwege een griepje, zit, nu het ergste weer achter de rug is, naast de kachel z'n krant te lezen. 't Is net zo gezellig in de kamer. En nu moet hij zo direct naar boven. Hoe langzamer hij doet, hoe langer het duurt eer hij de trap opgestuurd wordt. O zo, die Jasper is zo dom nog niet. Maar nu Map zo tegen 'm uitvaart, schrikt hij toch wel een beetje. Dat is hij niet van haar gewend. Hij treuzelt 's avonds wel 's vaker met opzet en dan zegt ze soms lachend: „Ik heb jou wel door, jongetje. Je doet weer aan de langzaam-aan-actie, hè? Pas op, hoor, als je nu niet als de hazewind opschiet, zal ik je . . . , zal ik je . . . met blote benen in je bed stoppen. Ja, dat doe ik.”

En dan hebben ze samen de grootste pret.

Langzaam-aan-actie. Zo'n grappig woord vindt hij dat. Maar hij weet al best wat het betekent. Dat heeft Map 'm al lang aan z'n verstand gebracht. Dat betekent, dat je met opzet heel langzaam aan doet, heeft ze 'm uitgelegd. Ja, als Map zo is, dan is ze echt leuk. Maar nu. Nee, hoor, nu vindt hij Map helemaal niet aardig.

De hele middag is ze trouwens al zo vervelend. Ze wou niet voor

Dicky tekenen en ze wou hem niet voorlezen. Ze wou . . . , ze wou niks. Nee.

Hij doet nu intussen toch z'n uiterste best om z'n gezellige, groene trui volgens alle regelen der hem door z'n moeder en Map aangeleerde kunst, op te vouwen. Maar het lukt 'm maar half. Map staat 'm ook zo vervelend op z'n handen te kijken.

„Ga jij nu maar weg,” zegt hij ten slotte, ook een beetje boos. „Ik maak nu heus wel voort.”

„Als 't nu maar waar is. Want anders,” dreigt Map met een gezicht als een onweerswolk.

Ze neemt Dicky op haar arm en wil zo met hem de kamer uitgaan. Maar die begint prompt tegen te spartelen.

„Pappa kusje geven. Pappa kusje geven,” krijst hij. Dat is me nu toch ook wat moois, dat Map dat zomaar vergeet.

Map zet 'm, eigenlijk maar hardhandig, op de grond.

„Nou, doe het dan, jongen,” zegt ze ongeduldig. „Daar hoef je toch zeker niet zo voor te brullen.”

Haar vader kijkt haar 's even aan. Dat gemopper van Map op Jasper verveelt hem eigenlijk ook al lang. Maar nu ze zelfs tegen die kleine schat van een Dicky begint te snauwen, wordt het 'm een beetje al te gortig. Wat dat kind toch mankeert vanmiddag. Hij kent z'n eigen oude, vrolijke Map gewoon niet in haar terug.

„Nou, Map,” komt hij dan, toch nog vrij gemoedelijk. „Een klein beetje meer vriendelijkheid kan geen kwaad, wel?”

Map bindt direct wat in. Als vader zo begint.

„Nou ja, die kinderen ook de hele tijd met hun gezeur,” zegt ze enkel een tikkeltje verongelijkt.

Vader Van Gilst zet Dicky in z'n leuke, blauw-wit gestreepte pyama, waarop hij zo trots is als een kleine pauw, intussen op z'n knie en laat 'm even paardje rijden.

— Kijk, zo rijden de dames:
Hop, hop, hop, hop, hop.
Kijk, zo rijden de heren:
Hop, hop, hop, hop, hop.
Kijk, zo rijden de boeren:
Hop, hop, hop, hop, hop,

zingt hij met z'n zware basstem, terwijl hij Dicky onderwijl bij de regel van de dames zachtjes, bij die van de heren wat harder en

hoger en bij die, gewijd aan de boeren, heel hard en heel hoog op z'n knie op en neer laat wippen.

Dicky's aardige, blauwe ogen schitteren van de pret.

„Nog 's, nog 's, pappa,” juicht hij, zodra het versje uit is. „Tien, twee, honderd keertjes.”

En Jasper, al z'n goede voornemens vergeten, staat met een stralend gezicht en nog steeds alleen maar z'n trui uit, het vrolijke spelletje aan te zien en bedelt, zodra het voor de tweede keer gespeeld is: „Nou ikke, hè, pappa?! Nou, ikke.”

Maar dan schiet Map opeens naar voren.

„Niks ikke,” zegt ze, nog voordat haar vader ook maar iets heeft kunnen antwoorden. „Jij zou je vlug uitkleden, niet? Pas op als je niet klaar bent als ik weer beneden kom. Dan waait er een windje. Reken daar maar op.”

Moeder Van Gilst, terug van mevrouw Boneschansker, komt met een rood gezicht van het haasten — ze had immers beloofd zo gauw mogelijk weer thuis te zullen zijn — de kamer binnen. Ze hoort nog net het laatste gedeelte van Maps zoveelste strafpredikatie.

„Wat is er hier eigenlijk aan de hand?” vraagt ze een beetje verdrietig. Kan ze dan nooit een ogenblikje zelfs maar de deur uit zonder dat er herrie komt? En vader was nu nog wel thuis.

„Och, die vervelende jongens,” begint Map. Het huilen staat haar plotseling nader dan het lachen. Haar moeder ziet dat wel.

Jasper, door z'n vader, ondanks Maps dreigement, toch op z'n knie getrokken, voelt zich daar zo heerlijk-veilig, dat hij durft: „Map is zelf vervelend, hoor, mamma. Wij niet, hè, pappa?”

Nu stampt Map woedend op de vloer.

„Akelige jongen. Pappa moest jou een pak voor je broek geven inplaats van je te verwennen met dat paardje rijden. Daar dan,” schreeuwt ze.

„Nou, nou, nou, een beetje kalm aan, Mappiemap,” grapt vader. En dan rustig: „Jij moest vanavond dunkt me maar 's gelijk met je broertjes naar bed gaan, meisje. Je bent geloof ik een beetje moe.”

„Moe,” komt Map smalend. „Ik ben helemaal niet moe. Maar die jongens. En u . . .”

„Ikke is lief. Ikke hebt flink meegehelpt,” meent Dicky zich in z'n kromme taaltje bij dat „jongens” te moeten verdedigen.

„Moeder tilt 'm lachend van vaders knie.

„Ja, Map, heeft onze Dick zich flink laten helpen?” vraagt ze in-tussen afleidend.

„Nou ja, hij wel,” geeft Map dan stug toe. „Maar Jasper . . .”
Moeder Van Gilst gaat op dat laatste wijselijk niet in. Ze geeft haar jongste zoon aan Map.

„Hier. Daar heb je die flinke vent,” lacht ze. „Stop jij ’m nu maar ’s lekker in z’n bedje. Dan help ik Jasper wel verder.”

Map gaat met Dicky naar boven.

„Wat mankeert Map toch?” vraagt vader, zodra die twee de kamer uit zijn. „Ze doet niets dan snauwen en grauwen tegen die kinderen. De hele middag eigenlijk al.”

„O, ze is misschien een beetje moe,” zegt moeder kwasi-luchtig. Maar ze beduidt haar man intussen achter Jaspers rug dat hij dit onderwerp maar liever moet laten rusten, zolang z’n oudste zoon nog in de buurt is. Kleine potjes hebben immers ook oren. En dat geldt voor Jasper zeker.

Maar later op de avond, als Jasper en Dicky al lang slapen en Map ook naar haar kamertje getrokken is, begint ze er zelf over.

„Map moet morgen weer bij die mevrouw Vijn voor Hongarije gaan werken,” zegt ze. „En ik geloof dat ze daar verschrikkelijk tegenop ziet.”

„Is ’t werkelijk?” vraagt haar man verbaasd. „Ik dacht dat ze juist zo vol vuur was voor dat werk.”

„Dat was ze ook,” komt moeder Van Gilst. „Maar ik geloof dat ze het nu niet bepaald zo geweldig getroffen heeft met haar eerste werkgeefster. Ze heeft er wel niet zo heel veel over los gelaten, maar voor mij toch genoeg om te begrijpen, dat het een echte teleurstelling voor haar is geworden. Dat ze het zich heel anders had voorgesteld.” Ze laat haar naaiwerk even rusten en vertelt vader alles wat ze er zelf van weet.

„Tja,” zegt Van Gilst terwijl hij z’n pijp omslachtig uitklopt in de asbak en ’m dan opnieuw zorgzaam en vakkundig stopt. „Tja. Dat is sneu voor haar.” En na een ogenblik gezwegen te hebben: „Maar zo heel erg vind ik het toch niet. Daar wordt ze flink van. Het leven is nu eenmaal niet altijd even gemakkelijk. Dat moet ze maar jong leren. Dan kan ze er later beter tegenop. Ze moet een beetje gehard worden.”

„Ze is nog zo heel jong, vader,” komt z’n vrouw, als moet ze haar dochter verdedigen. „Pas twaalf jaar.”

„Vader Van Gilst lacht.

„O, o,” zegt hij dan. „Jij! Jij zou alle zorg en narigheid het liefst ver van haar willen houden natuurlijk. Dat allemaal wel graag voor haar

willen wegnemen of in ieder geval opvangen. En ik begrijp dat wel, hoor. Daarvoor ben jij haar moeder. Maar werkelijk, dat zou helemaal niet goed voor d'r zijn. Dan zou ze een echt moederskindje blijven. En ze moet het leven in, zelfstandig worden. En heus, ze redt zich wel. Ze is maar wat een flinke meid als het er op aankomt, die Map van ons." Dit laatste zegt vader Van Gilst met de nodige trots.

Maps moeder heeft intussen goed aangevoeld waar het bij Map aan schort en wat haar zo kribbig maakt. Ze ziet er werkelijk vreselijk tegenop om morgen weer naar mevrouw Vijn te moeten gaan. Heel de week al min of meer, maar hoe dichterbij de woensdagmiddag nadert, hoe erger het wordt. Telkens probeert ze haar . . . , ja, haar angst daarvoor weg te redeneren. Ze vertelt zich zelf uit den treure dat het toch eigenlijk bespottelijk is om zo tegen die paar uurtjes op te zien. Zo verschrikkelijk heeft ze het daar in de Paul Krugerstraat toch ten slotte nu ook weer niet gehad, verleden week. Die boodschappenloperij, dat was het ergste. Nu, dat hoeft ze natuurlijk alvast in geen geval weer te doen. En verder . . . Nu ja, aardig vond ze die mevrouw niet, nee, helemaal niet, maar ze heeft haar toch per slot niets gedaan. Het is werkelijk onzin om 'm . . . , om 'm zo te knijpen. Ja.

Maar al dat praten met zich zelf helpt geen zier. Ze blijft er even erg tegenop zien en het liefst zou ze willen dat er maar iets tussen kwam. Dat er maar iets gebeurde, waardoor het over zou gaan, waardoor ze niet naar mevrouw Vijn toe hoefde.

En als ze zover gekomen is met haar gedachten, raakt ze helemaal in de knoop met zich zelf. Want als ze niet uit „werken" hoeft te gaan, verdient ze ook niets voor Hongarije. En waar blijft ze dan met al haar geestdrift voor dat mooie plan. Heeft ze dan geen medelijden meer met dat arme Hongaarse volk? Wil ze dan niet meer een heel, heel klein beetje op Jutka proberen te lijken? . . .

Ze heeft zich zo geschaamd toen juffrouw Vermooten zei: „Die een vijftig van jou heeft misschien voor God wel veel meer waarde dan de twee of drie gulden van een van de anderen." En: „Het komt er maar op aan of we de dingen waarlijk uit liefde tot God en onze naaste doen, Map." En ze heeft zich toen heilig voorgenomen dat het de volgende keer anders zou zijn met haar. Dat ze haar werk bij mevrouw Vijn anders zou proberen te doen.

En nu! Hoe dichterbij het komt, hoe minder het met haar wordt.

Ze is weer helemaal vervuld van zich zelf, van haar eigen angst en zorgen.

Het doel, waarom het gaat: geld verdienen voor de mensen in Hongarije, raakt opnieuw helemaal op de achtergrond en soms denkt ze daar zelfs niet eens meer aan. Ze durft gewoon niet meer naar het portret van Jutka te kijken. Wat zou die wel zeggen als ze dit van haar wist. Zij . . . , ze kan aan Jutka nog in de verste verte niet tippen.

En dan wordt ze nijdig op zich zelf en op iedereen. Dan begint ze te mopperen en te snauwen en een ander de schuld van alles te geven. Had ze maar nooit geruild. Als ze naar mevrouw Ridders gekund had, had ze al deze narigheid nu niet gehad. Beslist niet. Het komt allemaal door Autie, die nare meid. En mevrouw Vijn! . . . Maar zij . . . , zij zit er maar mee en . . .

Zo draaien haar gedachten maar als een tol in 't rond en eruit komt ze niet.

En nu is het weer woensdagmorgen. Ze zitten net als de vorige week op hun aardige krukjes achter de tafels in het kooklokaal en juffrouw Vermooten, haar Bijbeltje in haar hand, staat voor hen en zegt: „Ik lees jullie een gedeelte voor van Mattheüs 25, te beginnen bij vers 31.

— Wanneer dan de Zoon des mensen komt in zijn heerlijkheid en al de engelen met Hem, dan zal Hij plaats nemen op den troon zijner heerlijkheid. En al de volken zullen vóór Hem verzameld worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, zoals de herder de schapen scheidt van de bokken en . . .

Map in haar aardige, geruite jurk, luistert eerbiedig.

— Dan zal de Koning tot hen, die aan zijn rechterhand zijn, zeggen: Komt, gij gezegenden mijns Vaders, beërft het Koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging der wereld af. Want Ik heb honger geleden en gij hebt Mij te eten gegeven, Ik heb dorst geleden en gij hebt Mij te drinken gegeven, Ik ben een vreemdeling geweest en gij hebt Mij gehuisvest, naakt en gij hebt Mij gekleed, ziek en gij hebt Mij bezocht; Ik ben in de gevangenis geweest en gij zijt tot Mij gekomen. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Here, wanneer hebben wij U hongerig gezien en hebben wij U gevoed, of dorstig en . . .

Map heeft haar ogen niet van juffrouw Vermooten af. Het is muisstil in de klas.

— En de Koning zal hun antwoorden en zeggen: Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre gij dit aan één van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan.

Juffrouw Vermooten sluit haar Bijbel. Ze wacht een ogenblik. Dan zegt ze: „Ik geloof niet dat ik hieraan veel hoeft te voegen. Ik denk dat jullie dit alles allemaal ook zonder nadere uitleg wel heel goed begrepen hebt. Maar toch wil ik er nog wel graag even met jullie over praten.

De meesten van jullie zullen thuis wel een „kinderbijbel” hebben, waarin deze geschiedenis natuurlijk ook staat en zo heerlijk eenvoudig wordt na-verteld.”

Verscheiden meisjes zitten hevig te knikken. O ja, die hebben ze. Juffrouw Vermooten glimlacht.

„Dan is het jullie stellig net zo gegaan als mij,” gaat ze daarna verder. „Toen je nog niet kon lezen, wilde je al maar weer dat je vader of je moeder of een grote zus of wie dan ook, je die geschiedenis voorlas. En toen je eenmaal zelf lezen had geleerd, las je dat gedeelte bij wijze van spreken stuk. En de plaatjes die er bij staan had je ondertussen al zo dikwijls bekeken dat je ze zo wel uit je hoofd kon natekenen. Gesteld dan altijd dat je tekenen kon natuurlijk. Die mijnheer, die tegen die gevangene in z'n cel staat te praten. Dat meisje, dat op bezoek komt bij haar zusje of vriendinnetje in het ziekenhuis. Die vrouw, die met zo'n glunder gezicht kijkt naar die schooierachtige jongen, die zo heerlijk staat te drinken uit de beker die ze hem pas gegeven heeft. En die andere vrouw, die de storm en de regen trotseert om een jas te gaan brengen aan een schipbreukeling, die met een gescheurde broek, zo in z'n hemd, op het strand staat te kleumen.”

Het geknik in de klas houdt maar aan. O ja, die kennen ze. Ze zien ze weer voor zich nu juffrouw Vermooten ze zo precies beschrijft. „De mooiste plaat vond ik altijd die grote met dat aardige, begroeide huis erop, weet je wel?” zegt die intussen. „De moeder staat in de deur van dat huis, achter haar dochttertje, dat bij haar jurk wordt vastgehouden door een schattig klein broertje en een stapel boterhammen geeft aan een arme bedelaar, naast wie de Here Jezus staat toe te zien.”

„'t Is ongewoon stil in het kooklokaal. Ja, ook deze plaat herinneren de meisjes zich. De Here Jezus was maar met enkele lijnen getekend. Je begreep dat dat zo gedaan was, om de mensen te laten begrijpen dat je de Here Jezus in werkelijkheid natuurlijk niet kon zien, maar

dat Hij er toch wel degelijk was en wel alles zag wat je zelf deed. „Verderop had je die andere plaat,” gaat juffrouw Vermooten intussen verder. „Daar stonden een heleboel mensen op. Een mevrouw die met een beledigd gezicht, een schooier wegstuurt. Een Dik-Tromachtig, welgedaan jongetje, dat z'n spullen ver voor zich uit houdt om daardoor duidelijk te laten zien, dat hij beslist niet van plan is er ook maar iets van te geven aan het arme magere scharminkeltje dat er bijna smekend z'n hand naar uitstrekt. Die mijnheer met z'n kalotje op, die z'n kwade hond op die koopman met z'n negotie-koffertje afstuurt, zodat dat mormel de stakkerd in z'n broekspijp bijt en de man van louter angst z'n hele negotiekist laat vallen. Die springt natuurlijk prompt open, zodat de hele inhoud eruit rolt. Op die plaat stond de Here Jezus ook toe te zien. Maar heel bedroefd.” Juffrouw Vermooten kijkt even als in gedachten voor zich uit.

„Van die laatste plaat hield ik niet,” zegt ze dan opeens. „En ik dacht altijd: Wat gemeen van die mensen. Zoiets zou ik nu nooit en nooit doen.”

Weer wacht ze een ogenblik. „Nu denk ik al lang heel anders,” vertelt ze dan. „Wij jagen immers misschien geen bedelaar bij onze deur vandaan en wij sturen allicht ook geen hond op een arme negotie-man af. Daarvoor voelen we ons te fatsoenlijk. Zoiets doet men niet. Nee. Maar o, wat houden wij, net als dat dikke, hebbelijke jochie, onze spullen ook graag zelf. En onze tijd niet te vergeten. Wat hebben we, als het er op aan komt, maar bitter weinig voor elkaar over.

O ja, we zullen dit of dat wel 's doen, maar we hebben nu echt geen tijd. Morgen, misschien komen we er dan wel aan toe. Maar morgen regent het en dan zitten we net zo lekker bij de warme kachel. En we voelen ons bovendien heel de dag al een beetje rillig. Het zou toch beslist onverantwoordelijk zijn om er nu met dit weer nog 's op uit te gaan. We zouden er best 's wat van kunnen krijgen. Nee, het gaat nu met de beste wil van de wereld niet. Die zieke, of die bedroefde, of die eenzame, of die arme, of dat meisje dat met zichzelf in de knoop zit, moet dan in vredesnaam nog maar één dagje wachten. Morgen regent het misschien niet en morgen zijn we misschien ook weer helemaal fit. En werkelijk, de volgende morgen schijnt de zon en we voelen ons na een lange nacht in een lekker warm bed weer kip-lekker en tot vele goede daden bereid en in staat bovendien. Maar och heden, nu is er toch net iemand van onze kennissen jarig. Wat jammer, dat we daar gister niet aan gedacht

hebben. Dan waren we gister misschien toch nog wel even gegaan, ondanks de regen en de koude rillingen. Want vandaag gaat het nu echt niet. Natuurlijk niet. Dat begrijpt iedereen. De jarige verwacht ons. 't Zou zo sneu voor haar zijn als we verstek lieten gaan.

En zo gaat dat maar door. We hebben dikwijls heus nog wel goede voornemens, maar er komt in de praktijk vaak zo heel weinig van terecht. Dat spreekwoord: de weg naar de hel is geplaveid met goede voornemens, is natuurlijk ook niet zo maar 's zonder meer tussen onze Nederlandse spreekwoorden verzeild geraakt. Zo'n uitdrukking is er via de praktijk van het leven gekomen. Och, de reden waarom we steeds weer nalaten te doen wat we moesten doen en wat we ook nog wel 's menen echt van plan te zijn, is heel dicht bij huis te vinden, geloof ik. Het komt, als je 't mij vraagt, allemaal omdat we, als het erop aankomt, zo heel veel meer van ons zelf houden dan van onze naaste. En intussen weten we toch heus wel dat we onze naaste moeten liefhebben als ons zelf. Dat de Here Jezus ons dat gebiedt. En ook wel dat we iedere dag opnieuw de kans krijgen om dat in duizend en een kleine dingen, die binnen ieders bereik liggen, te tonen. Door wat voor elkaar over te hebben, door ons zelf 's weg te cijferen en aan een ander te denken. Och, het hoeft ons dikwijls maar zo heel weinig te kosten. Wat kunnen we onze naaste vaak al niet blij maken en helpen met een enkel vriendelijk of meelevend woord, met een belangstellende vraag en een werkelijk luisterend oor."

En dan, heel ernstig en bijna hartstochtelijk, want o, ze wil het deze kinderen als 't ware wel op het hart binden: „Jullie zijn nog jong. Het leven ligt nog eigenlijk helemaal voor jullie. Er zijn nog zo ontzaglijk veel mogelijkheden voor jullie allemaal. Grijp ze, meisjes. Grijp de kansen door God aan jullie gegeven. De Here Jezus zal er zich over verheugen en de heilige engelen met Hem. Maar doe wat je voor een ander doet met liefde en uit liefde. Anders heeft het nog geen waarde voor God. Die ziet het hart aan.

Jullie hebben je eigenlijk allemaal spontaan opgegeven om voor Hongarije te gaan werken, toen juffrouw Haspels en ik dat aan jullie voorstelden. Heerlijk vonden we dat. Maar doe ook dat werk met liefde, ook als het je eigenlijk een beetje tegenvalt. Denk eraan dat de Here Jezus Zelf gezegd heeft: Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre gij dit aan één van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan. Zo wordt het uiteindelijk iets heel heerlijks, dat, zo nodig, het overwinnen van alle mogelijke moeilijkheden dubbel en

dwars waard is, zou ik zeggen, namelijk: dienst aan Hem, onze Heiland."

Map heeft geluisterd als nooit tevoren. Heeft juffrouw Vermooten dit allemaal voor haar gezegd, alleen voor haar? De anderen...

Och natuurlijk niet. Ze moet zich niets verbeelden. Maar zij... zij... Ze voelt dat zij dit nodig had, maar ze weet dat, zelfs in haar gedachten, niet onder woorden te brengen.

Het hindert niet. Want ze weet wel welke kant ze ermee uit moet. En dat is het voornaamste. En opeens bidt ze, zomaar, met wijd-open ogen in dat kooklokaal, midden tussen haar klasgenootjes die gaan verzitten en met hun krukjes beginnen te schuiven nu juffrouw Vermooten is uitgesproken, en haar hele hart zegt: „Help mij, Here Jezus, om vanmiddag zó bij mevrouw Vijn te werken.”

Meer niet. Maar dat is ook niet nodig. De Here Jezus begrijpt haar wel. Dat weet ze.

Ze heeft niet gezien dat achter haar intussen een vinger omhoog is gegaan. Nu hoort ze juffrouw Vermooten opeens vriendelijk vragen: „Wat is er, Wiesje?”

Onwillekeurig kijkt Map om. Wat zou Wiesje hebben? Wiesje zegt bijna nooit iets in de klas zo uit zich zelf.

En dan vraagt Wiesje, dat eigenlijk maar zielige, altijd zo dood-verlegen Wiesje, schuchter en met een kleur als vuur, maar tegelijk met een blijde schittering in haar wat bij-ziende, blauwe ogen: „Mogen we dat versje zingen, juffrouw, Grijpt toch de kansen?”

Er trekt een glans van blijdschap over juffrouw Vermootens gezicht. Och, ze is zelf ook nog jong en zeer idealistisch. Ze wil de meisjes zo graag wat meegeven het leven in. Ze wil ze zo zielsgraag wat meer leren dan goed en lekker koken alleen. Maar het is dikwijls zo moeilijk. Ze heeft soms het gevoel alsof er een hoge muur tussen haar leerlingen en haar in staat. Een muur, waar ze maar niet overheen kan komen. En nu! Wat ze zopas gezegd heeft, heeft nu in ieder geval bij Wiesje aangeslagen. Heerlijk is dat. Misschien..., misschien dan ook nog wel bij meer van de meisjes. Ze zeggen in de regel zo weinig over de dingen, die hun innerlijk raken, dat ze zich dikwijls bijna mismooedig afvraagt: Doet het hen eigenlijk wel iets? En nu!...

„Maar natuurlijk, Wies,” komt ze dadelijk. „Als de anderen het tenminste ook kennen,” laat ze erop volgen. „Weet je wat, wie het niet kent steekt maar even d'r vinger op.”

Ze kijkt meteen de klas rond. Twee meisjes zwaaien een vinger de

lucht in.

„O, dat zijn er maar twee. Nu, dan mogen jullie luisteren,” lacht ze.

Het volgende ogenblik klinkt het zo bekende lied al door de klas:

— Grijp toch de kansen, door God u gegeven!
Kort is uw zijn hier, de tijd snelt daarheen.
Wat toch blijft over, o zeg, van dit leven?
D' arbeid der liefde, gedaan om u heen.
Grijp toch de kansen, door God u gegeven,

Niets is hier blijvend, niets is hier blijvend,
Alles, hoe schoon ook, zal eenmaal vergaan;
Maar wat gedaan wordt uit liefde tot Jezus,
Dat houdt zijn waard' en zal blijven bestaan.

Map raakt die laatste regels niet meer kwijt. Heel de morgen zingen ze door haar hoofd. En als ze eenmaal bij mevrouw Vijn is helpen ze haar gewoon de lange, saaie middag door. Ze hoeft deze keer geen boodschappen te doen en ook geen ramen te lappen. Ze mag wel weer de vaat wassen. Daarna moet ze de keuken een grote beurt geven. En ze eindigt weer met het schillen van een geweldige bak aardappelen.

Eerlijk gezegd valt het haar allemaal genoeg mee. Heeft ze hier nu werkelijk zo verschrikkelijk tegenop gezien? Waarom eigenlijk? Nu ja, thuis voelt ze zich hier allerminst. Zelfs niet op haar gemak. Nee, onzeker. Zo, alsof er ieder ogenblik iets . . . , iets akeligs zal kunnen gaan gebeuren. Iets, wat ze niet aan kan, waar ze niet tegenop kan. Die mevrouw Vijn is zo'n . . . , zo'n eigenaardig iemand. Iemand van wie je ten slotte alles kunt verwachten. Maar 't gaat voor Hongarije. En . . . wat gedaan wordt uit liefde tot Jezus, dat houdt z'n waard' en zal blijven bestaan.

Als ze zo halverwege de middag over de vloer kruipt om het zeil te wrijven, komt de aardige jongeman van de vorige week door de keuken.

„Zo kleintje, ben je daar weer?” groet hij haar als een oude bekende. En dan: „Denk eraan: als je me nodig hebt geeft je maar een schreeuw naar boven, hoor. Dan kom ik je direct helpen.”

„Fijn,” lacht Map. En met een olijk gezicht er achteraan: „Bij voorbaat bedankt.”

„Bij voorbaat tot je dienst,” is hij meteen met z'n antwoord klaar. Het is even een echt prettige onderbreking van de lange, eentonige middag en van dat ogenblik af voelt ze zich, net als verleden week, hoewel ze vooruit weet dat ze waarschijnlijk nooit die schreeuw naar boven zou durven geven, min of meer beschermd en veel minder verlaten en verloren dan tevoren. Dat de ene mens je toch zo'n heel ander gevoel kan bezorgen dan de ander. Deze jonge mijnheer en mevrouw Vijn. Wat een hemelsbreed verschil.

Map krijgt weer een kopje thee met en één zonder biscuitje, ditmaal een ovale croquette, op z'n minst even licht op 't gewicht als het ronde Marietje van de vorige keer. De gangklok heeft, voor Maps gevoel tenminste, ook alweer lang geleden vier slagen laten horen, als ze nog steeds met haar bak met aardappelen, die ze weer onmogelijk leeg kan krijgen, op haar schoot zit. Maar deze keer maakt ze geen afspraakje met zich zelf. Ze rekent nu op Rinske, die beloofd heeft haar op te halen en dat natuurlijk ook zal doen.

Precies om twintig over vier gaat de bel. Lang en luid. Map schrikt er bijna van. Zou Rinske daar zijn? Ze hoopt het, maar ze kan het bijna niet geloven. Rinske zal vast niet op een dergelijke, luidruchtige manier durven aanbellen. Het is Rinske ook inderdaad niet. Maar mevrouw Vijn komt, nadat ze heeft opengedaan, wel naar de keuken. Gelukkig, denkt Map. Ze heeft zeker meteen ontdekt dat het alweer ver over m'n tijd is en komt me „verlossen”. Maar dat heeft ze mis. Mevrouw Vijn werpt alleen zo onopvallend mogelijk een zijdelingse blik op de bak met aardappelen en loopt dan, zonder ook maar iets te zeggen, regelrecht door naar de bijkeuken. Ze sluit de tussendeur zorgvuldig achter zich. Map hoort haar de buitendeur openmaken, dan een zware mannenstem en even later een kabaal van jewelste. Rommel-de-bommel-de-bom. Vlak daarop nog eens. O, dat is natuurlijk de kolenboer, die een paar zakken brandstof in de silo kiepert. Mevrouw controleert zeker of ze het bestelde aantal wel krijgt. Ze blijft tenminste in de bijkeuken tot het gerommel ophoudt en Map de mannen hoort groeten. Het volgende moment verschijnt ze weer in de keuken. Zal ze nu toch maar zeggen dat het tijd is? ... Nee, dat wil ze toch eigenlijk liever niet. En Rinske ...

Dan gaat de bel opnieuw. Maar heel even. Je hoort het ternauwernood.

Daar is Rinske. Beslist. Toch reuze dat ze heeft woord gehouden. Ze had trouwens ook niet anders verwacht. Maar je weet ten slotte nooit wat er buiten iemands schuld tussen kan komen.

Map zet de aardappelenbak alvast van haar schoot en wil haar handen gaan wassen. Maar dan bedenkt ze zich. Ze moet door schillen tot mevrouw komt. Anders merkt die natuurlijk dat dit afgesproken werk is en dat vindt ze nu eigenlijk helemaal niet nodig.

Flug pakt ze de bak weer. En als weet ze van de prins geen kwaad, zo ijverig is ze opnieuw met haar aardappelen bezig, als mevrouw Vijn even later weer bij haar in de keuken verschijnt.

„Er is een meisje voor je. Rinske . . . , Rinske . . . , nu ja, dat doet er ook niet toe. Ze komt je in ieder geval ophalen. Jullie fietsen altijd samen op, zegt ze.”

Map knikt. „Ja, mevrouw, dat is zo.”

„Nu, je moet dan maar gaan,” vindt mevrouw Vijn op een toon van: dat kan nu niet best anders, maar ik ben het er eigenlijk lang niet mee eens. „Je hebt weer de aardappelen niet klaar, hè? Dat vind ik toch wel erg vervelend,” laat ze er niet bepaald vriendelijk, op volgen.

„Ik ook, mevrouw,” zegt Map daar vlak bovenop.

Mevrouw Vijn kijkt haar een ogenblik onderzoekend aan. Wordt dit meisje brutaal? Dan zal ze haar 's gauw even vertellen dat ze . . .

Maar Map doorstaat die blik rustig. Ze vertrekt geen spier. Ze heeft dit helemaal niet gezegd met de bedoeling om brutaal te zijn. Ze vindt het ook werkelijk vervelend dat ze de bak niet leeg heeft. Ze had liever gehad dat mevrouw er wat minder in had gedaan. Dan zou ze nu met een plezierig gevoel naar huis zijn gefietst.

Ze gaat haar handen wassen.

Dan zegt mevrouw Vijn: „Ik zal je loon even halen.” Verder niets. Dat lijkt haar toch maar verstandiger.

Map maakt zich deze keer geen illusies wat dat loon betreft. Drie-maal twee kwartjes krijgt ze en geen cent meer. Maar dat geeft niet. Ze heeft eerlijk geprobeerd ze met meer liefde voor Hongarije in haar hart, dan ze de vorige week heeft weten op te brengen, te verdienen. En ze gelooft beslist dat dat haar een beetje gelukt is.

Maar wat gedaan wordt uit liefde tot Jezus, dat houdt zijn waard' en zal blijven bestaan, gaat het voor de zoveelste keer vandaag door haar hoofd. Waarom voelt ze zich nu opeens zo gelukkig? Om . . .

om dat versje? Om die laatste regels? Of alleen maar omdat ze nu weer voor een hele week van mevrouw Vijn af is en omdat ze hier nu nog maar één keer naar toe hoeft?

Map kan het zo gauw niet voor zichzelf uitmaken. Misschien wel om beide tegelijk, denkt ze dan opeens.

Daar is mevrouw Vijn weer terug.

„Asjeblijft.” De anderhalve gulden verdwijnen in de vorm van een papiertje en twee kwartjes uit haar grote hand in de kleine van Map.

„Dit is dan de laatste keer geweest,” zegt ze dan.

De kleuren schieten Map uit.

Verstaat ze dat wel goed?! . . .

„De laatste keer?” herhaalt ze dan verbijsterd.

„Ja, de laatste keer,” komt mevrouw Vijn afgemeten.

„Maar . . . , maar . . . , waarom? We zouden toch . . . Het was toch afgesproken dat we driemaal zouden komen,” hakkelt Map.

Heeft ze haar werk dan zo slecht gedaan dat mevrouw haar niet langer wil houden? Dat kan toch niet. Ze weet zeker . . .

„Ik heb je niet langer nodig. M'n werkster is weer beter en kan de volgende week terugkomen,” vertelt mevrouw Vijn intussen zo rustig, als is het de vanzelfsprekendste zaak ter wereld, dat ze dit zegt. Even kijkt Map haar werkgeefster met grote, verbaasde ogen aan. Maar dan laait er plotseling een grote woede in haar op. Hoe durft mevrouw dat zo maar zonder blikken of blozen te zeggen. Dat ze er zich niet voor schaamt. Deze mevrouw heeft haar hier dus niet laten werken om mee te helpen voor Hongarije. Om door werkgelegenheid te geven ook haar steentje bij te dragen. Nee, louter en alleen om zelf uit de brand te zijn. En dan ook nog met een goedkoop hulpje. Als ze een noodhulp had moeten nemen, gesteld dan dat ze die had kunnen krijgen, zou ze natuurlijk heel wat duurder zijn uit geweest. Bah, bah, bah.

Ze wil het zeggen, haar dit naar haar hoofd slingeren, omdat ze zich tegelijkertijd zo bitter teleurgesteld, zo . . . , ja, zo bedrogen voelt ook.

Maar ze weet het binnen te houden. Zulke dingen moet je immers nooit tegen grote mensen zeggen, al heb je ook nog zo groot gelijk, weet ze, wijs voor haar leeftijd. Ze noemen dat brutaal en laten je er excuus voor vragen. Maar het is toch prettig om het te denken. Heel prettig. En daarvoor kan lekker niemand je iets maken. O zo.

IX. EN TOEN . . . !

Nu moest ik eigenlijk blij zijn, denkt Map, als ze even later naast Rinske de stad uit fietst. Nu hoef ik immers niet weer naar dat ake-
lige mens toe. Nu ben ik er met ere af. Ik kan er ten slotte niets aan
doen. Ik heb m'n best gedaan.

Maar ze is het niet. Nu heeft zij maar drie gulden voor Hongarije.
Rinske al vijf. Rinske heeft toch weer een rijksdaalder gekregen. Ze
heeft het daarnet meteen opgetogen verteld. En Autie . . . Autie staat
nu stellig al op zes gulden. En de volgende week op negen. En Rinske
op zeven gulden vijftig. Vast. En zij . . . , zij komt niet hoger dan
drie.

De jaloezie begint Map weer lelijk te prikken en te steken. Waarom
moet zij nu net het allerminste hebben? Want zelfs Dienie met haar
ene gulden van verleden week heeft straks meer dan zij. Die brengt
het in ieder geval tot vier gulden.

„Misschien heeft die een vijftig van jou voor God wel meer waar-
de dan die twee of drie gulden van een van de anderen. Het komt
er maar op aan of we de dingen waarlijk uit liefde tot God en onze
naaste doen, Map.”

Zou het . . . zou dat werkelijk kunnen? Deze laatste een vijftig. O,
ze heeft echt geprobeerd telkens weer aan die arme Hongaren te
denken vanmiddag. Aan Jutka. En aan al die anderen. En ook . . . ,
ja, ook aan de Here Jezus. In zoverre gij dit aan één van deze mijn
minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan. — Maar wat
gedaan wordt uit liefde tot Jezus, dat houdt zijn waard' en zal blij-
ven bestaan.

Ja. Maar waarom mag ze nu opeens niet meer doen?

Ze rijden nu langs de vaart. Het is gelukkig niet mistig zoals ver-
leden week. Het motregent alleen een beetje. Dat is wel niet zo pret-
tig, maar het is tenminste niet gevaarlijk. Rinske heeft het weer reus-
achtig naar haar zin gehad. Haar mond staat geen ogenblik stil,
zoveel heeft ze te vertellen. Ze merkt in haar opgetogenheid niet eens
dat Map eigenlijk niet eens zo erg goed luistert.

Maps gedachten zijn bij heel andere dingen. Bij het penningske van
de weduwe. Ze begrijpt zelf eigenlijk niet hoe ze daar nu opeens zo

bij komt. En op het zelfde oogenblik schaamt ze zich ook een beetje. Want zonder dat ze het wil, vergelijkt ze dat zo bekende penningke ineens met die simpele drie gulden die zij nu voor Hongarije heeft verdiend. En dat is vast heel erg raar. Ze zou het tenminste aan geen mens durven zeggen. Voor nog zoveel niet. En toch . . . , en toch . . .

Map kan er de volgende dag niet toe komen om bij het afdragen van het geld dadelijk te vertellen dat mevrouw Vijn haar heeft „opgezegd”. Ze wil het zo maar niet weten voor de andere meisjes. Maar bij het wisselen van de lessen ziet ze kans het, zonder dat haar klasgenootjes het merken, tegen juffrouw Haspels te zeggen.

„Vind je 't erg jammer?” vraagt die.

Juffrouw Vermooten heeft haar van dat telefoongesprek met mevrouw Vijn verteld en ze zou zich levendig kunnen voorstellen dat Map dolblij is nu met ere van die dame af te zijn.

Maar Map knikt hevig. „Ja, juffrouw.”

„Om het geld natuurlijk,” begrijpt juffrouw Haspels dan.

Map knikt opnieuw.

„Weet u . . . , hebt u nog niet een ander adres voor me?” vraagt ze dan hoopvol.

Haar moeder heeft het er al over gehad dat ze misschien wel bij mevrouw Boneschansker zou mogen komen werken als ze het haar gingen vragen, maar ze wil liever een adres van school hebben. Waarom weet ze eigenlijk zelf niet eens precies. Is ze misschien heimelijk bang dat ze bij boer Boneschansker zullen denken dat ze haar werk bij mevrouw Vijn niet goed gedaan heeft en dat ze daarom niet terug hoeft te komen?

Maar nu schudt juffrouw Haspels haar hoofd.

„Geen een,” zegt ze eerlijk. „We waren al blij dat we voor jullie allemaal een plaatsje hadden gevonden, weet je.”

Maar als ze ziet hoe teleurgesteld Map nu kijkt, belooft ze gauw: „Maar ik zal zien wat ik voor je doen kan, hoor. Het duurt nog bijna een hele week eer het weer woensdag is.”

„Fijn.”

Map krijgt weer een heel klein beetje hoop. Juffrouw Haspels kent zoveel mensen.

Die middag zijn ze al tegen drieën vrij. Map moet een boodschap voor haar moeder doen, midden in de stad. Rinske gaat natuurlijk met haar mee.

Ze haasten zich niet. 't Is nog zo lekker vroeg en zo gezellig druk in de stad. Ze doen eerst Maps boodschap en lopen dan, de fietsen aan de hand, nog even langs een paar zaken in één van de drukste winkelstraten. En dan opeens hoort Map een kinderstemmetje blij roepen: „Kijk, kijk, mammié. Daar is ze. Daar is ze.”

Als vanzelf kijkt ze in de richting van waar het stemmetje komt. Welk kindje doet dat?

En dan wordt ze vuurrood van verrassing en blijdschap. Want daar voor haar staat niemand minder dan mevrouw Ridders met een glunderende Marleentje aan haar hand. En Marleentje . . .

Map begrijpt opeens dat Marleentje dat geroepen heeft en haar met die ze bedoelde. Marleentje, die kleine schat, heeft haar dus tussen al die mensen hier herkend. En dat, nadat ze haar maar één keer gezien heeft. Map kan het zich bijna niet indenken. Maar ze vindt het geweldig en het maakt haar helemaal warm van binnen.

Mevrouw Ridders kijkt haar intussen vriendelijk aan. „Stil. Niks zeggen. Ik weet nog hoe je heet. Even denken,” komt ze. En na een enkel ogenblik: „Ja, hoor, ik heb het. Map. Map van Gilst.” En in één adem er achteraan: „We vonden het toch zo jammer dat je niet bij ons kwam, hè, Marleentje?”

Marleentje knikt hevig.

Map straalt.

„Ik ook,” zegt ze dan een beetje verlegen.

Wat een alleraardigst kind lijkt dit toch, denkt mevrouw Ridders. En hartelijk zegt ze: „Wie weet, misschien kom je later wel tien weken lang een morgen of middag bij ons werken. Ik heb geregeld meisjes van jullie school.”

„Hè, ja, mammié. Toe, vraag het,” bedelt Marleentje meteen.

Ze heeft Map op die middag van de kennismaking zomaar dadelijk pardoes in haar kleine, trouwe hartje gesloten en was zo teleurgesteld toen Autie in Maps plaats verscheen. Het lijkt haar een heerlijk vooruitzicht dat Map later toch nog en dan zelfs nog vaker dan deze keer bij hen zal komen.

Haar moeder lacht naar haar.

„Je brengt me op een idee, Marleen,” zegt ze dan. „Ik zou het werkelijk best kunnen vragen. Zou jij het ook prettig vinden, Map?”

„Nou, reusachtig, mevrouw,” komt Map direct.

„Prachtig. Dat is dan afgesproken,” vindt mevrouw Ridders. „En dan zeggen we nu: „Tot ziens, Map.”

„Dag, mevrouw. Dag, Marleentje,” groet Map.
„Tot ziens, Map,” jubelt Marleentje.

Map is voor de rest van die middag in de wolken. Wat enig, dat ze nu toch misschien nog 's bij mevrouw Rikkers zal mogen gaan werken. Als mevrouw Rikkers het zelf vraagt schikken ze het op school vast wel zo, dat dat in orde komt. Enig, enig, enig! Het duurt natuurlijk nog wel een poos. Op z'n minst nog een jaar. Maar dat geeft niet. Als het maar gebeurt.

Iedere keer als Map juffrouw Vermooten of juffrouw Haspels ziet in de dagen die volgen, denkt ze: zouden ze nog iets voor me gevonden hebben?

Maar het wordt vrijdag en zaterdag en maandag. En nog altijd hebben ze niets tegen haar gezegd. Map begint de hoop bijna op te geven. Maar ze gaat toch nog niet naar mevrouw Boneschansker. Dat kan ze dinsdagavond altijd nog doen, vindt ze. Of moeder wil het dan misschien wel voor haar gaan vragen. Dat is nog beter.

Haar humeur wordt er intussen weer niet beter op. Waarom moet het haar nu toch zo tegenlopen telkens.

Maar dan, op dinsdagmorgen, komt juffrouw Haspels opeens met zo'n glunder gezicht naar haar toe, dat Map ogenblikkelijk denkt: Juffrouw Haspels heeft een adres voor me. Anders keek ze niet zo blij.

En ze heeft goed gedacht.

„Map, kind, ik heb een mevrouw voor je,” vertelt juffrouw Haspels zo verrukt, als gold het een verrassing voor haar zelf. „En wat voor een mevrouw. Je gaat naar de liefste oude dame die ik hier in de stad ken. Eerlijk. Naar mevrouw Van Hemert. Ze woont in één van die nieuwe flats aan de Robert Kochweg. Bof jij even, zeg. Een lotje uit de loterij, meid. Ze is een poosje de stad uit geweest en wist daarvoor niets van deze actie. Maar gisteravond kwam ze thuis en hoorde er door een van haar mede-flatbewoonsters van. En vanmorgen heeft ze dadelijk opgebeld en gevraagd of ze nog niet kon meedoen, al was het dan maar voor één keertje. En natuurlijk dachten juffrouw Vermooten en ik toen dadelijk: Daar moet Map naartoe.”

„Wat fijn,” zegt Map. Ze is ineens zo verschrikkelijk blij. En ook alweer beschaamd. Want ze verdient dit eigenlijk niet. Dat weet ze wel. Wat is ze boos geweest en wat heeft ze een lelijke gedachten gehad toen ze daar bij mevrouw Vijn was. En toen ze er later weer

naartoe moest niet te vergeten. En daarna ook alweer. En nu lijkt alles toch nog zo heerlijk goed te komen. Nee, ze verdient dat echt niet.

De volgende middag, als ze in de mooie flat van mevrouw Van Hemert „werkt”, zegt ze dat wel honderd keer tegen zichzelf. Want heel die middag lijkt wel één feest. Het begint al dadelijk als ze komt om één uur.

De kleine, oude dame met het prachtige zilvergrijze haar, doet haar zelf open. Zo gauw, als had ze op de uitkijk naar haar gestaan.

„Zo kind, ben je daar al? Dat vind ik fijn,” zegt ze. „Kom maar gauw binnen.”

En zodra Map in de gezellige hal staat, terwijl ze naar de mooie kapstok wijst en Map een knaapje geeft: „Kijk, hier kun je je kleren wel hangen.”

Map pakt het hangertje aan.

„Dank u wel, mevrouw,” zegt ze.

„Ik vind het toch zo’n alleraardigst idee dat jullie kinderen op deze manier echt zelf iets doen voor die arme Hongaren,” gaat mevrouw Van Hemert dan meteen weer verder. „En nu ben ik zo blij dat ze bij jullie op school ook nog een meisje voor mij hadden, al was het dan maar voor deze ene middag.”

Map lacht.

„En ik was zo blij dat u mij gebruiken kon, want mijn vorige mevrouw had mij juist niet langer nodig,” vertelt ze.

Mevrouw Van Hemert is niet in ’t minst nieuwsgierig. Ze denkt er niet aan om te vragen waarom die andere mevrouw Map niet meer nodig had. Ze komt enkel: „Dat trof dan dus prachtig.”

Map heeft intussen haar schort voorgedaan en wacht nu op orders van haar werkgeefster.

Maar die zegt: „Kom eerst maar ’s even in de kamer. Je woont buiten, hè?”

„Ja, mevrouw,” antwoordt Map.

„Dan lust jij nog best een bordje soep. Dat weet ik wel,” lacht de oude dame. „Toen ik zo’n meisje was als jij nu bent, heb ik ook een poosje heen en weer moeten reizen om de school, begrijp je.”

Ze zet een stoel bij de tafel en zegt: „Ga daar maar ’s even zitten, Map. Dan haal ik gauw een bordje soep voor je uit de keuken. Je blijft toch wel tomatensoep?”

Map knikt hevig.

„O ja, mevrouw. Heerlijk,” glundert ze.

Terwijl mevrouw Van Hemert weg is, kijkt ze gauw even om zich heen. Wat een enige kamer is dit. Zo groot en zo licht. En wat een prachtige meubels. En wat een mooie dingen overall. Ze is nog nooit eerder in zo'n deftige kamer geweest, gelooft ze.

Mevrouw Vijn moest me hier 's even kunnen zien zitten, denkt ze dan opeens. Die zou even opkijken. Bij haar is ze niet in de kamer geweest. Nog geen voet heeft ze er in gezet. Nou, vooruit maar. Dat is geweest. Ze wil niet meer aan mevrouw Vijn denken. Ze is haar nu alleen nog maar dankbaar dat ze haar gedaan heeft gegeven verleden week. Anders zat ze nu immers niet hier. Zo zie je maar weer dat je dikwijls niet tevoren weet waar iets goed voor is, vindt ze.

Na het zure geeft Hij 't zoet, denkt ze dan zomaar opeens. En daar schrikt ze dan toch wel een beetje van. Mag ze . . . , mag ze zomaar denken dat God . . . , dat God dit allemaal zo . . . , zo geregeld, zo bestuurd heeft? . . . Ja, natuurlijk. Toeval bestaat er immers niet. Maar dan . . . , dan is dit allemaal dubbel fijn.

Mevrouw Van Hemert komt weer binnen, een bord met dampende soep op een blaadje.

„Asjeblijft, kind, eet het maar lekker warm op,” zegt ze hartelijk. „Dank u wel, mevrouw.”

Het volgende ogenblik zit Map al te smullen.

Mevrouw Van Hemert babbelt intussen maar aan één stuk door tegen haar.

„Als je je bord leeg hebt, moet je m'n amaryllis 's even van dichtbij komen bekijken,” zegt ze. „Hij is toch zo mooi. Ik vind dat er zoveel mogelijk mensen van moeten meegenieten met me en daarom haal ik er bij wijze van spreken iedereen die op m'n pad komt bij. De melkboer en de bakker hebben 'm vanmorgen ook al bewonderd. De burens hebben er zo goed op gepast terwijl ik uit was. Wat is het toch heerlijk als de mensen allemaal zo aardig voor je zijn, hè? De werkster had het huis zo netjes toen ik maandagavond thuis kwam. En bij de burens beneden moest ik beslist een kopje koffie komen drinken. Dat zijn weer andere mensen dan de burens die zo goed op m'n bloemen gepast hebben. Die wonen hiernaast, aan de andere kant van de gang.”

„O. Ja,” komt Map.

„En nu tref ik het zo dat de amaryllis net op z'n allermooist is,” gaat mevrouw van Hemert verder. „En dan te denken dat hij nu al voor de negende keer bloeit. Ik heb 'm op m'n zeventigste verjaardag van

één van mijn kleinkinderen gekregen. Als bol. En een poosje daarna bloeide hij met vier van die prachtige, warm-rode kelken. Kun je begrijpen hoe mooi dat was?"

En als Map knikt: „Nou!": „Daarna zijn er nog één keer vier bloemen uit gekomen. Iets kleiner dan de eerste maal. En later steeds twee, net als nu. Maar mooi is hij ieder jaar opnieuw. Wat een groot wonder toch eigenlijk, hè, dat uit zo'n in onze ogen doodgewone bol zo iets prachtigs kan groeien. Elk jaar maar weer. O, er zijn, er gebeuren nog wonderen genoeg, als we maar ogen hebben om ze te zien."

Map lepelt en luistert intussen om 't hardst. Wat een lekkere soep. En wat een aardige mevrouw, denkt ze.

Nu is haar bord leeg.

„Dank u wel, mevrouw," zegt ze. „Het smaakte heerlijk."

„Fijn, kind."

Map staat op.

„Zal ik het bord maar even in de keuken zetten, mevrouw?" vraagt ze.

„Ja, dat is goed. Maar eerst even m'n amaryllis bekijken, hè?"

Map is al naast mevrouw Van Hemert en bewondert samen met haar de waarlijk zeldzaam mooie, warm-rode bloemen.

Maar nu moet ze dan toch 's gauw aan de slag, vindt ze. Het lijkt wel of ze hier een dagje te gast is inplaats van als „werkster."

Ze brengt het bord weg en vraagt dan: „Wat moet ik nu eerst doen, mevrouw?"

Mevrouw Van Hemert kijkt opeens een beetje verlegen.

„Eigenlijk heb ik niet veel werk voor je," komt ze. „M'n werkster heeft vast de hele flat een goede beurt gegeven voordat ik thuis kwam, want alles glimt en doet." En trouwhartig laat ze er op volgen: „Je vindt het toch niet erg, hè?"

Map voelt zich plotseling een beetje teleurgesteld. Ze zou juist zo graag een heleboel voor deze lieve oude dame en tegelijk voor die arme Hongaren hebben willen doen. En nu . . .

„Erg niet, mevrouw, maar wel jammer," zegt ze eerlijk. „Ik wil m'n geld zo graag verdienen, ziet u." En dan: „Kunt u niet iets bedenken? Ik kan ook zilver poetsen. En . . . en ramen lappen. En . . . aardappelen schillen. En . . . de vaat wassen. En . . . kousen stoppen." En natuurlijk nog een heleboel dingen meer, maar die willen haar nu vanzelf niet te binnen schieten.

Mevrouw Van Hemerts gezicht licht op.

„O, maar als je dat allemaal kunt, dan komt het wel goed,” zegt ze. „Weet je wat we doen? We gaan 's gezellig samen een programmaatje opstellen.” En na een ogenblik: „Als je nu 's begon met afwassen. Wat denk je daar van?”

„Best, mevrouw.”

„Prachtig. En dan, laat 's kijken, dan de keuken netjes opruimen natuurlijk. En . . .”

„Aardappelen schillen?” vraagt Map.

„Ja. O ja. Dat is een goed idee. Ik zal je straks wijzen waar ze staan. Als je er zes schilt, heb ik fijn weer voor drie dagen genoeg.”

Map kijkt mevrouw Van Hemert stom-verbaasd aan. Houdt mevrouw haar een beetje voor de mal? Maar nee, ze kijkt net zo gewoon.

„Zes . . . is dat genoeg, . . . is dat heus voor drie dagen?” hakkelt ze dan. Ze kan er gewoon niet bij. Maar ja, mevrouw Van Hemert is natuurlijk een oude dame en oude mensen eten in de regel niet zo veel meer. Maar zes voor drie dagen. Eigenlijk moet ze daar om lachen. Ze ziet opeens in gedachten de enorme bak met aardappelen bij mevrouw Vijn in de keuken. Wat een verschil.

Het wordt een heerlijke middag. De tijd vliegt. Het piep-kleine, eenpersoons-vaatje is natuurlijk in een ogenblik aan kant. De aardappels dito. Ze krijgt nota bene ook nog een pluimpje van mevrouw, omdat ze ze zo dun geschild en zo secuur gepit heeft. Later mag ze ook mevrouws slaapkamer zwabberen en stoffen. En stoofperen en sinaasappels bij de groenteboer halen en dan zelf de dikste sinaasappel er uitzoeken. De peren schillen, wat zilver poetsen en . . . ten slotte mevrouw wat voorlezen uit de krant.

„M'n ogen worden zo gauw moe als ik lees,” zegt mevrouw Van Hemert. „Ik vind het altijd heerlijk als iemand me wil voorlezen.” En intussen krijgen ze de nodige kopjes thee met toebehoren.

Map kan het niet helpen dat ze steeds weer vergelijkingen moet maken tussen deze middag hier en die bij mevrouw Vijn. Er is ook eigenlijk geen groter verschil denkbaar. Zo . . . zo gemakkelijk en zo prettig als hier, zo is het natuurlijk nergens. Zelfs niet . . . , nee, zelfs niet bij mevrouw Rijkers. Dat kan niet. Die heeft ten slotte een gezin en in een gezin is altijd wel werk. Dit . . . , dit hier, is eigenlijk helemaal geen echt werken. Veel meer . . . , ja, spelen. Huishoudentje spelen.

Tegen vieren komt er bezoek.

Map mag meteen naar huis.

Mevrouw gaat met haar naar de gang.

„Ik wou hier maar even met je afrekenen,” zegt ze.

„Ja, mevrouw,” komt Map. Ze vindt het eigenlijk maar jammer dat de middag om is.

Ze doet haar schort af, vouwt 'm netjes op en stopt 'm dan in haar tas.

Wat zou ik krijgen? Wat zou ik krijgen? denkt ze intussen almaar weer. Ze heeft er geen flauw idee van. Met een vijftig is het beetje werk dat zij hier gedaan heeft eigenlijk nog te duur betaald, vindt ze. Maar mevrouw Van Hemert . . .

Mevrouw Van Hemert heeft haar portemonnaie intussen te voorschijn gehaald en pakt er iets uit.

Map wil er niet naar kijken. Ze draait zich om en trekt vlug haar jack aan.

„Asjeblieft, Map.”

„Dank u wel, mevrouw.”

Map kijkt naar wat mevrouw Van Hemert haar in haar hand heeft gestopt. Haar ogen worden groot van verbazing, haar mond springt op een kiertje open en ze krijgt een kleur!

Ziet ze . . . , ziet ze dat wel goed?!

Ja, het zijn twee rijksdaalders. Twee briefjes van twee vijftig.

„Maar . . . , maar dat is . . . , maar dat is veel en veel te veel, mevrouw,” hakkelt ze beduusd.

„Niets te veel,” vindt mevrouw Van Hemert lachend. En dan: „Je hebt het eerlijk verdiend voor onze arme medemensen in Hongarije.”

„O, mevrouw!”

Map vindt geen woorden om te zeggen hoe ontzettend blij ze ermee is. Daarom zegt ze nog maar 's: „Dank u wel, mevrouw.” Maar haar ogen glanzen daarbij zo, dat mevrouw Van Hemert het best begrijpt. Ze glimlacht. Een alleraardigst meisje heeft ze getroffen, vindt ze. „Op wat voor bedrag denken jullie nu met z'n allen te komen, Map?” informeert ze dan belangstellend.

Maps antwoord komt direct. Ze heeft dat getal ook zo goed in haar oren geknoopt toen juffrouw Vermooten het de vorige keer bij het afrekenen noemde.

„Juffrouw Vermooten dacht dat we de vijf honderd gulden wel bijna zouden halen,” vertelt ze blij.

„Vijfhonderd gulden,” herhaalt mevrouw Van Hemert met het nodige respect. „Maar dat zou prachtig zijn, kind. Daar kunnen heel wat medicijnen of wat ze daar in Hongarije dan ook maar het meeste nodig hebben, voor gekocht worden.”

„Nou,” komt Map. „Dat zeiden juffrouw Vermooten en juffrouw Haspels ook. „Maar helemaal zeker weten we het natuurlijk niet,” laat ze er eerlijkheidshalve op volgen.

„Nee, dat begrijp ik. Maar jullie schieten in ieder geval een heel eind in die richting,” zegt mevrouw Van Hemert. En dan nogeens: „Dat is werkelijk prachtig. En dan te denken dat jullie kinderen dat nu zelf verdiend hebben. Dat jullie daar je vrije middagen voor gegeven hebben. Ik vind het heerlijk.” En ze denkt: ze moeten mij er niet van praten dat de jeugd tegenwoordig alleen maar aan zich zelf, aan de eigen pleziertjes denkt en niet, of in ieder geval zo weinig mogelijk, aan werken en aan plichten. Zulken heb je er natuurlijk wel onder. Vanzelf. Dat is altijd zo geweest. Maar er zijn ook massa's anderen. Dat zie je nu maar weer.

O, die lieve mevrouw Van Hemert. Ze kijkt zo zielsgraag alleen maar naar het goede van alles en iedereen.

Vijf gulden. Map kan wel zingen als ze, hoewel het helemaal niet nodig is — Rinske en zij hebben weer afgesproken bij „vaders” garage, maar het is nu nog niet eens vier uur — van louter blijdschap zich moet uiten in hard trappen en de stad doorracet. Wie had dat nu toch ook kunnen denken. Vijf gulden. Dat maakt samen met de drie van mevrouw Vijn toch nog acht. Nu is ze zomaar opeens bij de „hoogsten”, bij de meisjes die het meest verdiend hebben op deze vrije middagen. Autie heeft natuurlijk meer. Vast en zeker negen gulden. Maar verder . . .

Veel te vroeg vanzelf is ze op de afgesproken plaats. Maar dat geeft niet. Acht gulden, acht gulden, zingt het almaar weer door haar hoofd.

Opeens komt luid krijsend een troepje meeuwen aangevlogen. Map kijkt ernaar. Alle mensen, wat maken die vogels een kabaal. Je zou er gewoon van schrikken. Wat hebben ze toch. Er is natuurlijk iets bijzonders aan de hand. Dat hoor je zo.

Map tuurt en tuurt. Ja, hoor, daar ziet ze het al. Een stuk of drie van het stel maken dat leven. Ze zitten een spreeuw, die iets in z'n bek houdt, achterna. Ze moet er daar in haar eentje hartelijk om lachen. Die linke spreeuw heeft natuurlijk net iets voor hun neus weggekaapt. Zo'n handigerd.

Die avond, als Jasper en Dicky naar bed zijn, moet Map almaar weer haar moeder zeggen, hoe geweldig ze het toch wel vindt van die vijf gulden en de lof van mevrouw Van Hemert bezingen. Het is dan toch zeker ook niet niks. Daar heeft ze zich in gedachten bij de afrekening al verschillende keren met beschaamde kaken zien staan, omdat zij van al de werkstertjes voor Hongarije ten slotte met het allerkleinste bedrag uit de bus zou komen en nu hoort ze plotsklaps bij de meisjes die het meeste geld op tafel kunnen leggen. Het is me toch zeker ook maar niet even een reuze sprong van drie op acht gulden. Geen wonder dat je daar gewoon niet over uitgepraat raakt. Haar moeder luistert al stoppend, met een glimlach op haar fris gezicht, geduldig. Ze kan dat Mapje van haar zo goed begrijpen. Als het er op aankomt is zij immers precies eender. Zij moet zich ook altijd uiten als ze ergens zo heel blij om is.

Maar dan opeens zegt ze ernstig: „Ik ben natuurlijk heel blij voor je, Map. En nog meer voor de mensen in Hongarije. Maar als je dit adres nu 's niet gekregen had en mevrouw Boneschanker je bijvoor-

beeld ook 's niet zou hebben kunnen gebruiken, dan had je ook tevreden moeten zijn."

„Natuurlijk, moeder," komt Map prompt. Ze is in een gouden humeur. Ze wil wat moeder daar zegt, ze wil alles, best beamen.

Haar moeder laat haar werk een ogenblik rusten. Ze kijkt Map 's onderzoekend aan. „Het leven is nu eenmaal niet altijd even gemakkelijk. Dat moet ze maar jong leren. Dan kan ze er later beter tegenop. Ze moet een beetje gehard worden," zei vader laatst. Ja, dat is zo. Vader heeft gelijk. Maar . . . , ze moet door tegenslagen ook nog iets anders leren. Meer. Veel meer, denkt moeder Van Gilst. Ze moet leren ermee naar God te gaan. Ze moet . . . Och, ze is nog heel jong natuurlijk. Maar toch . . . Met alleen maar je schrap zetten als je medemensen je iets onplezierigs aandoen, er voor te zorgen dat je er niet aan kapot gaat, er niet al te erg onder door gaat, kom je er ten slotte niet. Er zijn uiteindelijk veel belangrijker waarden in het leven. Je moet leren de tegenslagen in Gods kracht het hoofd te bieden en je naaste, ook je naaste die nu niet bepaald aardig tegen je is, toch lief te hebben. Dat is een geweldige opgave. Moeder Van Gilst weet dat maar al te goed. Ze schiet er zelf immers alle dagen opnieuw in te kort. En Map is nog maar twaalf jaar. Maar als ze toch maar iets ervan gevoeld heeft, iets ervan is gaan begrijpen door dit alles. Als ze zich zelf hierdoor ook maar een klein beetje heeft mogen leren kennen. Dan is dat toch al heel veel. Maar is dat allemaal gebeurd door deze ervaringen? Of is deze mooie middag met het hoge loon als de klap op de vuurpijl en daarvoor misschien toch nog te gauw op gevolgd? Had ze dat moeilijke bij mevrouw Vijn toen al op de juiste manier verwerkt? . . . Moeder Van Gilst betwijfelt het. „Weet je zeker dat je dat ook geweest zou zijn, Map?" vraagt ze daarom.

Nu komt Maps antwoord heel wat minder vlug dan daarnet. Ze aarzelt nogal even voordat ze het geeft. En intussen gaan er holderdebolder een heleboel gedachten door haar kleine hoofd. Wat was ze boos toen mevrouw Vijn haar die eerste keer maar een vijftig gaf. En wat was ze eigenlijk jaloers op Autie. En zelfs een beetje op Rinske, toen ze na die tweede middag „ontslagen" was en dacht dat het bij haar bij die armzalige drie gulden zou moeten blijven. En dat, nadat ze heel die middag toch eerlijk had proberen te denken: 't gaat ten slotte niet om het bedrag. Het komt er maar op aan of ik dit werk waarlijk uit liefde tot God en mijn naaste doe.

„Ik weet het niet, moeder,” zegt ze ten slotte zacht. „Misschien . . . , misschien toch wel niet.”

Dan glimlacht moeder Van Gilst. Ze is blij met dit antwoord. Omdat ze eruit begrijpt dat Map door dit alles zich zelf werkelijk al een heel klein beetje heeft leren kennen. En dat vindt ze al iets om heel dankbaar voor te zijn.

INHOUD

	Blz.
I. Het plan	7
II. Hoe het verder gaat	17
III. Alles loopt een beetje anders	26
IV. „Wat moet ik in vredesnaam met zo'n schaap beginnen?”	35
V. Driemaal is scheepsrecht, Map	46
VI. Oei, wat een middag	56
VII. Map valt zich zelf lelijk tegen	68
VIII. Maar wat gedaan wordt uit liefde tot Jezus	82
IX. En toen . . . !	96